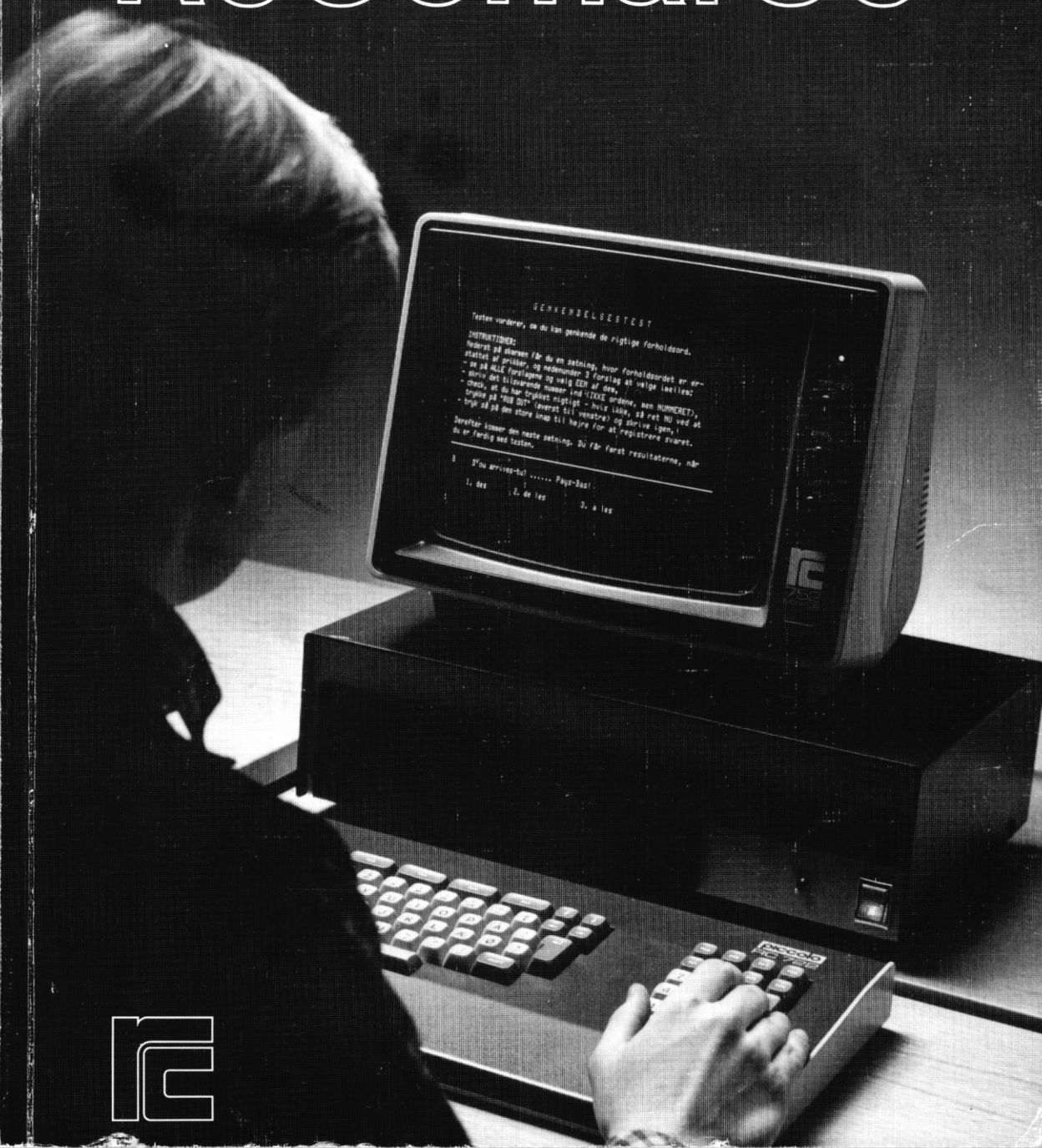

RcComal 80

GENKENDELSESTEST

Testen vurderer, om du kan genkende de rigtige forholdsord.

INSTRUKTIONER:

Hederst på næsten får du en sætning, hvor forholdsordet er erstatet af ordet, og nedenunder 3 forslag at vælge imellem:
- se på ALLE forslagene og vælg EEN af dem.
- husk, at du har trykket rigtigt - hvis LØSE, så ret DU ved at trykke på "END TEST" (leveret til venstre) og skriv igen.
- tryk på den store knap til højre for at registrere svaret.

Derefter kommer den næste sætning. Du får først resultaterne, når du er færdig med testen.

0 Du skriver-hal Page-Bast.

1. des 2. de les 3. a les

RcComal 80
Brugervejledning

RcComal 80

Brugervejledning

A/S REGNECENTRALEN af 1979
Informationsafdelingen

Juni 1983
RCSL Nr. 42-i2339

Copyright © 1983, A/S Regnecentralen af 1979

RC Computer A/S

Udgivet af A/S Regnecentralen af 1979, København

Brugere af denne manual gøres opmærksom på, at specifikationerne heri uden forudgående varsel kan ændres af RC. RC er ikke ansvarlig for typografiske fejl eller regnefejl, som kan forekomme i denne manual, og er ikke ansvarlig for skader forårsaget af benyttelsen af dette dokument.

1.udg., 1.oplag

Forfatter: Niels Bach

Sats og tryk: Rosendahls Bogtrykkeri, Esbjerg

Satsen er fremstillet på grundlag af et tekstbehandlingsdokument på RC700

CP/M® er et registreret varemærke for Digital Research

Indholdsfortegnelse

1. Introduktion	11
2. Opstart og indtastning af programmer	13
2.1 Tastaturet	14
2.2 Indtastning af programmer	15
2.2.1 Kommandoer til programindtastning	18
2.2.1.1 NEW	19
2.2.1.2 AUTO	19
2.2.1.3 RENUMBER	19
2.2.1.4 DEL	20
2.2.2 Kommandoer til programudførelse (RUN og CON)	20
3. Symboler og reserverede ord	23
3.1 Identifikatorer	23
3.2 Reserverede ord	24
4. Tal og tekst	25
4.1 Numeriske variable	25
4.1.1 Tildeling	25
4.2 Beregningsudtryk	27
4.2.1 Regler for de almindelige regneoperationer	28
4.2.2 Beregningspræcision	29
4.3 Strengvariable	29
4.3.1 Erklæring af strengvariable	30
4.4 Strengbehandling	30
4.4.1 Strengkonstanter	30
4.4.2 LEN-funktionen	31
4.4.3 Delstreng	32
4.4.4 Sættelse af strenge	32
4.5 Logiske udtryk	33
4.5.1 IN-operatoren	35
4.6 Numeriske udtryk	36
4.6.1 Aritmetiske-, sammenlignings- og logiske operatorer	36

5. Kontrolstrukturer	39
5.1 Betingede sætninger	39
5.1.1 IF-sætninger	39
5.1.2 Multiforgreninger (CASE)	41
5.2 Løkkestrukturer	44
5.2.1 Tællesløjfer (FOR-NEXT)	44
5.2.2 REPEAT-konstruktionen	46
5.2.3 WHILE-konstruktionen	48
6. Indlæsning og udskrivning	49
6.1 INPUT-sætningen	50
6.2 PRINT-sætningen	50
6.3 Datastrømme	51
6.3.1 Filer og ydre enheder	51
6.3.2 Skrivning og læsning af programfiler	53
6.3.3 Skrivning og læsning af datafiler	54
6.3.3.1 Sekventielle filer	55
6.3.3.2 Filer med direkte tilgang	57
6.3.3.3 Ydre enheder	60
6.3.4 Fjernelse af filer	61
6.3.5 Omdøbning af filer	61
6.4 Oversigt over I/O sætninger	61
7. Tal- og Tekst-tabeller	63
7.1 Taltabeller	63
7.1.1 Taltabelkomponenter	63
7.1.2 Erklæring af taltabeller	64
7.2 Teksttabeller	64
7.2.1 Teksttabelkomponenter	65
7.2.2 Erklæring af teksttabeller	65
8. Procedurer og funktioner	67
8.1 Simple procedurer	69
8.2 Parameteroverførsel	70
8.3 REF angivelse	70
8.4 Lukkede procedurer	73
8.5 Externe procedurer	76
8.6 Handler	77
8.7 Funktioner	79

9. Kommandoer	83
9.1 Kommandoer til programindtastning	84
9.2 Sætninger udført som kommandoer	85
9.2.1 RC700 som bordkalkulator	85
9.2.2 Fejlfinding i programmer	86
9.2.3 Datastrømsindlæsning/udskrivning	86
9.3 Diskettekommandoer (MOUNT og DIR)	87
9.4 Datastrømskommandoer	87
9.5 BYE	89
 10. RcComal80 nøgleord	91
10.1 ABS	93
10.2 AND	93
10.3 AT	94
10.4 ATN	96
10.5 AUTO	98
10.6 BYE	99
10.7 CASE-WHEN-ENDCASE	100
10.8 CHAIN	102
10.9 CHR\$.....	103
10.10 CLOSE	104
10.11 CON	105
10.12 CONTINUE	105
10.13 COPY	106
10.14 COS	107
10.15 CREATE	108
10.16 DATA	109
10.17 DEL	111
10.18 DELETE	112
10.19 DIM	114
10.20 DIR	115
10.21 DISABLE	117
10.22 DIV	118
10.23 EDIT	119
10.24 ENABLE	120
10.25 END	121
10.26 ENTER	122
10.27 EOD	123
10.28 EOF	124

10.29	ERR	125
10.30	Etikette	126
10.31	EXEC	127
10.32	EXP	128
10.33	FALSE	128
10.34	FOR	129
10.35	FOR-NEXT	131
10.36	FUNC-ENDFUNC	132
10.37	FUNC-EXTERNAL	133
10.38	GET\$	135
10.39	GLOBAL	137
10.40	GOTO	137
10.41	IF-THEN	138
10.42	IF-THEN-ENDIF	139
10.43	IF-THEN-ELSE-ENDIF	140
10.44	IMPORT	141
10.45	IN	142
10.46	INPUT	143
10.47	INPUT FILE	144
10.48	INT	146
10.49	KEY\$	147
10.50	LEN	148
10.51	LIST	149
10.52	LOAD	150
10.53	LOG	151
10.54	MARGIN	152
10.55	MOD	153
10.56	MOUNT	154
10.57	NEW	155
10.58	NOT	155
10.59	OPEN	156
10.60	OR	158
10.61	ORD	159
10.62	OUT	159
10.63	PREFIX	160
10.64	PRINT	160
10.65	PRINT FILE	161
10.66	PRINT FILE USING	162
10.67	PRINT USING	163
10.68	PROC-ENDPROC	164

10.69	PROC-EXTERNAL	167
10.70	PROC-HANDLER	168
10.71	RANDOMIZE	169
10.72	READ	170
10.73	READ FILE	171
10.74	RENAME	172
10.75	RENUMBER	173
10.76	REPEAT-UNTIL	174
10.77	RESTORE	179
10.78	RETRY	181
10.79	RETURN	181
10.80	RND	183
10.81	RUN	185
10.82	SAVE	185
10.83	SCREEN\$	186
10.84	SELECT OUTPUT	186
10.85	SGN	187
10.86	SIN	188
10.87	SIZE	189
10.88	SQR	190
10.89	STOP	191
10.90	STR\$	191
10.91	SYS	194
10.92	TAB	195
10.93	TAN	196
10.94	Tildeling	196
10.95	TRUE	197
10.96	VAL	197
10.97	WHILE	198
10.98	WHILE-ENDWHILE	199
10.99	WRITE FILE	201
10.100	ZONE	202
A.	Referencer	205
B.	Fejlmeddelelser	207
B.1	Fejl fundet under programindtastning	208
B.2	Kommando- eller udførelsesfejl	210
B.3	I/O-Fejlmeddelelser	213

C. Ydre enheder	217
C.1 Skærmstyring	217
C.1.1 Blink og invers skrift	218
C.1.2 Semigrafisk tegnsæt	219
C.1.3 Skærm - tegngenerering og konvertering	219
C.2 Tastatur - tegngenerering og konvertering	224
C.3 Printerstyring	224
C.3.1 RC861-printeren	224
C.3.2 RC862,RC867 printeren	225
C.4 HW-porte	226
D. Installering af RcComal80	229
D.1 COMALCNV	230
E. ASCII Tegnsættet	233
F. Store programeksemples	235
F.1 Enarmet tyveknægt	235
F.2 Tænker du på et dyr ?	243
F.3 Tænker du på et dyr ? (filudgave)	245
F.4 Data-indtastning (PROC-EXTERNAL)	247
F.5 Sortering (PROC-EXTERNAL)	249
F.6 Semigrafik	252
F.7 Liv	254
F.8 Tænk på et tal !	256
F.9 Eksempel fra procedureafsnittet	258
G. Automatisk opstart af programmer	263

1

Introduktion

COMAL (COMmon Algorithmic Language) er et programmeringssprog, der siden 1975 har været det mest anvendte sprog i den danske undervisningssektor. Sproget blev først implementeret af A/S Regnecentralen på datamatserierne RC3600, RC7000 og RC8000.

COMAL blev udarbejdet for at tilgodese de brugere, der ønskede bedre sprogstruktur og flere faciliteter end dem, man møder i BASIC. Dog ønskede man at fastholde det nære interaktive miljø, der er kendetegnet for en række BASIC-fortolkere, og som har gjort dette sprog velegnet til undervisningsbrug.

Det oprindelige forslag til COMAL blev udarbejdet af studielektor Børge Christensen, Tønder Statsseminarium i 1974.

I 1979 nedsatte man en arbejdsgruppe bestående af Børge Christensen, repræsentanter for undervisningssektoren samt repræsentanter for en række maskinleverandører.

Målet for arbejdsgruppen var, på grundlag af de erfaringer man bl.a. havde høstet fra de tidlige COMAL implementeringer, at udarbejde et forslag til forbedringer af COMAL.

Resultatet af dette arbejde blev et forslag til standardisering, den såkaldte COMAL80-kerne.

Denne manual indeholder en komplet beskrivelse af sproget RcComal80, samt en beskrivelse af, hvordan sproget er implementeret på RC700. RcComal80 indeholder en række faciliteter udover selve COMAL80-kernen.

Manualen skulle kunne læses af såvel den uerfarne som den trænede programør. Den er delt op i tre hoveddele:

Første del er afsnittene 2-9, der indeholder en beskrivelse af, hvordan man indtaster programmer, hvilke variabeltyper der eksisterer, samt en koncentreret gennemgang af en række RcComal80 faciliteter.

Anden del er afsnit 10, der er et referenceafsnit, hvori alle RcComal80-nøgleord er beskrevet præcist.

Tredje del er appendix A-F, der indeholder referencer, mulige fejlmeddelelser, en detaljeret gennemgang af blandt andet skærm og tastatur, vejledning i instalering af RcComal80, ASCII-tabel og en række RcComal80-programeksempler, der kan indtastes og udføres på RC700.

Den uerfarne programmør bør starte med at læse afsnit 2-9, hvorimod programøren med COMAL-erfaring kan gå direkte til afsnit 10.

Manualen indeholder en række programmer som eksempler. Disse er alle indtastet og afprøvet på RC700. Programmerne skal illustrere sætningstyper, sprogstrukturer osv., og må ikke altid opfattes som værende det bedste program til løsning af det givne problem. Der er primært lagt vægt på at eksemplerne er letforståelige og lettilgængelige. Ud fra denne målsætning skal det derfor bemærkes, at programmerne forudsætter, at man indtaster tekst med *små bogstaver*. Dette er gjort ud fra ønsket om at gøre programmerne letlæselige og for ikke at gøre problemet omkring store/små bogstaver til det centrale.

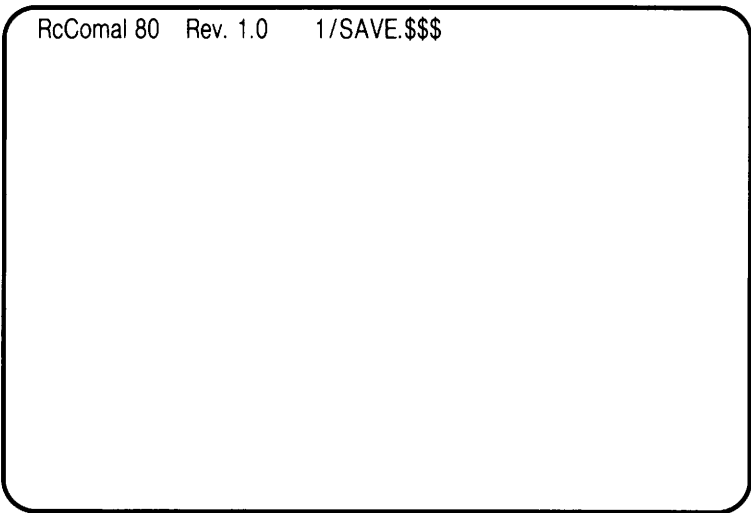
2

Opstart og indtastning af programmer

Før man kan komme igang med at bruge RcComal80 skal man selv oprette en systemdiskette. Dette gøres som beskrevet i appendix D. Vi går i det følgende ud fra, at man har oprettet en sådan.

Opstartsproceduren er herefter følgende :

- Tænd for strømmen på RC700.
- Indsæt systemdisketten i diskettestation nr 1
- Tryk på RESET-knappen
- CP/M® (styresystemet) startes nu op
- Skriv COMAL80 efterfulgt af tryk på vognreturknappen
- RcComal80 startes nu op, og følgende skærbillede fremkommer:

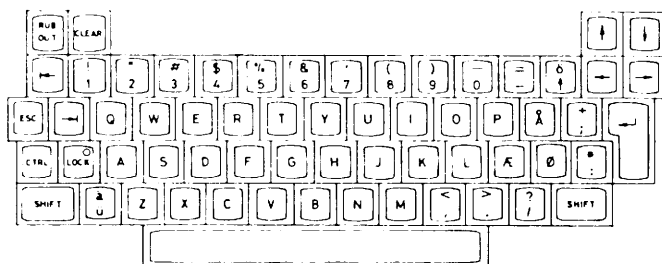
```
RcComal 80  Rev. 1.0    1/SAVE. $$$
```

Cursoren (den blinkende firkant) fremkommer på skærmen, som tegn på at systemet er klar til indtastning.

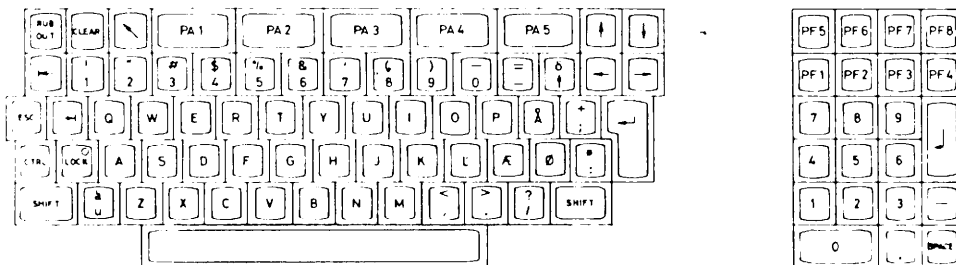
Der kan herefter indtastes program-sætninger eller kommandoer.

2.1 Tastaturet

På RC700 eksisterer to typer tastaturer, det almindelige (RC721):

og det udvidede (RC722):

Tastaturerne indeholder de almindelige taster, man kender fra en skrivemaskine, plus følgende:

RUB OUT	Slet sidst indtastede tegn på linien
CLEAR	Slet skærmen og stil cursoren i øverste venstre hjørne.
↑	Flyt cursor en linie op
↓	Flyt cursor en linie ned
→	Flyt cursor en position til højre
←	Flyt cursor en position til venstre
↵	Vognretur, ny linie. Tasten bruges altid til at afslutte sætninger eller kommandoer til systemet.

CTRL	Control-tasten. Trykkes ned sammen med et bogstav for at sende en specialkode til systemet.
ESC	Afbryder programudførelse
→	Indsæt tegn i linie
←	Slet tegn i linie

Følgende taster eksisterer kun på RC722 :

Flyt cursor til øverste venstre hjørne

PA1-PA5, PF1-PF8	Brugerdefinerbare specialtaster. Sender specialkoder (se appendix C).
SPACE	Mellemrumstast

Bemærk at på tastaturet til RC703 er nogle af de almindelige taster ikke de samme som på RC702.

RcComal80 på RC700 er *skærmorienteret*, dvs. at man kan benytte de fire cursorpile til at "hoppe" rundt i skærbilledet, hvorved man kan "genbruge" linier, der står på skærmen. Så længe en linie står et sted på skærmen, kan man indtaste den til systemet ved hjælp af pilene og vognretur-tasten.

Udover de beskrevne specialtaster, er følgende control-koder nyttige:

CTRL+↑	Slet resten af linien
CTRL+ RUB OUT	Slet resten af skærmen

CTRL+... betyder at CTRL tasten skal holdes nedtrykket mens den anden tast aktiveres.

Holdes en tast nedtrykket i mere end 0.7 sek., repeteres tegnet med 0.1 sek. intervaller, indtil tasten slippes igen.

2.2 Indtastning af programmer

Et program består af en række *programlinier*. Hver programlinie indledes med et linienummer, der bestemmer liniens placering i programmet.

Et linienummer er et heltal mellem 1 og 9999. Programlinierne kan indtastes i vilkårlig orden, idet RcComal80-systemet selv ordner dem efter voksende linienumre.

Efter linienummeret følger den egentlige sætning. Linien kan eventuelt afsluttes med en kommentar. En kommentar består af 2 skråstreger (//) efterfulgt af selve kommentaren.

Eksempel

100	PRINT CHR\$(12)	// SLETTER SKÆRMEN
linienr	sætning	kommentar

Linien skal afsluttes med en vognretur.

Når linien er afsluttet, vil RcComal80-systemet undersøge, om det er en korrekt RcComal80-sætning (man siger, at systemet syntaksanalyserer linien). Er linien korrekt, lagres den i *program-lageret*.

Hvis linien ikke er korrekt, udskrives en fejlmeddelelse i skærmens øverste højre hjørne, og cursoren placeres der, hvor fejlen blev fundet. Det er herefter muligt at rette i linien ved hjælp af de taster, der er beskrevet i afsn 2.1, og når rettelserne er foretaget, skal linien atter afsluttes med en vognretur.

Indtastes en sætning med samme linienummer, som en allerede eksisterende, vil den nye sætning erstatte den gamle.

Eksempler på lovlige sætninger

```
10 saldo:=100;slutsaldo:=200;rente:=16
20 år:=1983
30 print år;saldo
40 while saldo<slutsaldo do
50 år:=år+1;saldo:=saldo*(1+rente/100)
60 print år;saldo
70 endwhile
```

Hvad de enkelte linier betyder, er ikke væsentlig i denne sammenhæng. Det er nok at fortælle, at programmet udskriver hvorledes 100 kr forrentes, hvis de i 1983 sættes ind til 16 % i rente. Programmet stopper, når saldoen er nået over 200 kr.

Man kan få en udskrift af de indtastede linier ved at skrive

LIST

efterfulgt af tryk på vognretur.

Eksempel

Tastes linierne fra ovenstående eksempel ind og skrives der LIST, fås følgende udskrift:

```
0010 saldo:=100; slutsaldo:=200; rente:=16
0020 år:=1983
0030 PRINT år;saldo
0040 WHILE saldo<slutsaldo DO
0050   år:=år+1; saldo:=saldo*(1+rente/100)
0060   PRINT år;saldo
0070 ENDWHILE
```

Bemærk, at nogle ord er skrevet med store bogstaver (PRINT, WHILE, DO, ENDWHILE) hvorimod andre er skrevet med små bogstaver. Ordene, der er skrevet med store bogstaver, er de såkaldte nøgleord, som har en bestemt betydning overfor RcComal80 systemet.

Når man er færdig med indtastningen, kan man *udføre* programmet ved at skrive

RUN

efterfulgt af tryk på vognretur.

Eksempel

Skrives RUN til programmet fra før, fås følgende udskrift:

```
1983 100
1984 116
1985 134.56
1986 156.0896
1987 181.063936
1988 210.03416576
END
AT 0070
```

Hvis man ønsker at afprøve programmet ved 14 % i rente, gøres følgende:

- ved hjælp af cursorpilene på tastaturet rykkes cursoren op i linie 10, hvor der står
0010 saldo:=100; slutsaldo:=200; rente:=16
- flyt cursoren hen, så den står på 6-tallets plads i 16
- tast 4
- tryk vognretur, dvs. at der er indtastet en "ny" linie 10, hvor der står 14 i stedet for 16
- tryk CLEAR (skærmen slettes)
- skriv RUN (husk vognretur)

Hermed udskrives:

```
1983 100
1984 114
1985 129.96
1986 148.1544
1987 168.896016
1988 192.54145824
1989 219.4972623936
END
AT 0070
```

Vi har dermed set, at de 100 kr er fordoblet i 1988 ved 16 % i rente, hvorimod de først er fordoblet i 1989 ved 14 % i rente.

Så længe en linie står på skærmen, kan man altså ved hjælp af cursorpilene "genbruge" linien.

2.2.1 Kommandoer til programindtastning

Der findes en række kommandoer, der er nyttige at kende i forbindelse med programindtastning.

2.2.1.1 NEW

Før man starter indtastningen af et nyt program, skal man slette indholdet af programlageret og datalageret. Dette gøres med kommandoen :

NEW

2.2.1.2 AUTO

Hvis flere linier skal indtastes, er det praktisk at lade systemet sætte linienumrene under indtastningen. Dette gøres med kommandoen :

AUTO

hvilket bevirker, at linienummeret 0010 skrives på skærmen. Når linien er indtastet, tastes vognretur. Hvis linien er korrekt udskrives 0020, derefter 0030,0040 osv.

Med AUTO-kommandoen kan man både bestemme startlinienummeret og springet mellem linienumrene. Indtastes f.eks.:

AUTO 100,5

Udskrives først 0100. Derefter 0105,0110,... .

Man standser den automatiske linienummerering igen ved at trykke på ESC-tasten.

2.2.1.3 RENUMBER

En gang imellem er det nødvendigt at ændre linienumrene i et program f.eks. for at kunne indsætte yderligere programlinier. Dette gøres med kommandoen:

RENUMBER

der bevirker, at linienumrene i programlageret blive lavet om, således at første linie får linienummeret 0010, anden linie 0020, derefter 0030, 0040 osv.

I kommandoen kan man tillige angive startlinienummeret og springet mellem linienumrene *efter* omnummereringen. Hvis man angiver:

```
RENUMBER 100,20
```

vil linienumrene i programlageret blive lavet om til linienumrene 0100, 0120, 0140 osv.

2.2.1.4 DEL

Hvis man vil fjerne enkelte linienumre kan det gøres med kommandoen DEL.

Ønsker man f.eks. at fjerne linie 0070 i programlageret, er kommandoen

```
DEL 70
```

Ønsker man at fjerne linierne fra linie 0110 til linie 0270, er kommandoen

```
DEL 110,270
```

Ønsker man at fjerne linie 1000 og resten af programmet, er kommandoen

```
DEL 1000,
```

Hvis man endelig ønsker at fjerne alle linierne fra begyndelsen og til og med linie 0250, er kommandoen

```
DEL ,250
```

2.2.2 Kommandoer til programudførelse (RUN og CON)

Når et program skal udføres, gøres det med kommandoen

```
RUN
```

Hvis man ønsker, at udskriften fra programmet, der normalt kommer på skærmen, skal udskrives på printer, gøres det med følgende to kommandoer:

```
SELECT OUTPUT "printer"  
RUN
```

Ledetekst i INPUT-sætninger og fejlmeddelelser udskrives dog stadig på skærmen.

Man kan stoppe programudførelsen ved at trykke på ESC-tasten.

Herefter kan man ændre variables værdier, udskrive værdier og genstarte programmet med kommandoen

```
CON
```

Man må *ikke* ændre programlinier før en CON-kommando, men på samme måde som før, kan man ændre udskriftsenheden med følgende to kommandoer:

```
SELECT OUTPUT "printer"  
CON
```


3

Symboler og reservede ord

3.1 Identifikatorer

Identifikatorer benyttes til at navngive forskellige størrelser i et RcComal80-program. En identifikator består af et bogstav efterfulgt af op til 15 bogstaver og cifre eller tegnet understregning (`_`), altså et navn på maximalt 16 tegn.

Bemærk der skelnes ikke mellem store og små bogstaver i identifikatornavne. RcComal80-systemet udskriver altid navnene med små bogstaver.

Identifikatorer kan betegne følgende størrelser i et program:

- simple numeriske variable
- taltabeller (vektorer og matricer)
- simple strengvariable
- indicerede strengvariable (teksttabeller)
- brugerdefinerede funktioner
- procedurer
- formelle parametre
- etiketter

Hvad disse begreber dækker over, vil blive gennemgået i det følgende.

Samme identifikator må normalt ikke betegne forskellige størrelser i det samme program, og identifikatorerne må ikke være de samme som systemets reservede ord, de såkaldte *nøgleord*.

3.2 Reserverede ord

Følgende ord er reserverede i RcComal80. De har en bestemt betydning overfor systemet, og må ikke benyttes i nogen anden betydning.

ABS	END	LIST	RETURN
AND	ENDCASE	LOAD	RND
APPEND	ENDFUNC	LOG	RUN
AT	ENDIF		
ATN	ENDPROC	MARGIN	SAVE
AUTO	ENDWHILE	MOD	SCREEN
	ENTER	MOUNT	SELECT
BYE	EOD		SGN
	EOF	NEW	SIN
CASE	ERR	NEXT	SIZE
CHAIN	EXEC	NOT	SQR
CHR	EXP		STEP
CLOSE	EXTERNAL	OF	STOP
CLOSED		OPEN	STR
CON	FALSE	OR	SYS
CONTINUE	FILE	ORD	
COPY	FOR	OTHERWISE	TAB
COS	FUNC	OUT	TAN
CREATE		OUTPUT	THEN
	GET		TO
DATA	GLOBAL	PREFIX	TRUE
DEL	GOTO	PRINT	
DELETE		PROC	UNTIL
DIM	HANDLER		USING
DIR		RANDOM	
DISABLE	IF	RANDOMIZE	VAL
DISMOUNT	IN	READ	
DIV	IMPORT	REF	WHEN
DO	INPUT	RENAME	WHILE
DUMP	INT	RENUMBER	WRITE
		REPEAT	
EDIT	KEY	RESTORE	ZONE
ELSE		RESUME	
ENABLE	LEN	RETRY	

4

Tal og tekst

I dette kapitel vil vi se på, hvordan man foretager udregninger, samt hvordan man behandler tekst i RcComal80. Tekster kaldes også *streng*.

4.1 Numeriske variable

På en lommeregner har man ofte et eller flere registre (memories), hvori man kan gemme mellemresultater. Normalt skelner man registrene fra hinanden ved hjælp af et nummer. I RcComal80 skelner man registrene fra hinanden ved hjælp af et navn. Et tal-register kaldes i RcComal80 for en *numerisk variabel*.

En numerisk variabel, forkortet med symbolet *nvar*, er et eksempel på en identifikator, og har derfor et navn bestående af et bogstav efterfulgt af indtil 15 bogstaver, tal eller tegnet understregning (`_`).

Eksempel

Lovlige navne

i42
længde
tid
gennemsnitsalder

Ulovlige navne

%k
7t
efterspørgselsindex

4.1.1 Tildeling

En numerisk variabel kan tildeles værdier med sætninger som f.eks.

10 pris := 10.85

Bemærk, at man i RcComal80 benytter decimalpunktum og ikke komma.

Hvis man skal skrive meget store eller meget små tal benyttes den såkaldte eksponentielle notation, dvs man skriver tallet som nogle cifre gange en tierpotens. I RcComal80 angives en tierpotens ved bogstavet E efterfulgt af potensen.

Eksempel 1

Tal	RcComal80 notation
1.4 10 ¹⁰⁰	1.4E+100
-0.0000000001234	-1.234E-10
200 10 ¹⁵	2E17

På højre side af lighedstegnet i en tildelingssætning kan enten være tal eller hele udtryk, som f.eks:

```
0010 pris:=13.85
0020 antal:=5
0030 total:=pris*antal
0040 PRINT total
```

Bemærkninger

linie 0030 : * betyder "gange med"

Vi kommer nærmere ind på udtryk i de næste afsnit.

:= kan oversættes med "sættes lig med". Betydningen af sætningen er:

- udregn højre side og tildel værdien til variabelen på venstre side.

Det er altså ikke et *matematisk* lighedstegn, da f.eks. følgende sætning er lovlig:

```
dagnr := dagnr + 1
```

Her udregnes værdien af dagnr + 1 og værdien tildeles dagnr, dagnr tælles med andre ord op med 1.

4.2 Beregningsudtryk

Man kan f.eks. foretage simple udregninger i RcComal80 ved at benytte PRINT-sætningen.

Eksempel

Indtast følgende lille programeksempel

```
10 PRINT 2+3
```

(Husk at skrive NEW før indtastningen af hvert nyt program). Udfør programmet (skriv RUN). RcComal80 svarer med følgende:

```
5
END
AT 0010
```

Vi har fået udregnet $2 + 3$. Man kan selvfølgelig skrive mere indviklede beregningsudtryk, og man må benytte følgende regneoperatorer:

+	addition
-	subtraktion
*	multiplikation
/	division
↑	potensopløftning
DIV	heltalsdivision, dvs. $11 \text{ DIV } 4 = 2$, $-11 \text{ DIV } 4 = -3$
MOD	rest ved heltalsdivision, dvs. $11 \text{ MOD } 4 = 3$,

Desuden er det tilladt at sætte parenteser.

Bemærk at $*$ *aldrig* kan underforstås, $2(x+y)$ *skal* se således ud i RcComal80:

```
2*(x+y)
```

Endelig kan man benytte *funktioner* i regneudtryk. RcComal80 har blandt andet følgende matematiske funktioner indbygget:

ABS(x)	Den numeriske værdi af x
ATN(x)	Arcus Tangens til x, resultatet i radianer
COS(x)	Cosinus til x, x i radianer

EXP(x)	Exponentialfunktionen af x
INT(x)	Heltalsdelen af x
LOG(x)	Den naturlige logaritme til x
SGN(x)	Fortegnet af x (-1:negativ, 0:nul, 1:positiv)
SIN(x)	Sinus til x, x i radianer
SQR(x)	Kvadratroden af x
TAN(x)	Tangens til x, x i radianer

I stedet for x kan der enten stå en konstant, en variabel eller et helt udtryk.

Eksempel

```
0010 // Eksemplet udregner hypotenusen i en retvinklet
0020 // trekant, hvor man kender de to kateter
0030 side1:=3; side2:=4
0040 hypotenuse:=SQR(side1*side1+side2*side2)
0050 PRINT hypotenuse
RUN
5
END
AT 0050
```

4.2.1 Regler for de almindelige regneoperationer

Udregningen af beregningsudtryk følger de almindelige matematiske regneregler, dvs.

1. Udtryk i parenteser udregnes først. Hvis der optræder flere niveauer af parenteser, udregnes den inderste først.
2. Dernæst udregnes funktioner.
3. De almindelige regneoperationer har følgende udregningsprioritet:
 - a. Positivt og negativt fortegn
 - b. Potensopløftning
 - c. Multiplikation, division, modulus og heltalsdivision
 - d. Addition og subtraktion
4. Hvis to operatører har samme prioritet, udregnes udtrykket fra venstre mod højre.

Bemærk at f.eks. $2/3/4$ er lig $2/(3*4)$

4.2.2 Beregningspræcision

Når man foretager beregninger i RcComal80, regnes der med 13 betydende cifre. Tiereksponenten kan gå fra -128 til 126, dvs. RcComal80 kan regne i følgende positive talområde:

$$1.000000000000E-128 \leq n \leq 9.999999999999E126$$

et tilsvarende negativt og endelig tallet 0.

Hvis en beregning giver et positivt resultat, der er mindre end $1E-128$ sættes resultatet til nul, hvis resultatet er større end $9.999999999999E126$ fås en fejlmelding.

Eksempel

```
0010 megetlille:=1E-128
0020 endnumindre:=megetlille/100
0030 PRINT endnumindre
0040 megetstor:=9E126
0050 forstor:=megetstor*megetstor
0060 PRINT forstor
RUN
0
AT 0050
ERROR: 0106
```

En oversigt over fejlkoder findes i appendix B i denne manuel.

4.3 Strengvariable

Indtil nu har vi set på, hvorledes man foretager udregninger i RcComal80. Man kan dog også behandle tekster i sproget. Tekster kaldes normalt for strenge.

RcComal80 tillader brugen af både strengvariable og strengkonstanter. En strengvariabel er et eksempel på en identifikator, dvs den har et navn som består af et bogstav efterfulgt af indtil 15 bogstaver, tal eller symbolet understregning (), efterfulgt af et dollar-tegn (\$).

Eksempel

Lovlige strengnavne

tekst\$

efternavn1\$

postnrogområde\$

Ulovlige strengnavne

streng (\$ mangler)

7\$ (skal starte med bogstav)

key\$ (reserveret ord)

4.3.1 Erklæring af strengvariable

Strengvariable skal altid erklæres i en DIM-sætning før de benyttes (se afsn 10.19). I denne sætning angives strengvariablens navn og det maximale antal tegn, der skal kunne gemmes i den.

Eksempel

DIM linie\$ of 50

Når ovenstående sætning udføres, vil der blive reserveret plads i lageret til en streng på maksimalt 50 tegn.

4.4 Strengbehandling

4.4.1 Strengkonstanter

Når man skal angive en strengkonstant i et program, skal strengen altid angives i anførselstegn. Dette gælder både tildelingssætninger og PRINT-sætninger.

Eksempel

```
0010 DIM linie$ OF 50
```

```
0020 linie$="ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆØÅ"
```

```
0030 PRINT "Dette er en strengkonstant"
```

```
0040 PRINT linie$
```

```
RUN
```

Dette er en strengkonstant

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆØÅ

END

AT 0040

Bemærk forskellen på PRINT-sætningerne i følgende program:

```
0010 tal:=5
0020 PRINT "tal"
0030 PRINT tal
RUN
tal
5
END
AT 0030
```

I linie 20 udskrives teksten tal, i linie 30 udskrives værdien af variabelen tal (=5).

4.4.2 LEN-funktionen

Man har ofte brug for at vide, hvad den *aktuelle* længde af en streng er. Til det formål skal LEN-funktionen benyttes.

Eksempel

```
0010 DIM text$ OF 80
0020 text$="en lang tekst med mellemrum"
0030 PRINT len(text$)
0040 text$="0123456789"
0050 PRINT len(text$)
RUN
27
10
END
AT 0050
```

Bemærk at også mellemrum tæller med i længden af en streng.

LEN-funktionen er en *numerisk* funktion, og den kan indgå i beregningsudtryk på samme måde som matematiske funktioner i afsnit 4.2.

4.4.3 Delstreng

Man kan nøjes med at benytte en del af en strengvariabel i udtryk, udskrifter og lignende.

For en strengvariabel er formatet f.eks.:

```
linie$(10:20)
```

Dette betyder, at man udtager delstrengen, der starter i det 10. tegn i strengen `linie$` og slutter i det 20. tegn i `linie$`.

Det er tilladt at udelade det andet argument i delstrengen, f.eks.:

```
linie$(10:)
```

Det svarer præcis til delstrengen

```
linie$(10:10)
```

Man får med andre ord udtaget det 10. tegn i strengen `linie$`.

eksempel

```
tekst$ := "RcComal80 brugermanual"
```

Delstreng	Indhold
<code>tekst\$(1:7)</code>	RcComal
<code>tekst\$(2*(4+8/2)+1:22)</code>	manual
<code>tekst\$(8:9)</code>	80
<code>tekst\$(11:LEN(tekst\$))</code>	brugermanual
<code>tekst\$(9:)</code>	0

4.4.4 Sammensætning af strenge

Sammensætning af strenge kan ske ved angivelse af + mellem de enkelte elementer

Eksempel 1

```
0010 DIM tekst$ OF 15, nr$ of 7
0020 nr$="700"
0030 tekst$="rc"+nr$
0040 PRINT tekst$
RUN
rc700
END
AT 0040
```

Eksempel 2

```
0010 DIM slogan$ OF 50
0020 slogan$="Dette er smart"
0030 PRINT slogan$
0040 slogan$=slogan$(1:9)+"meget "+slogan$(10:14)
0050 PRINT slogan$
RUN
Dette er smart
Dette er meget smart
END
AT 0050
```

Bemærkning

Med dette program er skitseret en metode, hvormed man er i stand til at indsætte en streng ("meget ") i en i forvejen eksisterende streng.

4.5 Logiske udtryk

Som vi skal se på senere, har man ofte brug for at formulere *betingelser* i RcComal80.

Tegnet > betyder *større end*.

Eksempel

```
0010 PRINT 7>3
0020 PRINT 3>7
RUN
1
0
END
AT 0020
```

Værdien 1 benyttes til at markere, at en betingelse er *sand* (7 er jo større end 3). 0 betyder, at betingelsen er *falsk*.

> kaldes en *sammenligningsoperator*.

Følgende sammenligningsoperatorer findes i RcComal80:

<	mindre end
>	større end
<=	mindre end eller lig med
>=	større end eller lig med
=	lig med
<>	forskellig fra

Sammenligningsoperatorerne kan ikke blot benyttes til at sammenligne tal, de kan også benyttes til at sammenligne strenge.

Sammenligning af strenge er en alfabetisk sammenligning, og den følger de almindelige regler for alfabetisk ordning, dvs.

" " < "0" < "1" < ... < "9" < "A" < ... < "Å" < "a" < ... "å"

Denne ordning af tegn følger ASCII tabellen i appendix E.

Mere formelt kan man sige, at en sammenligning af to strenge foregår tegn for tegn fra venstre mod højre i strengene indtil der enten konstateres en forskel eller at man når til slutningen af den ene eller begge strenge.

Reglerne er herefter følgende:

- Hvis en forskel er konstateret på samme position i de to strenge, er den streng størst, hvis tegns ASCII-værdi er størst.
- Hvis strengene er ens position for position, er den streng størst, som er længst.

Eksempler

```
"AAA"    <  "AAB"  
"RC"     <  "RC700"  
"COMAL"  =  "COMAL"
```

Man kan også sammensætte logiske udsagn.

Eksempel

```
0010 tal := 5
0020 PRINT (0<tal) AND (tal<10)
RUN
1
END
AT 0020
```

Bemærkninger

linie 0010 : Den numeriske variabel tal sættes lig 5
linie 0020 : Her udskrives om 0 er mindre end værdien af tal og værdien af tal er mindre end 10. I dette tilfælde er det sandt (tal var jo lig 5), og udtrykket får værdien 1.

PAS PÅ ! Man må ikke skrive betingelsen i linie 20 som

```
PRINT 0<tal<10
```

Da dette udtryk vil blive udregnet således (hvis tal f.eks. er 20):

$0 < \text{tal} < 10 = 1(\text{sand}) < 10 = 1(\text{sand})$

Man kalder ordet AND for en *logisk operator*.

Følgende logiske operatorer findes i Rccomal80 :

AND	logisk "og"
OR	logisk "eller"
NOT	logisk "ikke"

4.5.1 IN-operatoren

I forbindelse med strengbehandling findes en nyttig operator, IN- operatoren. Den angiver om en streng optræder i en anden streng og i bekræftende fald angiver den positionen.

Eksempel

Udtryk	Værdi
"b" IN "abc"	2
"70" IN "RC700"	3
"opera" IN "operator"	1
"bg" IN "bog"	0
"" IN "tekst"	6

4.6 Numeriske udtryk

Man kan sammensætte beregningsudtryk og logiske udtryk i samme sætning. Beregningsudtryk, logiske udtryk og sammensætningen af disse kaldes uder et for numeriske udtryk og vil senere blive forkortet med symbolet *nudtr*.

Eksempel

$\text{sign} := (x > 0) - (x < 0)$

Hvis x er større end nul er $\text{sign} = 1(\text{sand}) - 0(\text{falsk}) = 1$

Hvis x er lig nul er $\text{sign} = 0(\text{falsk}) - 0(\text{falsk}) = 0$

Hvis x er mindre end nul er $\text{sign} = 0(\text{falsk}) - 1(\text{sand}) = -1$

Dette svarer til definitionen af SGN-funktionen (se 4.2).

4.6.1 Aritmetiske-, sammenlignings- og logiske operato- rer

For numeriske udtryk gælder følgende prioritetsregler:

Prioritet	Symbol	Funktion
1	+	Positivt fortegn
1	-	Negativt fortegn
2	↑	Potensopløftning
3	*	Multiplikation
3	/	Division

Prioritet	Symbol	Funktion
3	DIV	Heltalsdivision
3	MOD	Rest ved heltalsdivision
4	+	Addition
4	-	Subtraktion
5	=	Lig med
5	<>	Forskellig fra
5	<	Mindre end
5	>	Større end
5	<=	Mindre end eller lig med
5	>=	Større end eller lig med
5	IN	Delstrengsposition
6	NOT	Logisk negering
7	AND	Logisk OG
8	OR	Logisk ELLER

5

Kontrolstrukturer

5.1 Betingede sætninger

5.1.1 IF-sætninger

En betinget sætning betyder, at en sætning kun udføres såfremt en betingelse er opfyldt.

Den enkleste form for betingede sætninger er den simple IF- sætning:

Eksempel

```
0010 INPUT "Indtast et beløb :": beløb
0020 IF beløb>100 THEN PRINT "Beløbet er større end 100"
0030 END
```

Bemærkninger

linie 0010 : Her indtastes værdien af variabelen beløb
linie 0020 : Den simple IF-sætning. Hvis værdien af beløb er større end 100 udskrives teksten:
Beløbet er større end 100
på skærmen.

Hvis man ønsker at udføre mere end en sætning, hvis det logiske udtryk (betingelsen) er sandt, kan man bruge den udvidede IF- sætning:

Eksempel

```
0010 INPUT "Indtast et beløb :": beløb
0020 IF beløb>100 THEN
0030   PRINT "Beløbet er større end 100"
0040   PRINT "Der gives 10 % rabat"
0050   beløb:=beløb*0.9
0060 ENDIF
0070 PRINT "Beløbet er ";beløb
```

Bemærkninger

linie 0010 : Her indtastes værdien af beløb
linie 0020-0060 : Den udvidede IF-sætning. Hvis det logiske udtryk er sand (beløb>100) udskrives:
Beløbet er større end 100
Der gives 10 % rabat
Hvorefter beløbet sættes lig 90 % af det gamle beløb.

Bemærk at man benytter ordet ENDIF til at markere, at her slutter rækken af sætninger, der skal udføres, hvis det logiske udtryk er sandt.

Ønsker man at udføre en række sætninger, hvis et logiske udtryk er sandt, og en anden række, hvis udtrykket er falskt, kan man bruge IF-ELSE-ENDIF konstruktionen.

Eksempel

```
0010 INPUT "Indtast et beløb >": beløb
0020 IF beløb>100 THEN
0030   PRINT "Beløbet er større end 100"
0040   PRINT "Der gives 10 % rabat"
0050   beløb:= beløb*0.9
0060 ELSE
0070   PRINT "Beløbet er mindre end 100"
0080   PRINT "Ekspeditionsgebyret er 10 kr."
0090   beløb:= beløb+10
0100 ENDIF
0110 PRINT "Beløbet er herefter ";beløb
```

Bemærkninger

- linie 0010 : Her indtastes værdien af beløb.
linie 0030-0050 : Disse linier udføres, hvis det logiske udtryk er sandt, dvs værdien af beløb er større end 100
linie 0070-0090 : Disse linier udføres, hvis betingelsen *ikke* er opfyldt.

5.1.2 Multiforgreninger (CASE)

Ved IF-ELSE-ENDIF kan man vælge mellem to alternative sætningslister, men ofte kommer man ud for at skulle kunne vælge mellem flere alternativer. Til dette formål benytte en multiforgrening (CASE). Den består af et nøgleudtryk og en række sætningslister, hvoraf kun en af sætningslisterne vil blive udført, afhængig af værdien af nøgleudtrykket.

Eksempel

```
0010 INPUT "Indtast et tal : ": tal
0020 CASE SGN(tal) OF
0030 WHEN -1
0040   PRINT tal;"er negativ"
0050 WHEN 0
0060   PRINT "0 er nul"
0070 WHEN 1
0080   PRINT tal;"er positiv"
0090 ENDCASE
0100 END
```

Bemærkninger

- linie 0010 : Her tildeles tal en værdi fra tastaturet.
linie 0020 : SGN(tal) er her nøgleudtrykket, det er en funktion, der har værdien +1 hvis tal er positiv, 0 hvis tal er nul og -1 hvis tal er negativ.

Nøgleudtrykket kan enten være et numerisk udtryk eller et strengudtryk.

Eksempel

```
0010 DIM fkt$ OF 1
0020 INPUT "Indtast funktion: I(ndsæt,U(dskriv,S(lut ":fkt$
0030 CASE fkt$ OF
0040 WHEN "I","i"
0050     EXEC indsæt
0060 WHEN "U","u"
0070     EXEC udskriv
0080 WHEN "S","s"
0090     EXEC slut
0100 ENDCASE
0110 END
```

Bemærkning

Ovenstående program kan ikke umiddelbart udføres, da PROC indsæt, PROC udskriv og PROC slut ikke er erklæret.

CASE-konstruktionen udføres således, at den starter med den første WHEN-sætning og udregner, om et af udtrykkene efter WHEN er lig nøgleudtrykket. Hvis dette er tilfældet, udføres sætningerne efter WHEN, ellers undersøges udtrykkene efter det andet WHEN osv.

Hvis ingen WHEN-sætning indeholder et udtryk, der er lig nøgleudtrykket, udskrives en fejlmedling.

Dette kan dog undgås ved angivelse af en OTHERWISE-sætning:

Eksempel

```
0010 DIM fkt$ of 1
0020 INPUT "Indtast funktion: I(ndsæt,U(dskriv,S(lut ":fkt$
0030 CASE fkt$ OF
0040 WHEN "I","i"
0050     EXEC indsæt
0060 WHEN "U","u"
0070     EXEC udskriv
0080 WHEN "S","s"
0090     EXEC slut
0095 OTHERWISE
0096     PRINT "**** Funktionen eksisterer ikke"
0100 ENDCASE
0110 END
```

Bemærkning

Tastes der ikke I,i,U,u,S eller s, vil programmet nu udskrive:

*** Funktionen eksisterer ikke

Bemærk, at kun en sætningsliste udføres. Følgende program giver således *ingen mening*:

```
0010 CASE 2 OF
0020 WHEN 2
0030   PRINT "linie 0030"
0040 WHEN 2
0050   PRINT "linie 0050"
0060 ENDCASE
0070 END
```

WHEN-sætningen i linie 0020 vil "opfange" nøgleværdien fra linie 0010 og linie 0050 vil *aldrig* blive udført.

Dette kan bruges til store betingede strukturer som f.eks.:

```
0010 INPUT "Indtast brevets vægt > ": brevvægt
0020 IF brevvægt<=20 THEN
0030   porto:=200
0040 ELSE
0050   IF brevvægt<=100 THEN
0060     porto:=270
0070   ELSE
0080     IF brevvægt<=250 THEN
0090       porto:=400
0100     ELSE
0110       IF brevvægt<=500 THEN
0120         porto:=700
0130       ELSE
0140         porto:=1000
0150       ENDIF
0160     ENDIF
0170   ENDIF
0180 ENDIF
0190 PRINT "Portoen er ";porto;"øre."
```

Virkningen af denne konstruktion er den samme som virkningen af følgende CASE-konstruktion:


```

0010 INPUT "Indtast brevets vægt >": brevvægt
0020 CASE TRUE OF
0030 WHEN brevvægt<=20
0040     porto:=200
0050 WHEN brevvægt<=100
0060     porto:=270
0070 WHEN brevvægt<=250
0080     porto:=400
0090 WHEN brevvægt<=500
0100     porto:=700
0110 OTHERWISE
0120     porto:=1000
0130 ENDCASE
0140 PRINT "Portoen er ";porto;"øre."

```

Bemærkning

I linie 0020 sættes nøgleudtrykket til TRUE, dvs. konstanten SAND. Det betyder, at WHEN-sætningerne gennemløbes, indtil der findes et udtryk, der er sandt. Er intet udtryk sandt, udføres sætningen efter OTHERWISE. Under alle omstændigheder vil kun en af sætningslisterne efter WHEN (eller OTHERWISE) blive udført.

5.2 Løkkestrukturer

I RcComal80 eksisterer 3 forskellige løkkestrukturer, de er alle beskrevet i det følgende.

5.2.1 Tællesløjfer (FOR-NEXT)

Begrundelsen for at have tællesløjfer ses bedst af et eksempel. Lad os forestille os, at vi har fået til opgave at udskrive en tabel over de 100 første positive tal, deres kvadrattal og deres kubiktal. Dette kunne gøres med følgende program :

```

0010 ZONE 20 // Sæt tabuleringen til 20 tegn
0020 PRINT "X","X*X","X*X*X"
0030 PRINT 1,1*1,1*1*1
0040 PRINT 2,2*2,2*2*2
...
1010 PRINT 99,99*99,99*99*99
1020 PRINT 100,100*100,100*100*100
1030 END

```

I stedet for dette lange program, kan man klare sig med følgende:

```

0010 ZONE 20 // Sæt tabuleringen til 20 tegn
0020 PRINT "X","X*X","X*X*X"
0030 FOR x:=1 TO 100 DO PRINT x,x*x,x*x*x
0040 END

```

Udskriften fra programmet bliver den samme.

Som man kan se, er virkningen af linie 0030 i det andet eksempel den samme som virkningen af linierne 0030,...,1020 i det første eksempel. Linie 0030 virker således:

1. Først sættes x lig 1
2. Dernæst testes, om x er blevet større end slutværdien ($x > 100$). Hvis den er det, forsættes med linie 0040
3. Ellers udføres PRINT-sætningen, den udskriver x og $x*x$ og $x*x*x$.
4. Derefter forøges x med 1 og man hopper til pkt 2)

Læg mærke til, at x forøges med 1 (trinværdien er 1). Ønskes en anden trinværdi (f.eks. 10) får sætning 30 følgende udseende :

```

0030 FOR x:=1 TO 100 STEP 10 DO PRINT x,x*x,x*x*x

```

Hermed får x værdierne 1,11,21,31,...,91. 91 er den sidste værdi, for hvis man lægger 10 til, er værdien større end 100 og slutbetingelsen opnået.

Trinværdien kan være negativ. Hvis den er det, vil løkken fortsætte, indtil x (også kaldet tællevariablen) er mindre end slutværdien.

Startværdien, slutværdien og trinværdien behøver ikke at være talkonstanter. Det er også tilladt at angive numeriske udtryk:

```
0030 FOR x:=i/10+1 TO SIN(y*2)*p DO ...
```

Man skal blot være opmærksom på, at udtrykket *kun* udregnes når man løber ind i løkken. Derefter huskes værdierne som konstanter.

Ønsker man at udføre mere end en sætning, kan man benytte den udvidede FOR-NEXT sætning. Den har følgende struktur :

```
0030 FOR x:=1 TO 100 DO
0031   PRINT x,x*x,x*x*x
0032 NEXT x
```

Alle sætninger mellem FOR og NEXT udføres for hvert gennemløb af løkken. Det er desuden tilladt at have FOR-NEXT løkker indeni hinanden. Hvis vi fortsætter med overstående program, kunne det have følgende udformning.

```
0030 FOR x:=1 TO 100 DO
0031   FOR potens := 1 to 3 do PRINT x↑potens,
0032   PRINT
0033 NEXT x
```

5.2.2 REPEAT-konstruktionen

Hvor FOR-NEXT sløjfen gentager en række sætninger på grundlag af en tællevariabel, kan man også gentage en række sætninger *indtil* et logiske udtryk (en betingelse) er sand.

Eksempel

```
0010 RANDOMIZE
0020 ZONE 20
0030 PRINT "Terning 1","Terning 2"
0040 REPEAT
0050   terning1:=RND(1,6)
0060   terning2:=RND(1,6)
0070   PRINT terning1,terning2
0080 UNTIL terning1=terning2
0090 END
```

Bemærkninger

Programmet simulerer kast med to terninger. Programmet fortsætter med at køre, indtil de to terninger viser lige mange øjne.

linie 0010 : RANDOMIZE bevirker, at de "tilfældige tal" bliver forskellige fra gang til gang.

linie 0020 : Udskriftszonen sættes til 20 tegn.

linie 0030 : Overskrift udskrives

linie 0040-0080 : REPEAT-sløjfen. Sætningerne i linie 0090-0110 bliver gentaget *indtil* værdien af terning1 er lig værdien af terning2.

linie 0050-0060 : "Kast" af de to terninger. RND(1,6) er en funktion der returnerer med et tilfældigt heltal i intervallet 1,2,...,6

linie 0070 : Udskrift af antallet af terningernes øjne.

Man bør bemærke, at sætningen mellem REPEAT og UNTIL altid bliver udført *mindst 1 gang*. Dette gør, at konstruktionen ofte benyttes i forbindelse med INPUT og kontrol af det indtastede.

Eksempel

0010 DIM svar\$ OF 3

0020 REPEAT

0030 INPUT "Ønsker du at fortsætte ? ": svar\$

0040 IF svar\$ <> "ja" AND svar\$ <> "nej" THEN

0050 PRINT "Svar venligst ja eller nej"

0060 ENDIF

0070 UNTIL svar\$="ja" OR svar\$="nej"

Bemærkninger

linie 0010 : Alle strengvariable skal erklæres

linie 0030 : Her indlæses værdien af svar\$ fra tastaturet

linie 0040-0060 : Hvis svar\$ ikke er lig teksten "ja" eller "nej" udskrives:
Svar venligst ja eller nej

linie 0020-0070 : Linierne gentages, indtil svar\$ er enten "ja" eller "nej"

5.2.3 WHILE-konstruktionen

I stil med REPEAT er WHILE en konstruktion, der gentager udførelsen af en eller flere sætninger på grundlag af et logisk udtryk (en betingelse). Forskellen er, at man ved WHILE konstruktionen fortsætter *så længe* en betingelse er opfyldt

Eksempel

```
0010 INPUT "Indtast det indsatte beløb : "; startbeløb
0020 INPUT "Indtast det ønskede beløb : "; slutbeløb
0030 INPUT "Indtast rentesatsen : "; rente
0040 PRINT "Termin          Saldo"
0050 saldo:=startbeløb; termin:= 0
0060 WHILE saldo<slutbeløb DO
0070     termin:= termin+1
0080     saldo:= saldo*(1+rente/100)
0090     PRINT USING "#####      #####.###":termin,saldo
0100 ENDWHILE
```

Bemærkninger

Programmet udregner den tid der går før et indsat beløb i en bank får vokset sig op til et ønsket slutbeløb, forudsat at renten er konstant.

linie 0010-0030 : Her indtastes de ønskede værdier for startbeløbet, slutbeløbet og renten.

linie 0040 : Kolonneoverskrift

linie 0050 : Saldoen sættes lig det indsatte beløb, og terminnummeret sættes til nul.

linie 0060-0100 : Linierne repeteres, *så længe* saldo er mindre end slutbeløb

linie 0070 : Terminen forøges med 1 periode

linie 0080 : Der lægges renter til saldoen

linie 0090 : Formatteret udskrift, der bevirker, at tallene kommer til at stå under hinanden (enere under enere, tiere under tiere osv.). På RC703 tastaturet benyttes procenttegnet i stedet for #.

6

Indlæsning og udskrivning

Dette afsnit skal opfattes som en kort fremstilling af de muligheder man har for udskrift og indlæsning på skærm, printer, tastatur og diskettefiler.

En fuldstændig gennemgang af kommandoerne findes i kap 10 i følgende afsnit:

- AT (10.3)
- CLOSE (10.10)
- CREATE (10.15)
- DELETE (10.18)
- EOF (10.28)
- GET\$ (10.38)
- INPUT (10.46)
- INPUT FILE (10.47)
- KEYS (10.49)
- OPEN (10.59)
- PREFIX (10.63)
- PRINT (10.64)
- PRINT FILE (10.65)
- PRINT FILE USING (10.66)
- PRINT USING (10.67)
- READ FILE (10.73)
- SCREEN\$ (10.83)
- SELECT OUTPUT (10.84)
- TAB (10.92)
- WRITE FILE (10.99)

6.1 INPUT-sætningen

Når man skal indlæse tal eller tekst direkte fra tastaturet, kan det gøres med sætninger som f.eks.:

```
0010 INPUT alder,højde
```

Når denne sætning udføres, fremkommer cursoren på skærmen som tegn på, at systemet forventer indtastning fra tastaturet.

Brugeren kan derefter indtaste værdien for alder, efterfulgt af et komma (,) og værdien for højde, efterfulgt af vognretur, f.eks.

```
14,160
```

Da det kan være svært at huske rækkefølgen for inddata kan man få udskrevet en ledetekst med følgende sætning:

```
0010 INPUT "Indtast alder og højde > ":alder,højde
```

Når denne sætning udføres, udskrives

```
Indtast alder og højde >
```

Cursoren fremkommer tillige på skærmen, som et tegn på, at systemet forventer indtastning fra tastaturet. Herefter kan brugeren indtaste de ønskede værdier.

I anførselstegnene må der angives en vilkårlig tekst, som dog ikke selv må indeholde anførselstegn.

6.2 PRINT-sætningen

Når man skal udskrive resultater på skærmen benyttes PRINT- sætningen. Sætningen kan udskrive

- tekst
- værdien af et udtryk
- værdien af variable eller konstanter
- tomme linier

Efter PRINT kan man anføre en række elementer, adskilt med komma eller semikolon. Kommaet deler hver udskriftsline i en række kolonner (zoner), hvis bredde kan angives med ZONE-sætningen.

Eksempel 1

```
0010 ZONE 10  
0020 PRINT "x","tekst"
```

Når ovenstående program udføres, får følgende udskrift :

```
x          tekst
```

x udskrives i kolonne 1, tekst i kolonnerne 11 til 15. Udskriftskolonnerne er således 10 tegn i bredden. Hvis ZONE ikke angives, anvendes ZONE 0.

Angives semikolon mellem elementerne sættes 1 mellemrum, hvis foregående element er et tal, ellers sættes intet mellemrum.

Eksempel 2

```
0010 PRINT "RC";35*20;"Piccolo"
```

Når ovenstående sætning udføres, fås følgende udskrift:

```
RC700 Piccolo
```

6.3 Datastrømme

6.3.1 Filer og ydre enheder

På disketten kan man både lagre programmer og data. For at kunne gøre dette, skal programmet eller dataene have et navn. Et område, hvor program eller data gemmes, kaldes for en *fil*.

Et navn på en fil har følgende format :

unit/navn

unit er disketteenhedens nummer (altså 1,2 osv.). Dette svarer til CP/M®'s unit begreb, A i CP/M® svarer til 1, B til 2, C til 3, osv.

navn er et navn bestående af maksimalt 11 tegn. Navnet må bestå af alle tegn bortset fra følgende tre: "/_. Det er lovligt at angive små bogstaver i navnet, men det vil internt blive lavet om til store bogstaver.

Lovlige filnavne

1/HANOI

2/demoprogram

Ulovlige filnavne

9/Mitprogram

2/demoprogr?

Ofte arbejder man kun på en bestemt disketteenhed ad gangen. I stedet for hele tiden at angive <unit>/ i alle navne kan man selv erklære et såkaldt præfix, som er en tekststreng, der vil blive sat foran filnavnene i sætningerne.

Eksempel

PREFIX "1/NBA"

LOAD "PROGRAM"

svarer til

PREFIX ""

LOAD "1/NBAPROGRAM"

Efter opstart af RcComal80 udfører systemet en prefix-kommando svarende til den unit man startede RcComal80 op fra. Hvis man startede RcComal80 op fra CP/M®'s unit A, vil systemet udføre kommandoen

PREFIX "1/"

Hvis man alligevel ikke ønsker at benytte et eventuelt præfix, skal det første tegn i filnavnet være /.

Eksempel

PREFIX "1/"

LOAD "/2/DEMO"

SAVE "PROGRAM"

Filnavn

2/DEMO

1/PROGRAM

De ydre enheder har tillige navne, så de kan bruges som filer. Filer og ydre enheder udgør tilsammen datastrømme.

Navnene på de ydre enheder er:

Navn	Enhed
1/CONSOLE	Tastatur og skærm. Indlæses der fra tastaturet, vises tegnene på skærmen.
1/KEYBOARD	Tastatur. Når der indlæses, vises tegnene <i>ikke</i> på skærmen.
1/PRINTER	Skriver.
1/V24	Terminalporten på maskinen. Inddata skal afsluttes med et linieskift.
<i>portnr</i> /PORT	En af systemets HW-porte.

Omkring brugen af disse enheder henvises til afsnit 6.3.3.3.

6.3.2 Skrivning og læsning af programfiler

Hvis man har indtastet et program og ønsker at gemme det på disketten, kan dette gøres med kommandoen

SAVE *filnavn*

eller med kommandoen

LIST *filnavn*

hvor *filnavn* er navnet på en datastrøm angivet i anførselstegn (se afsn 6.3.1).

SAVE-kommandoen bevirker, at indholdet af programlageret bliver udskrevet direkte på disketten (binært), medens LIST-kommandoen bevirker, at programmet bliver udskrevet i tekstform på disketten (ASCII). LIST-kommandoen kan tillige bruges til at udskrive programmet på printeren.

Eksempel

LIST "PRINTER"

Forudsat at PREFIX er sat til "1/" vil ovenstående kommando bevirke, at programmet i programlageret vil blive udskrevet på printeren.

Programmet kan hentes igen fra disketten med følgende kommandoer

LOAD *filnavn*

eller

ENTER *filnavn*

LOAD-kommandoen anvendes, hvis programmet er gemt med SAVE, og ENTER-kommandoen anvendes, hvis programmet er gemt med LIST.

LOAD-kommandoen sletter programlageret før den indlæser programmet, mens ENTER-kommandoen indlæser programmet *oveni* det program, der eventuelt ligger i programlageret.

Bemærk at ved LOAD af et program udskrives navnet på den LOADEDede fil i statuslinien øverst på skærmen. Hvis man herefter foretager nogle rettelser i programmet og ønsker at gemme det igen under samme navn, skrives blot

SAVE

hvorefter det rettede program vil erstatte det forrige.

SAVE/LOAD bør anvendes frem for LIST/ENTER, da

- Udskrivning og indlæsning går hurtigere
- Filerne normalt fylder mindre

6.3.3 Skrivning og læsning af datafiler

Der eksisterer to typer datafiler:

1. Sekventielle filer
2. Filer med direkte tilgang (RANDOM-filer)

En sekventiel fil er en datafil, hvor data kun kan læses eller skrives i en bestemt rækkefølge. Man kan sammenligne en sekventiel fil med et bånd på en båndoptager, hvor man kun kan spole *helt* tilbage, og så afspille forfra, hvis man har brug for noget inde på båndet.

En fil med direkte tilgang er en datafil, hvor man kan læse en vilkårlig del af filen, uden først at have læst det foregående. Man kan sammenligne en fil med direkte tilgang med en grammofonplade på en grammofon, hvor man kan flytte pickup-armen direkte ind til det, man har "brug" for.

Den generelle håndtering er den samme for begge filtyper, nemlig:

- Før brug skal filen oprettes med en CREATE-sætning (dette gøres dog automatisk ved sekventielle filer)
- I et program skal følgende trin udføres, hvis en fil bruges:
 1. "Åbning" med en OPEN-sætning
 2. Læsning/skrivning i filen
 3. "Lukning" med en CLOSE-sætning

6.3.3.1 Sekventielle filer

Når man skal bruge en sekventiel fil i programmet skal den åbnes (OPEN), dvs at filen skal knyttes til et såkaldt *strømnummer* i programmet. Formatet for en OPEN-sætning er :

OPEN FILE *strømnr* , *filnavn* , *mode*

hvor

strømnr er et numerisk udtryk lig enten 1,2,3,4 eller 5

filnavn er navnet på filen

mode er enten WRITE, APPEND eller READ

Betydningen af *mode* er følgende:

- **WRITE** : Filen oprettes, og der skrives *forfra* i den
- **APPEND** : Der skrives i *forlængelse* af det, der tidligere er skrevet ud i filen.
- **READ**: Der læses *forfra* i filen.

Når man har åbnet filen, kan man enten læse eller skrive i den. Enhver reference til filen foregår via *strømnr*.

Man kan skrive i filen på forskellige måder

- **WRITE FILE** bevirker binært udskrift af data
- **PRINT FILE** bevirker tekstudskrift af data, dvs. i samme format som ved en simpel PRINT-sætning (ASCII-format).

WRITE FILE anvendes normalt i forbindelse med udskrift i diskettefiler, hvorimod PRINT FILE normalt benyttes i forbindelse med ydre enheder som f.eks. skærm og printer.

Eksempel

```
0010 OPEN FILE 1,"DATAFIL",WRITE
0020 REPEAT
0030   INPUT "Indtast et tal (0=slut) ": tal
0040   WRITE FILE 1:tal
0050 UNTIL tal=0
0060 CLOSE FILE 1
```

Bemærkninger

Programmet modtager tal fra tastaturet, og skriver dem i filen DATAFIL.

Linie 0010 : Filen oprettes og åbnes til skrivning

Linie 0020-0050 : Tal indtastes, gemmes i filen og hvis den indtastede værdi er nul hoppes ud af løkken. Nul er den sidste værdi, der gemmes i filen.

Linie 0060 : Filen lukkes efter brug

Herefter kan dataene indlæses igen. Det kan gøres med følgende program :

Eksempel

```
0010 OPEN FILE 1,"DATAFIL",READ
0020 WHILE NOT EOF(1) DO
0030   READ FILE 1:tal
0040   IF NOT EOF(1) THEN PRINT tal
0050 ENDWHILE
0060 CLOSE FILE 1
```

Bemærkninger

Linie 0010 : Filen åbnes til læsning

Linie 0020-0050 : Her benyttes funktionen EOF. Det er en logisk funktion, der bliver sand, når det sidste dataelement er læst. Linie 0030 og 0040 bliver således udført så længe der er data i filen.

Linie 0030 : READ FILE er *læsesætningen*, der læser data skrevet med
WRITE FILE.
Linie 0060 : Filen lukkes efter brug

READ FILE indlæser de data, der er udskrevet ved hjælp af WRITE FILE, og man må gerne angive flere argumenter i både READ FILE og WRITE FILE sætningerne. De enkelte argumenter skal da blot være adskilt med et komma (,).

Filer, der er skrevet med PRINT FILE kan indlæses med INPUT FILE. Her skal man blot erindre, at formatet i filen *nøjagtig* svarer til det format, man får med simple PRINT sætninger f.eks. på skærmen. Kommaer i parameterlisten vil derfor kun bevirke tabulering til næste PRINT-kolonne, hvilket kan give fejl i forbindelse med strengbehandling.

Hvis man ønsker at benytte PRINT FILE og INPUT FILE er det sikreste således kun at angive et PRINT- eller INPUT-argument pr. linie, da man erved er sikker på, at de enkelte argumenter bliver adskilt med vognretur i filen.

Når man er færdig med at læse eller skrive i filen, skal filen lukkes. Det gøres med sætningen

CLOSE FILE *strømnr*

der lukker en bestemt strøm, eller

CLOSE

der lukker alle åbne strømme.

6.3.3.2 Filer med direkte tilgang

En fil med direkte tilgang består af en række nummererede poster, der kan hentes hver for sig. På forhånd skal brugeren fastlægge, hvad en post skal indeholde og dermed udregne dens størrelse.

Ved udregning af poststørrelsen skal man benytte, at

- en numerisk variabel fylder 8 tegn
- en streng fylder "længden af strengen + 2" tegn

Eksempel

Hvis vi tænker os følgende dimensionering

DIM navn\$ OF 30,klasse\$ OF 5

og lader nr,hægte betegne numeriske variable, da gælder:

Post	Poststørrelse
nr,navn\$,klasse\$	$8+(30+2)+(5+2)=47$
nr,hægte	$8+8=16$

Desuden skal brugeren vurdere det maximale antal poster i filen. Når dette er gjort, kan filen oprettes. Det gøres med sætningen

CREATE *filnavn,længde*

filnavn er en strengvariabel eller en strengkonstant der indeholder navnet på filen,

længde er et numerisk udtryk, der angiver filens længde i blokke a 1024 tegn.

Eksempel

CREATE "MEDLEMSDATA",20

Et udtryk for filens længde får man lettest ved at benytte formelen:

$$\text{fil}l\text{ængde} = (\text{poststørrelse} * \text{antalposter}) / 1024 + 1$$

Når man skal bruge filen i programmet skal den åbnes (OPEN), dvs at filen skal knyttes til et såkaldt strømnummer i programmet. I OPEN-sætning skal man *ikke* angive, om man ønsker at læse eller at skrive i filen, da begge dele er tilladt, når filen er åbnet.

Formatet for en OPEN-sætning er :

OPEN FILE *strømnr,filnavn,RANDOM recl*

10013/20-82

hvor

strømnr er et numerisk udtryk, der enten er lig 1,2,3,4 eller 5.

filnavn er en strengvariabel eller en strengkonstant, der indeholder navnet på filen,

recl er et numerisk udtryk, der angiver poststørrelsen i tegn (bytes).

Når man har åbnet filen, kan man *både* læse og skrive i den.

Formatet for skrivning er:

WRITE FILE *strømnr,postnr:postbeskrivelse*

og formatet for læsning er:

READ FILE *strømnr,postnr:postbeskrivelse*

hvor

strømnr er det nummer, der anvendtes ved OPEN

postnr er den post, man ønsker at læse/skrive. Første post har nummeret 1.

postbeskrivelse er de argumenter, der skal læses/skrives.

Eksempel

0010 READ FILE 1,17:nr,navn\$,klasse\$

0020 WRITE FILE 2,92:nr,hægte

Efter brug skal filen lukkes igen ved hjælp af en CLOSE-sætning. Formatet er enten

CLOSE FILE *strømnr*

hvis man ønsker at lukke en bestemt strøm, eller

CLOSE

hvis man ønsker at lukke alle åbne strømme.

6.3.3.3 Ydre enheder

De ydre enheder skal behandles som normale sekventielle tekstfiler, dvs de åbnes med enten

OPEN *strømnr* , *navn* , READ

eller

OPEN *strømnr* , *navn* , WRITE

Man kan normalt *kun* skrive med PRINT FILE-sætningen samt læse med enten INPUT FILE-sætningen eller GET\$-funktionen.

GET\$-funktionen læser et angivet antal tegn fra en strøm.

Eksempel

```
0010 DIM t$ OF 1
0020 OPEN 1,"KEYBOARD",READ
0030 REPEAT
0040   t$:=GET$(1,1)
0050   IF t$>="0" AND t$<="9" THEN PRINT t$;
0060 UNTIL t$<"0" OR t$>"9"
0070 CLOSE
```

Bemærkninger

- linie 0010 : Her dimensioneres en streng til at kunne indeholde eet tegn.
- linie 0020 : Den ydre enhed "keyboard" åbnes. Når der indlæses tegn fra tastaturet, vises de *ikke* på skærmen.
- linie 0040 : Der indlæses et tegn fra enheden "keyboard".
- linie 0050 : Hvis tegnet er et tal, udskrives det på skærmen.
- linie 0060 : Linierne 0030-0060 gentages indtil det indtastede tegn ikke er et tal.

På HW-portene er det muligt både at læse og skrive. For at spare på antallet af strømme er det lovligt både at læse og skrive på den samme strøm, selvom den er åbnet i enten READ- eller WRITE- mode.

For ikke at få automatiske lineskift i forbindelse med HW-port udskrivning, skal man huske at sætte sidebredden til 0 med sætningen

MARGIN 0

6.3.4 Fjernelse af filer

En fil kan fjernes fra disketten igen med sætningen

DELETE *filnavn*

Eksempel

0010 PREFIX "1/"

0020 DELETE "/2/DEMO.SAV"

0030 DELETE "HANOI.LST"

6.3.5 Omdøbning af filer

Ønsker man at give filen et *andet* navn, kan den omdøbes med sætningen

RENAME *gl filnavn,nyt filnavn*

hvor

gl filnavn er filens nuværende navn

nyt filnavn er det ønskede filnavn uden angivelse af unit i navnet

Eksempel 2

RENAME "/2/DEMO.SAV","LOGON"

0010 RENAME "DATAFIL","GLDATAFIL"

Ulovlige omdøbninger:

RENAME "/2/DEMO","/2/PROG"

RENAME "F","FIL0123456789"

Bemærkninger

Man må ikke angive unitnr i *nyt filnavn*

Det nye navn skal være lovligt

6.4 Oversigt over I/O sætninger

Skemaet i dette afsnit giver et overblik over den række indlæsnings- og udskrivnings- (I/O-) sætninger og kommandoer, der eksisterer i COMAL80.

Medium/Datatype Tastatur og skærm	Indlæsning INPUT KEY\$	Udskrivning PRINT SCREEN\$	Format ASCII Direkte
Datastrømme	INPUT FILE READ FILE GET\$	PRINT FILE WRITE FILE	ASCII Binært Transparent
Programmer	ENTER LOAD	LIST SAVE	ASCII Binært

7

Tal- og tekst-tabeller

Indtil nu har vi kun beskæftiget os med de såkaldt simple variable, dvs at en talvariabel kun kan indeholde et tal, og at en tekstvariabel kun kan indeholde en tekst.

Ofte kommer man ud for, at man gerne vil gemme flere tal eller flere tekster under det samme navn. Til dette formål har man tabelbegrebet.

7.1 Taltabeller

En taltabel (eller array) består af en række tal. Værdierne eller elementerne i tabellen kaldes tabellens komponenter, og de kan hver for sig opfattes som numeriske variable. En taltabel kan have en eller flere dimensioner. Har den dimensionen en, kaldes den en vektor, - har den dimensionen to, kaldes den en matrix.

7.1.1 Taltabelkomponenter

Hvert element i en taltabel er kendetegnet med navnet på taltabellen, efterfulgt af et index i parentes, f.eks.

pris(1), pris(2) ,... pris(9), pris(10)

For en todimensional taltabel angiver det første index række nummeret, og det andet index søjlenummeret. Tabellen kan f.eks. have følgende udseende :

antal(1,3), antal(1,4), antal(1,5), antal(1,6)
antal(2,3), antal(2,4), antal(2,5), antal(2,6)
antal(3,3), antal(3,4), antal(3,5), antal(3,6)

7.1.2 Erklæring af taltabeller

Før man kan benytte en taltabel, skal den være erklæret i en DIM sætning (se afsn 10.19). I denne sætning angives tabellens navn, øvre indexgrænse og eventuelt nedre indexgrænse. Angives den nedre indexgrænse ikke, sættes den til 1.

Eksempel 1

```
0010 DIM pris(10),antal(3,3;6)
```

Med denne sætning erklæres de to tabeller i afsnit 7.1.1.

Eksempel 2

```
0010 INPUT "Antal elever ? ":maxelev
0020 DIM højde(maxelev)
0030 FOR i:=1 TO maxelev DO INPUT "Højde ? ":højde(i)
0040 // Så er højden indtastet og lagret
0050 gennemsnit:=0
0060 FOR i:=1 TO maxelev DO gennemsnit:=gennemsnit+højde(i)
0070 gennemsnit:=gennemsnit/maxelev
0080 maxhøjde:=højde(1)
0090 minhøjde:=højde(1)
0100 FOR i:=2 TO maxelev DO
0110   IF højde(i)>maxhøjde THEN maxhøjde:=højde(i)
0120   IF højde(i)<minhøjde THEN minhøjde:=højde(i)
0130 NEXT i
0140 PRINT "Gennemsnitshøjde .":gennemsnit
0150 PRINT "Max højde      .":maxhøjde
0160 PRINT "Min højde       .":minhøjde
```

Bemærkning

Man kan i ovenstående eksempel se, at index for en taltabel kan indlæses, og det behøver således ikke være fastlagt på det tidspunkt, man siger RUN. Det skal blot være fastlagt før erklæringen af tabellen i programmet.

7.2 Teksttabeller

En teksttabel består af en række strenge (tekster).

Hvert enkelt element i tabellen kan opfattes som en strengvariabel. En teksttabel kan have en eller flere dimensioner.

7.2.1 Teksttabelkomponenter

Hvert element i en teksttabel er kendetegnet med navnet på teksttabellen (incl \$) efterfulgt af et index i parentes, f.eks.

navn\$(1), navn\$(2), ... navn\$(10)

Ønsker man at udtage en delstreng af en teksttabel er formatet f.eks.

navn\$(1)(3:5)

Dette betyder, at man udtager delstrengen, der starter i det 3. tegn i elementet navn\$(1) og slutter med det 5. tegn i elementet.

7.2.2 Erklæring af teksttabeller

Før man kan benytte en teksttabel, skal den erklæres i en DIM sætning (se afsn 10.19). I denne sætning angives tabellens navn, hvert elements maximale længde, øvre indexgrænse og eventuelt nedre indexgrænse. Angives den nedre indexgrænse ikke, sættes den til 1.

Eksempel

0010 DIM navn\$(10) OF 80

Hermed defineres en teksttabel med 10 elementer, indiceret fra 1 til 10. Hvert element må maksimalt indeholde 80 tegn.

8

Procedurer og funktioner

Når man skal løse større problemer, er det oftest hensigtsmæssigt at splitte det store problem op i delproblemer, og løse disse hver for sig.

Til dette formål er procedurebegrebet udviklet.

For at illustrere anvendelsen af procedurer, betragter vi følgende programmeringsopgave:

På en skole skal oprettes et register over eleverne og disses adresser. Til dette formål skal vi udarbejde et program, der kan:

- indsætte nye elevers data
- slette elevers data
- rette i oplysningerne for en elev

Programmet har da følgende hovedstruktur:

opstart

GENTAG følgende:

 INDLÆS kommando

 HVIS kommando=ind SÅ

 få elevoplysninger

 find ledigt elevnr

 gem elevoplysninger

 HVIS kommando=ret SÅ

 få elevnr

 hent elevoplysninger på diskette

 ret i oplysninger

 gem elevoplysninger


```

HVIS kommando=slet SÅ
    få elevnr
    hent elevoplysn
    slet elevoplysninger
INDTIL kommando=færdig
afslut

```

Programmet kunne se således ud i RcComal80:

```

0010 EXEC opstart
0020 REPEAT
0030   PRINT
0040   INPUT "Kommando: l(nd,R(et,S(let,F(ærdig ":k$
0050   PRINT
0060   CASE k$ OF
0070     WHEN "l","l"
0080       EXEC fåelevoplysn
0090       EXEC findledigtnr(elevnr)
0100       EXEC gemelev(elevnr)
0110     WHEN "R","r"
0120       EXEC fåelevnr
0130       EXEC hentelev(elevnr)
0140       EXEC retelev
0150       EXEC gemelev(elevnr)
0160     WHEN "S","s"
0170       EXEC fåelevnr
0180       EXEC hentelev(elevnr)
0190       EXEC sletelev(elevnr)
0200     WHEN "F","f"
0210       // Slut på program
0220     OTHERWISE
0230       PRINT "**** Ulovlig kommando"
0240     ENDCASE
0250 UNTIL k$="F" OR k$="f"
0260 EXEC afslut

```

Bemærkninger

EXEC betyder "udfør" og navnet bagefter refererer til et *procedurenavn*, der beskrives i det følgende. Læg mærke til, at flere procedurer (fåelevnr, hentelev, gemelev) kaldes flere gange. Procedurerne befinder sig andre steder i programmet, eller de er gemt på disketten som *externe* procedurer.

8.1 Simple procedurer

En af de procedurer som anvendes i programmet er proceduren fålevoplysn. Den kunne f.eks. se således ud:

Eksempel

```
0400 PROC fålevoplysn
0410   REPEAT
0420     INPUT "Klasse   :": klasse$
0430     INPUT "Navn     :": navn$
0440     INPUT "Adresse  :": adresse$
0450     INPUT "Postnr by :": postnrby$
0460     INPUT "Er oplysningerne korrekte ? (J/N) ": svar$
0470     UNTIL svar$="J" OR svar$="j"
0480   ENDPROC fålevoplysn
```

Bemærkninger

linie 0400-0480 : Her defineres proceduren fålevoplysn. Når der i hovedprogrammet står EXEC fålevoplysn, vil sætningerne mellem PROC og ENDPROC blive udført. Proceduren indlæser de enkelte oplysninger for en elev, og giver brugeren mulighed for at ændre alt det indtastede.

En procedure må gerne kalde sig selv. I dette tilfælde kaldes proceduren *rekursiv*.

Til vores program har vi desuden brug for en procedure, der kan indlæse et nummer på en elev, og checke, om eleven eksisterer i registeret.

Eksempel

```
0290 PROC fålevnr
0300   REPEAT
0310     INPUT "Elevnr : ":elevnr
0320     ok:=FALSE
0330     IF elevnr>=1 AND elevnr<=max THEN
0340       ok:=(status$(elevnr:elevnr)="O") // optaget
0350     ENDIF
0360     IF NOT ok THEN PRINT "**** Eleven eksisterer ikke"
0370     UNTIL ok
0380   ENDPROC fålevnr
```

Bemærkninger

- linie 0290-0380 : Her defineres proceduren fåelevnr. Når der i hovedprogrammet står EXEC fåelevnr, vil sætningerne mellem PROC og ENDPROC blive udført.
- linie 0340 : status\$ er en streng med længden max, der har følgende betydning.
status\$(n:n)="O" : elevnr n optaget
status\$(n:n)="S" : elevnr n slettet
status\$(n:n)="L" : elevnr n ledig.
- linie 0300-0370 : Man løber i sløjfen indtil brugeren angiver et elevnr, der er optaget (dvs. i brug).

8.2 Parameteroverførsel

Ofte er det nødvendigt at overføre data fra hovedprogrammet til proceduren. Dette kan f.eks. ske som i proceduren hentelev:

Eksempel

```
0560 PROC hentelev(nr)
0570   READ FILE 1,nr: klasse$,navn$,adresse$,postnrby$
0580 ENDPROC hentelev
```

Bemærkninger

Denne procedure har en forskel i forhold til de tidligere viste procedurer, idet der er angivet en variabel i en parentes efter procedures navn. Denne variabel kaldes den *formelle parameter* til proceduren. Hvis man f.eks. kalder proceduren med sætningen EXEC hentelev(8) vil nr i linie 0560 blive erstattet med tallet 8. Kaldes proceduren med sætningen EXEC hentelev(x) vil nr blive erstattet med *værdien* af x.

Som almindelige parametre, kan man overføre numeriske variable og strengvariable.

8.3 REF angivelse

Hvis proceduren producerer en værdi, som skal tilbage til hovedprogrammet, kan dette gøres ved at angive REF foran parameteren.

Eksempel

```
0500 PROC findledigt nr(REF nr)
0510   nr:=1
0520   WHILE nr<=max AND status$(nr:nr)="O" DO nr:=nr+1
0530   PRINT "Eleven har fået nummer ";nr
0540 ENDPROC findledigt nr
```

Bemærkninger

- linie 0500 : Før parameteren nr står ordet REF. Det angiver, at ikke blot *værdien* af parameteren i en tilsvarende EXEC sætning skal overføres, men at værdien af nr skal *returneres* til den kaldende parameter. Dette betyder, at hvis proceduren kaldes med sætningen EXEC findledigt nr(elevnr), vil variabelen elevnr have samme værdi som nr, når der returneres fra proceduren.
- linie 0520 : Her fremfindes et nr der ikke er optaget.

Da man returnerer værdier gennem REF-parametre, må man *ikke* kalde proceduren med andet end variable som parametre. Følgende kald er derfor *ulovligt* :

```
EXEC findledigt nr(8)
```

Et forslag til programmet, der er blevet skitseret i begyndelsen af dette kapitel, er vist i appendix F.

Hvis en parameter i en procedure er en vektor, en matrix eller en teksttabel, skal ordet REF *altid* angives foran parameteren.

Eksempel

```
0010 PROC skrivtabel(REF a(),dima)
0020   FOR i:=1 TO dima DO PRINT a(i),
0030   PRINT
0040 ENDPROC skrivtabel
0050 INPUT "Antal elever ":n
0060 DIM alder(n),højde(n)
0070 MARGIN 80
0080 ZONE 10
0090 FOR nr:=1 TO n DO
0100   INPUT "Alder ? ":alder(nr)
0110   INPUT "Højde ? ":højde(nr)
0120 NEXT nr
```

```

0130 PRINT "Alder:"
0140 EXEC skrivtabel(alder,n)
0150 PRINT "Højde:"
0160 EXEC skrivtabel(højde,n)

```

Bemærkninger

linie 0010-0040 : Her erklæres en procedure med navnet skrivtabel. Proceduren har to parametre. Den første er en endimensional taltabel (en vektor), den anden er et tal. Parentesen efter a-et markerer, at parameteren er en vektor. Proceduren udskriver elementerne i a ud, fra element nr 1 til element nr dima.

linie 0050 : Indlæsning af antallet af elever

linie 0060 : Dimensionering af to vektorer.

linie 0070 : Sidebredden sættes til 80 tegn.

linie 0080 : Kolonnebredden sættes til 10 tegn.

linie 0090-0120 : Indlæsning af alder og højde.

linie 0130 : Udskrift af teksten Alder:

linie 0140 : Kald af proceduren skrivtabel. Første parameter er vektoren alder, anden parameter er antallet af elementer i alder.

linie 0150 : Udskrift af teksten Højde:

linie 0160 : Kald af proceduren skrivtabel. Første parameter er nu vektoren højde, anden parameter er antallet af elementer i højde.

Hvis parameteren til en procedure skal være en matrix skrives f.eks. REF a(,) i procedurehovedet.

Parametertype	Eksempel på procedurehoved	Eksempel på procedurekald
Tal	PROC p(i)	EXEC p(7) eller EXEC p(j)
Array	PROC p(REF i) PROC p(REF v()) PROC p(REF m(,,))	EXEC p(j) EXEC p(v) EXEC p(m)
Streng	PROC p(s\$)	EXEC p("tekst") eller EXEC p(s\$)
Teksttabel	PROC p(REF s\$) PROC p(REF t\$())	EXEC p(s\$) EXEC p(t\$)

8.4 Lukkede procedurer

Ofte bliver procedurer små selvstændige programmer med egne variabelnavne. For at undgå konflikt med hovedprogrammets variable, kan procedurene gøres *lukkede*.

Vi forestiller os, at vi skal lave et program, der skriver 10 linier med 10 stjerner på hver linie. Man kunne da lave følgende program:

Eksempel

```
0010 PROC stjerner
0020   FOR x:=1 TO 10 DO PRINT "***";
0030   PRINT
0040 ENDPROC stjerner
0050 FOR x:=1 TO 10 DO
0060   EXEC stjerner
0070 NEXT x
0080 END
```

Udføres ovenstående program, fås følgende udskrift:

Altså kun n linie med 10 stjerner. Det som går galt i programmet er, at variabelen med navnet x forsøges anvendt som tællevariabel i 2 sløjfer *indeni* hinanden. Når stjerner er blevet udført n gang, vil x have værdien 10, og slutbetingelsen for sløjfen i linierne 0050-0070 er opnået. Problemet kan løses, ved man angiver, at variablene i proceduren stjerner alle skal være *lokale* og ikke have noget med hovedprogrammets variable at gøre. Dette gøres ved angivelse af ordet CLO-SED efter PROC stjerner. Proceduren er dermed en *lukket* procedure.

Eksempel

```
0010 PROC stjerner CLOSED
0020   FOR x:=1 TO 10 DO PRINT "***";
0030   PRINT
0040 ENDPROC stjerner
0050 FOR x:=1 TO 10 DO
0060   EXEC stjerner
0070 NEXT x
0080 END
```

Udføres ovenstående program, fås følgende udskrift:

```
*****  
*****  
*****  
*****  
*****  
*****  
*****  
*****  
*****  
*****
```

Og dermed er problemet løst.

Man kan komme ud for, at man alligevel gerne vil have adgang til visse af hovedprogrammets variable eller procedurer fra en lukket procedure. Dette gøres med GLOBAL sætningen indeni den lukkede procedure.

Eksempel

```
0010 PROC p CLOSED  
0020   GLOBAL j  
0030   i:=10  
0040   j:=10  
0050 ENDPROC p  
0060 i:=1; j:=1  
0070 EXEC p  
0080 PRINT "i=";i;" j=";j
```

Bemærkninger

linie 0010-0050 : Her erklæres en lukket procedure med navnet p.
linie 0020 : Sætningen angiver, at den variabel j, der benyttes i proceduren er det samme som hovedprogrammets j.
linie 0030 : i sættes lig 10. Da i *ikke* optræder i GLOBAL sætningen, er det en lokal variabel, der er uafhængig af hovedprogrammets variabel i.
linie 0040 : j sættes lig 10. Da j er angivet i GLOBAL sætningen, er det hovedprogrammets j, der sættes lig 10.
linie 0060 : i og j i hovedprogrammet sættes lig 1
linie 0070 : proceduren p kaldes
linie 0080 : værdien af i og j udskrives.
Hovedprogrammets i er ikke ændret i proceduren p, det er j derimod.

Udføres ovenstående program fås således følgende udskrift:

i=1 j=10

GLOBAL "henter" variable ude fra hovedprogrammet. Hvis man ønsker at "hente" variable fra det niveau hvor EXEC-sætningen blev udført, anvendes IMPORT-sætningen.

Forskellen mellem GLOBAL og IMPORT fremkommer kun når lukkede procedurer optræder indeni hinanden.

Eksempel

```
0010 PROC p CLOSED
0020   PROC q CLOSED
0030     GLOBAL i
0040     PRINT i
0050   ENDPROC q
0060   i:=10
0070   EXEC q
0080 ENDPROC p
0090 i:=0
0100 EXEC p
```

Udføres ovenstående program fås følgende udskrift:

```
0
END
AT 0100
```

Variablen i inde i proceduren q er med andre ord den samme som hovedprogrammets i.

Erstattes linie 0030 med linien

```
0030 IMPORT i
```

fås følgende udskrift:

```
10
END
AT 0100
```


Variablen i inde i proceduren q er nu variabelen i fra proceduren p (der hvor EXEC-sætningen står).

8.5 Externe procedurer

I et større program vil der ofte være procedurer, der ikke benyttes særlig ofte. For at spare programlagerplads kan disse defineres som *externe procedurer* og placeres på en diskette. Proceduren optager da kun plads i programlageret, når den kaldes, og pladsen kan senere overtages af andre externe procedurer.

Eksempel

Under navnet PROC1 gemmes følgende procedure:

```
0010 PROC a CLOSED
0020   PRINT "a"
0030 ENDPROC a
```

Under navnet stjerne gemmes følgende procedure:

```
0010 PROC stjerne(n) CLOSED
0020   FOR i:=1 TO n DO PRINT "***";
0030   PRINT
0040 ENDPROC stjerne
```

programlageret:

```
0010 PROC a EXTERNAL "PROC1"
0020 PROC stjerne(n) EXTERNAL "STJERNE"
0030 EXEC a
0040 EXEC stjerne(10)
```

RUN

a

END

AT 0040

Bemærkninger

PROC1 og STJERNE er begge navne på diskettefiler, der indeholder de tilhørende procedurer. Procedurene er skrevet på disketten med kommandoen SAVE.

fil PROC1:

linie 0010-0030 : En extern procedure skal *altid* erklæres CLOSED.
linie 0020 : Proceduren udskriver et a før den returnerer.

fil STJERNE:

linie 0010 : Proceduren har een parameter, n.
linie 0020 : Udskrift af n stjerner.

programlageret:

linie 0010 : Erklæring af, i hvilken fil proceduren befinder sig.
linie 0020 : Erklæring af, i hvilken fil proceduren befinder sig, samt en
angivelse af, hvilke parametre proceduren har.
linie 0030 : Kald af PROC a
linie 0040 : Kald af PROC stjerne

Flere externe procedure må ikke gemmes i samme programfil på disketten

Externe procedurer er meget nyttige, idet brugeren hermed har mulighed for at lave sit eget *procedurebibliotek*, hvor de enkelte procedurer i biblioteket kan benyttes af en række forskellige programmer.

8.6 Handler

En HANDLER er en RcComal80 struktur, der har form som en procedure. Forskellen er blot, at man ikke kan "kalde" en HANDLER med EXEC, men at RcComal80 systemet "kalder" strukturen, når der opstår en fejl.

Eksempel

```
0010 PROC fejl HANDLER
0020   PRINT AT(60,1);CHR$(27);CHR$(144);" *** TAL forventet ";
0030   PRINT CHR$(27);CHR$(128)
0040   RETRY
0050 ENDPROC fejl
0060 PRINT CHR$(12)
0070 ENABLE fejl
0080 INPUT AT(10,10),"Indtast et tal :": tal
0090 PRINT AT(60,1);CHR$(31) // Slet eventuel fejlmed.
0100 DISABLE
0110 ...
```

Bemærkninger

- linie 0010-0050 : Her defineres en PROC-HANDLER. Den udskriver teksten
*** TAL forventet
i øverste højre hjørne på skærmen.
- linie 0040 : RETRY betyder, at programudførslen fortsætter med *selve* sætningen hvori fejlen opstod.
- linie 0060 : Skærmen slettes
- linie 0070 : HANDLERen fejl aktiveres.
- linie 0080 : INPUT-sætning hvori der kan opstå fejl, hvis der ikke indtastes et tal, men f.eks. en tekst
- linie 0090 : En eventuel fejlmeddelelse slettes
- linie 0100 : HANDLERen deaktiveres, og systemet overtager fejlmeddelelserne igen.

Man må gerne erklære flere HANDLERe i samme program, men der kan selvfølgelig kun være en aktiv ad gangen. ENABLER man en HANDLER medens en anden HANDLER er ENABLED, DISABLEs den første HANDLER automatisk.

Man kan returnere til hovedprogrammet på tre måder:

- RETRY bevirker, at man *gentager* udførelsen af den fejlbehæftede linie. Dette benyttes oftest i forbindelse med indlæsning/udskrivning.
- CONTINUE bevirker, at programudførelsen forsætter med linien *efter* den fejlbehæftede linie.
- RETURN har to forskellige virkninger, afhængig af, om HANDLERen blev kaldt i en procedure (el. funktion) eller i hovedprogrammet. Hvis den blev kaldt i en procedure (el. funktion) vil sætningen blive udført, "som om" den stod i proceduren. Hvis HANDLERen blev kaldt i hovedprogrammet, standser programudførslen med normal fejlmeddelelse.

Eksempel

```
0010 PROC fejl HANDLER
0020 IF ERR=213 THEN CONTINUE
0030 ENDPROC fejl
0040 ENABLE fejl
0050 CREATE "RANDOMFIL",10
0060 DISABLE
0070 ...
```

Bemærkninger

- linie 0020 : ERR er en systemfunktion, hvis værdi er lig nummeret på den fejl, der kaldte HANDLERen. Hvis fejl 0213 (FIL EKSISTERER ALLEREDE) opstår, skal programudførslen fortsætte med linien *efter* den linie hvori fejlen opstod
- linie 0040 : HANDLERen fejl aktiveres
- linie 0050 : Hvis filen med navnet randomfil eksisterer, vil HANDLERen blive kaldt.
- linie 0060 : HANDLERen deaktiveres.

Hvis man ikke ønsker at fortsætte programudførslen i forbindelse med visse fejl, kan man enten have en STOP-sætning i HANDLERen eller man kan lade programudførelsen nå frem til ENDPROC sætningen. Når ENDPROC-sætningen, udskriver systemet normal fejlmeddelelse. Følgende HANDLER vil således skrive en tekst og derefter give normal fejlmeddelelse, som hvis ingen HANDLER havde været aktiveret:

Eksempel

```
0010 PROC fejlbegået HANDLER
0020   PRINT "Du har begået en fejl"
0030 ENDPROC fejlbegået // ENDPROC nås altid
0040 ENABLE fejlbegået
0050 i:=1/0
RUN
Du har begået en fejl
AT 0050
ERROR: 0104
```

8.7 Funktioner

Udover de indbyggede funktioner i RcComal80 kan brugeren definere sine egne funktioner.

Eksempel

```
0010 FUNC max(a,b)
0020   IF a>b THEN
0030     RETURN a
0040   ELSE
0050     RETURN b
0060   ENDIF
0070 ENDFUNC max
0080
0090 PRINT max(7,9)
0100 j:=32
0110 størst:=max(max(1,j),11)
0120 PRINT størst
0130 END
```

```
RUN
9
32
END
AT 0130
```

Bemærkninger

- linie 0010-0070 : Her defineres en funktion med navnet max. Funktionen har to parametre, der skal være to tal, og funktionen returnerer med værdien af det største af tallene.
- linie 0030,0050 : RETURN benyttes til at tildele funktionen sin værdi, samt til at returnere fra funktionen.
- linie 0090 : Funktionen kan udskrives som enhver anden numerisk variabel eller funktion
- linie 0110 : FUNC kan optræde alle steder, hvor der forventes et numerisk udtryk.

Desuden kan brugeren definere strengfunktioner.

Eksempel

```
0010 FUNC uppercase$(I$) CLOSED
0020   FOR i:=1 TO LEN(I$) DO
0030     IF I$(i)>=CHR$(96) THEN
0040       I$(i):=CHR$(ORD(I$(i))-32)
0050     ENDIF
0060   NEXT i
0070   RETURN I$
```

```
0080 ENDFUNC uppercase$  
0090 PRINT uppercase$("RcComal80")  
0100 PRINT uppercase$("RcComal80")(3:7)
```

Bemærk at man tillige kan udtage delstreng af strengfunktioner (linie 0100).

De regler, der er gennemgået i det foregående for procedurer, kan direkte anvendes på funktioner, dvs. man kan have almindelige parametre, REF parametre, lukkede funktioner samt eksterne funktioner.

9

Kommandoer

En række af de sætninger og kommandoer, der benyttes til at skrive programmer i RcComal80 på RC700, gennemgås i dette kapitel. Det skal dog bemærkes, at de oftest benyttede kommandoer (NEW, AUTO, RENUMBER, DEL, RUN og CON) er gennemgået i afsnit 2.2.

Samtlige systemkommandoer er:

● AUTO	(10.5)	Automatisk linienummerering
● BYE	(10.6)	Returner til CP/M®
● CON	(10.11)	Fortsæt programudførelse
● COPY	(10.13)	Kopier fil
● DEL	(10.17)	Slet programlinie(r)
● DELETE	(10.18)	Slet fil
● DIR	(10.20)	Udskriv fortegnelse over filer
● EDIT	(10.23)	Ret programlinie(r)
● ENTER	(10.26)	Indlæs program
● LIST	(10.51)	Udskriv program
● LOAD	(10.52)	Hent program
● MOUNT	(10.56)	Monter diskette
● NEW	(10.57)	Slet program- og data-lager
● RENAME	(10.74)	Omdøb fil
● RENUMBER	(10.75)	Omnummerer linienumre i program
● RUN	(10.81)	Udfør program
● SAVE	(10.82)	Gem program
● SIZE	(10.87)	Udskriv forbrugt lager

En systematisk gennemgang af kommandoerne fås i afsnit 10, og dette kapitel skal udelukkende opfattes som en kort introduktion.

9.1 Kommandoer til programindtastning

Programindtastningskommandoerne er for næsten alles vedkommende beskrevet i afsnit 2.2 (og underafsnit).

De eneste "nye" kommandoer, er kommandoer til rettelse af et program, samt en kommando til at udskrive hvor meget lager, der er brugt.

Hvis man skal rette mange linier i et program, er det ikke altid nok at LISTe programmet på skærmen, og derefter foretage rettelserne ved hjælp af cursorpilene og vognretur-tasten. I stedet kan man skrive :

EDIT

hvilket bevirker, at den første linie vil blive udskrevet på skærmen, samt at cursoren vil være placeret umiddelbart efter linienummeret. Man er derefter i stand til at rette i linien ved hjælp af cursorpilene, RUB OUT, indsæt-tegn og slet-tegn tasterne. Når rettelserne er foretaget testes vognretur, og den næste linie udskrives.

Hvis man kun skal rette en del af programlinierne, kan man angive startlinienummeret og slutlinienummeret for de linier, der skal rettes. Hvis man skriver:

EDIT 50,170

vil alle linierne fra 50 til 170 blive udskrevet enkeltvis, som ovenfor beskrevet.

Hvis man ikke ønsker at rette yderligere linier indenfor det angivne interval, trykkes på ESC-tasten.

Der findes tillige en kommando, der udskriver, hvor meget lager der er benyttet i maskinen. Hvis man skriver:

SIZE

kan systemet f.eks. udskrive:

program	data	free
00310	00000	23131

hvilket betyder, at det program, man har indtastet fylder 310 tegn i lageret og at der på nuværende tidspunkt er 23131 ledige tegn i lageret. Man skal her blot huske, at alle programmer skal bruge yderligere lager til data, når de udføres.

9.2 Sætninger udført som kommandoer

En række RcComal80 sætninger kan udføres samtidig med at de indtastes. Dette gøres ved udeladelse af linienummeret i programlinien.

Denne facilitet er speciel nyttig i forbindelse med

- brug af RC700 som bordkalkulator
- fejlfinding i programmer
- datastrøms indlæsning/udskrivning

Der er dog en række RcComal80 sætninger, der ikke har mening som kommandoer. Disse sætninger er:

CASE-WHEN-ENDCASE	IF(-ELSE)-ENDIF
DATA	INPUT
DISABLE	PROC-ENDPROC
ENABLE	PROC-EXTERNAL
END	REPEAT-UNTIL
FOR(-NEXT)	RETRY
FUNC-ENDFUNC	RETURN
FUNC-EXTERNAL	STOP
GLOBAL	WHILE(-ENDWHILE)
GOTO	

9.2.1 RC700 som bordkalkulator

Udregninger kan foretages ved hjælp af tildelings- og PRINT- kommandoerne.

Eksempel

NEW
radius:=20

Kommentar

Så er program- og data-lager tomt
variablen radius oprettes og tildeles en værdi

```
pi:=3.14159265359  
PRINT 2*pi*radius
```

variablen pi oprettes og tildeles en værdi
Resultatet udskrives på skærmen.

9.2.2 Fejlfinding i programmer

Det, at adskillige RcComal80-sætninger kan udføres som kommandoer, gør fejlfinding i programmer lettere.

Hvis man *ikke* retter i et program efter en RUN, er det således muligt at kalde procedurer enkeltvis med kommandoen

```
EXEC navn
```

Efter hvert enkelt kald af procedurerne er det muligt at udskrive samt ændre variables værdier, hvorved fejlfindingsproceduren er gjort simpel.

9.2.3 Datastrømsindlæsning/udskrivning

Alle I/O-sætninger kan tillige bruges som kommandoer, dvs man kan oprette, åbne, skrive, læse og lukker filer direkte fra tastaturet.

Hvis man f.eks. får fejl 0217: IKKE ÅBEN/ALLEREDE ÅBEN fordi en fil allerede er åben, kan man ofte klare sig med kommandoen

```
CLOSE
```

samt udføre programmet på ny.

Desuden er det f.eks. muligt at få udskrevet navnene på filerne på disketteunit nr 1 med kommandoerne

```
SELECT OUTPUT "printer"  
DIR 1
```

9.3 Diskettekommandoer (MOUNT og DIR)

Hvis man *skifter* diskette eller ønsker at benytte disketteenhed nummer 2, skal man markere dette overfor systemet. Hvis man har skiftet disketten i enhed nummer 1, gøres dette med kommandoen:

MOUNT 1

Hvis disketten i enhed nummer 2 ønskes benyttet, eller hvis disketten er skiftet, skrives

MOUNT 2

Ønsker man at udskrive en oversigt over filerne på disketteenhed nummer 1 er kommandoen

DIR 1

Hvis man ønsker udskriften for enhed nummer 2, udskiftes etallet naturligvis blot med et 2-tal.

Begge diskettekommandoer kan desuden benyttes som programsætninger.

Eksempel

Hvis man vil udskrive indholdet på disketteenhed nummer 1 og 2 på printeren, kan det gøres med følgende program :

```
0010 SELECT OUTPUT "printer"  
0020 FOR i:=1 TO 2 DO DIR i
```

9.4 Datastrømskommandoer

Datastrømskommandoerne er for næsten alles vedkommende gennemgået i afsnit 6.3 (og underafsnit).

Den eneste "nye" kommando er kommandoen til kopiering af indholdet af en fil.

Eksempel

```
PREFIX ""  
COPY "1/HANOI","2/HANOI"
```

Bemærkning

Præfixet sættes til den tomme streng. Det betyder, at de angivne filnavne ikke får sat anden tekst foran. Kommandoen kopierer filen HANOI fra disketteenhed nummer 1 over i en ny fil med navnet HANOI på disketteenhed nummer 2.

De to filnavne behøver naturligvis ikke være ens.

Man kan desuden kopiere filer på samme enhed.

Eksempel

PREFIX "1/"

DELETE "GLDATAFIL"

COPY "NYDATAFIL","GLDATAFIL"

Bemærkning

Med disse kommandoer har man fået kopieret en fil, så man har en gammel version af filen, hvis den nye bliver behandlet forkert i ens program. Dermed er alle data ikke tabt.

Resten af datastrømskommandoerne er som sagt beskrevet i afsnit 6.3, så vi bringer blot et resume af dem her:

LIST *filnavn*

udskriver et program i tekstformat på enten en ydre enhed eller en diskettefil. Programmet kan læses ind igen med kommandoen

ENTER *filnavn*

idet man dog skal bemærke, at program- og data-lageret *ikke* slettes i forbindelse med ENTER (ønskes det slettet, angives NEW- kommandoen før ENTER-kommandoen).

Eksempel

LIST "listfil"

programmet kan senere indlæses med kommandoerne

NEW

ENTER "listfil"

SAVE *filnavn*

gemmer programlageret på en diskettefil. Formatet i filen svarer til maskinens interne format. Det indlæses igen med kommandoen

LOAD *filnavn*

Eksempel

SAVE "savefil"

programmet kan senere indlæses med kommandoen

LOAD "savefil"

Man bør tilstræbe at bruge SAVE/LOAD ved normal arkivering af programmer på disketten, da kommandoerne fungerer betydeligt hurtigere og filerne normalt fylder mindre end ved LIST/ENTER.

En fil fjernes med kommandoen

DELETE *filnavn*

og ønsker man at omdøbe en fil, dvs. ændre navnet men ikke indholdet, er kommandoen

RENAME *gl filnavn,nyt filnavn*

Eksempel

RENAME "/1/oversigt","logon"

Bemærk, at man ikke skal angive disketteenhedens nummer i det nye filnavn.

9.5 BYE

Med kommandoen

BYE

forlader man RcComal80 og returnerer til styresystemet CP/M®.

10

RcComal80 nøgleord

Dette afsnit skal betragtes som et referenceafsnit, som beskriver alle nøgleordene i RcComal80, dvs sætninger, kommandoer, funktioner, strukturer og operatorer. Dog er de almindelige regneoperatorer (+,-,*,/,↑) og sammenligningsoperatorerne (=,<>, <,>,<=,>=) ikke beskrevet.

Beskrivelsen af nøgleordene har følgende format:

10.x RcComal80 nøgleord

Type

Format

Operator prioritet

Anvendelse

Virkemåde

Bemærkninger

Eksempler

hvor

x : afsnitsnummeret

RcComal80 nøgleord : et eller flere reserverede RcComal80 ord

Type : om nøgleordet er en sætning, kommando, funktion eller operator

Format : den formaliserede syntaks for nøgleordet.
Den følger følgende regler:

- Store bogstaver skal indtastes direkte
- Bløde parenteser () skal indtastes direkte

- Krøllede parenteser { } giver valgfrihed mellem de opskrevne muligheder
- Kantede parenteser [] angiver, at det indklammede *ikke skal*, men *kan* indtastes
- Tre punktummer ... angiver, at det *foregående* argument kan gentages
- Symboler i *kursiv* beskrives senere i afsnittet

Operator prioritet	: et tal, der angiver i hvilken rækkefølge operatorerne udføres
Anvendelse	: en kort beskrivelse af nøgleordet
Virkemåde	: en beskrivelse af virkemåden for mere udviklede RcComal80 strukturer eller sætninger
Bemærkninger	: Bemærkninger angående brugen af nøgleordet, advarsler, fejlmeldinger o.lign.
Eksempler	: Illustrering af nøgleordets virkefelt med kortere eller længere eksempler. Yderligere eksempler findes i de foregående kapitler samt i appendix F.

BEMÆRK: Ikke alle afsnit anvendes ved alle nøgleord.

10.1 ABS

RcComal80 funktion

Format

ABS (*nudtr*)

nudtr : et vilkårligt numerisk udtryk.

Anvendelse

Funktionen anvendes til at beregne den absolutte værdi (den numeriske værdi) af et *nudtr*. Den absolutte værdi er et positivt tal.

Eksempel

```
0010 INPUT "Indtast 2 tal  ": tal1, tal2
0020 PRINT "Forskellen mellem ";tal1;"og ";tal2;
0030 PRINT "er ";ABS(tal1-tal2)
0040 END
```

RUN

Indtast 2 tal :-7 16

Forskellen mellem -7 og 16 er 23

END

AT 0040

10.2 AND

RcComal80 operator

Format

nudtr1 AND *nudtr2*

nudtr1 : et vilkårligt numerisk udtryk opfattet som logisk udtryk (0: falsk, <>0: sand).

nudtr2 : et vilkårligt numerisk udtryk opfattet som logisk udtryk (0: falsk, <>0: sand).

Operatorprioritet = 7 (se afsn 4.6.1)

Anvendelse

Den logiske operator AND er sand ($<>0$), hvis både *nudtr1* og *nudtr2* er sande ($<>0$). Hvis enten *nudtr1* eller *nudtr2* er falsk ($=0$), bliver resultatet også falsk ($=0$).

Eksempel

```
0010 DIM logisk$(0:1) OF 5
0020 logisk$(FALSE)="FALSK"; logisk$(TRUE)="SAND"
0030 ZONE 10
0040 PRINT "AND";TAB(7);CHR$(128+28),"FALSK","SAND"
0050 FOR i:=1 TO 30 DO PRINT "-";
0060 PRINT
0070 FOR udsagn:=FALSE TO TRUE DO
0080   PRINT logisk$(udsagn);TAB(7);CHR$(128+28),
0090   PRINT logisk$(udsagn AND FALSE),
0100   PRINT logisk$(udsagn AND TRUE)
0110 NEXT udsagn
```

RUN		
AND	FALSK	SAND
FALSK	FALSK	FALSK
SAND	FALSK	SAND
END		
AT 0110		

10.3 AT

RcComal80 funktion

Format

AT (*nudtr1*,*nudtr2*)

nudtr1 : et numerisk udtryk med værdi i intervallet $1 \leq \textit{nudtr1} \leq 80$

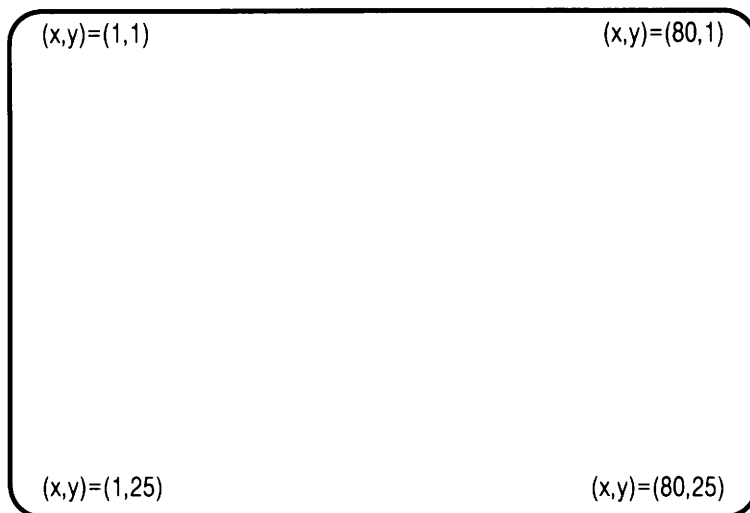
nudtr2 : et numerisk udtryk med værdi i intervallet $1 \leq \textit{nudtr2} \leq 25$

Anvendelse

Funktionen benyttes i PRINT- eller INPUT-sætninger til at flytte udskriften til en bestemt position på skærmen.

Bemærkninger

1. Skærmen adresseres på følgende måde med AT(x,y) :

2. AT kan kun benyttes i forbindelse med udskrift på skærmen.

Eksempel 1

```
0010 PRINT CHR$(12) // slet skærmen
0020 INPUT AT(30,12),"Kassestørrelse : ": kasse
0030 IF kasse>10 THEN kasse:=10
0040 IF kasse<1 THEN kasse:=1
0050 MARGIN 0
0060 FOR xkoord:=1 TO 80 DO
0070   PRINT AT(xkoord,12-kasse);"***";
0080   PRINT AT(xkoord,12+kasse);"***";
0090 NEXT xkoord
0100 FOR ykoord:=12-kasse TO 12+kasse DO
0110   PRINT AT(1,ykoord);"***";AT(80,ykoord);"***";
0120 NEXT ykoord
```

Eksempel 2

```
0010 PRINT CHR$(12);CHR$(27);CHR$(132)// slet skærm og gå i grafisk mode
0020 PRINT AT(5,2);"COSINUS OG"// bemærk store bogstaver
0030 PRINT AT(5,3);"SINUS FUNKTIONEN"
0040 FOR j:=2 TO 80 DO PRINT AT(j,11);CHR$(136);// vandret streg
0050 FOR i:=1 TO 21 DO PRINT AT(40,i);CHR$(137);// lodret streg
0060 FOR rd:=-3.141 TO 3.141 STEP 0.1 DO
0070   PRINT AT(rd*10+40,-SIN(rd)*10+11);"S"
0080   PRINT AT(rd*10+40,-COS(rd)*10+11);"C"
0090 NEXT rd
0100 PRINT AT(1,22);CHR$(27);CHR$(128)// tilbage til alm. mode
0110 END
```

10.4 ATN

RcComal80 funktion

Format

ATN(*nudtr*)

nudtr : Et vilkårligt numerisk udtryk

Anvendelse

Funktionen udregner den vinkel (udtrykt i radianer) hvis tangens er lig *nudtr*, dvs. at funktionen er den *omvendte* funktion til tangens (TAN).

Eksempel

```
0010 // Ud fra ATN kan de øvrige arcus funktioner udregnes
0020 FUNC asin(x)// Arcus sinus
0030   IF ABS(x)>=1 THEN
0040     IF ABS(x)=1 THEN RETURN SGN(x)*ATN(1)*2// ATN(1): pi/4
0050   ELSE
0060     RETURN ATN(x/SQR(1-x*x))
0070   ENDIF
0080 ENDFUNC asin
0090
0100 FUNC acos(x)// Arcus cosinus
0110   IF x=0 THEN
0120     RETURN ATN(1)*2
```

```

0130 ELSE
0140 IF ABS(x)<=1 THEN RETURN ATN(SQR(1-x*x)/x)+4*ATN(1)*(x<0)
0150 ENDIF
0160 ENDFUNC acos
0170
0180 FUNC acot(x)// Arcus cotangens
0190 IF x<>0 THEN
0200 RETURN ATN(1/x)+4*ATN(1)*(x<0)
0210 ENDIF
0220 ENDFUNC acot
0230
0240 ZONE 20
0250 PRINT "i","asin(i)","acos(i)"
0260 FOR i:=0 TO 1 STEP 0.1 DO PRINT i,asin(i),acos(i)
0270 PRINT
0280 PRINT "i","acot(i)","atan(i)"
0290 FOR i:=0.1 TO 0.9 STEP 0.1 DO PRINT i,acot(i),ATN(i)
0300 END

```

i	asin(i)	acos(i)
0	0	1.570796326794
0.1	0.1001674211615	1.470628905634
0.2	0.2013579207902	1.369438406005
0.3	0.3046926540152	1.26610367278
0.4	0.4115168460677	1.159279480726
0.5	0.5235987755979	1.047197551196
0.6	0.6435011087933	0.9272952180014
0.7	0.7753974966105	0.7953988301838
0.8	0.9272952180014	0.6435011087927
0.9	1.119769514998	0.4510268117957
1	1.570796326794	0

i	acot(i)	atan(i)
0.1	1.471127674304	9.966865249115E-002
0.2	1.373400766946	0.1973955598499
0.3	1.279339532318	0.2914567944779
0.4	1.190289949683	0.380506377112
0.5	1.107148717794	0.4636476090008
0.6	1.030376826524	0.5404195002706
0.7	0.9600703624053	0.6107259643893
0.8	0.8960553845712	0.6747409422236
0.9	0.8379812250082	0.7328151017866

10.5 AUTO

RcComal80 kommando

Format

AUTO $\left[\left\{ \begin{array}{l} \text{lnr [,]} \\ \text{, lnr spring} \\ \text{lnr, lnr spring} \end{array} \right\} \right]$

lnr : første linienummer der skal indtastes

lnr spring: forskellen mellem linienumrene under indtastningen

Anvendelse

Kommandoen anvendes til automatisk linienummerering af et program, der er ved at blive indtastet.

Bemærkninger

1. Alle programlinier skal indledes med et linienummer. Hvis flere linier skal indtastes, simplificerer AUTO opgaven.
2. Man kommer ud af AUTO-tilstanden ved at trykke ESC på tastaturet
3. Hvis der optræder fejl under indtastningen, angives fejlen i skærmens øverste højre hjørne, og cursoren forbliver på linien.
4. Kombinationerne af parametrene til kommandoen AUTO, har følgende betydning:

AUTO	Linienummereringen starter ved linie 0010 og fortsætter med spring på 0010
AUTO <i>lnr</i>	Linienummereringen starter ved linie <i>lnr</i> og fortsætter med spring på <i>lnr</i>
AUTO <i>lnr</i> ,	Linienummereringen starter ved linie <i>lnr</i> og fortsætter med spring på 0010
AUTO , <i>lnr spring</i>	Linienummereringen starter ved linie 0010 og fortsætter med spring på <i>lnr spring</i>
AUTO <i>lnr</i> , <i>lnr spring</i>	Linienummereringen starter ved linie <i>lnr</i> og fortsætter med spring på <i>lnr spring</i>

Eksempel	Kommentar
AUTO	0010 udskrives på skærmen. Når linien er indtastet udskrives 0020, derefter 0030, 0040, osv.
AUTO 50	Linienummereringen bliver 0050, 0100, 0150, 0200 osv.
AUTO 50,	Linienummereringen bliver 0050, 0060, 0070, 0080 osv.
AUTO ,100	Linienummereringen bliver 0010, 0110, 0210, 0310 osv.
AUTO 50,100	Linienummereringen bliver 0050, 0150, 0250, 0350 osv.

10.6 BYE

RcComal80 sætning/kommando

Format
BYE

Anvendelse
 Sætningen/kommandoen anvendes til at returnere til styresystemet CP/M®.

Eksempel

Med nedenstående logon-program (se appendix G) kan ikke alle og enhver starte RcComal80 op.

```

0010 PROC fejl HANDLER
0020   PRINT "Fejl";ERR
0030   BYE
0040 ENDPROC fejl
0050 ENABLE fejl
0060 DIM kode$ OF 10
0070 INPUT "Indtast den hemmelige kode ":"kode$
0080 IF kode$ <> "qwerty" THEN
0090   PRINT "Forkert kode"
0100   BYE
0110 ENDIF
0120 PRINT "Velkommen"
0130 NEW

```


10.7 CASE-WHEN-ENDCASE

RcComal80 struktur

Format

```
CASE udtryk0 OF
WHEN udtryk1a [udtryk1b ]...
    sætningsliste -1
[ WHEN udtrykna [udtryknb ]... ]
    sætningsliste -n
...
[ OTHERWISE
    sætningsliste -0 ]
ENDCASE
```

udtryk0 : nøgleudtrykket, enten et numerisk udtryk eller et strengudtryk
 De øvrige *udtryk*.. skal være af samme type som *udtryk0*
sætningsliste : RcComal80 sætninger

Anvendelse

Konstruktionen benyttes til at få udført en ud af flere sætningsblokke afhængig af værdien af et udtryk.

Virkemåde

1. Værdien af *udtryk* i CASE-OF sætningen udregnes.
2. Værdien af udtrykkene i WHEN *udtryk* [*udtryk*] sætningerne udregnes en for en, indtil der findes en værdi lig værdien i trin 1. Hvis sammenfaldet optræder i den i'te WHEN-sætning, vil *sætningsliste -i* blive udført.
3. Når *sætningsliste -i* er udført, og hvis *sætningsliste -i* ikke foretager et hop ud af konstruktionen, hoppes der til første sætning efter ENDCASE.
4. Hvis der ikke udregnes et WHEN *udtryk* der svarer til udtrykket i trin 1 udføres *sætningsliste -0* (sætningslisten efter OTHERWISE). Hvis OTHERWISE ikke er angivet, udskrives fejl 0115: ULOVLIG CASE VÆRDI.

Bemærkning

1. Konstruktionen kan ikke udføres som kommando.

Eksempel 1

```
0010 // eksempel på brug af case
0020 FOR i:= 1 TO 5 DO
0030   CASE i OF
0040     WHEN 1,3
0050       PRINT i;" (1 eller 3)"
0060     WHEN 5
0070       PRINT i;" (5)"
0080     OTHERWISE
0090       PRINT i
0100   ENDCASE
0110 NEXT i
0120 END
```

RUN

```
1  (1 eller 3)
2
3  (1 eller 3)
4
5  (5)
END
AT 0120
```

Eksempel 2

```
0010 DIM måned$ OF 3
0020 WHILE TRUE DO
0030   INPUT "Månednavn (3 tegn er nok) : ": måned$
0040   CASE måned$ OF
0050     WHEN "jan", "mar", "maj", "jul", "aug", "okt", "dec"
0060       PRINT måned$;" har 31 dage."
0070     WHEN "apr", "jun", "sep", "nov"
0080       PRINT måned$;" har 30 dage."
0090     WHEN "feb"
0100       PRINT måned$;" har for det meste 28 dage."
0110     OTHERWISE
0120       PRINT "Denne måned eksisterer ikke"
0130   ENDCASE
0140 ENDWHILE
0150 END
```

RUN
Månednavn (3 tegn er nok) : april
apr har 30 dage.
Månednavn (3 tegn er nok) : nøv
Denne måned eksisterer ikke
Månednavn (3 tegn er nok) : ESC
STOP
AT 0030

10.8 CHAIN

RcComal80 sætning

Format

CHAIN *filnavn*

filnavn : strengudtryk, der angiver et filnavn.

Anvendelse

Sætningen anvendes til at afslutte et program samt automatisk LOADE og udføre et nyt program, der er SAVE'd i en diskettefil.

Bemærkninger

1. Datalageret slettes når CHAIN-sætningen udføres
2. Programudførelsen i det angivne program (*filnavn*) starter i programlinien med det laveste linienummer
3. Programnavnet angivet med *filnavn* skal være gemt med SAVE.
4. Når man har CHAIN'et til et nyt program, vil det nye *filnavn* blive angivet i statuslinien, når programmet stopper.

Eksempel

0010 // Program a
0020 PRINT "Program a"
0030 END
SAVE "programa"

Kommentar

Nu er programmet gemt under navnet programa.

```

NEW
0010 // Program b
0020 PRINT "Program b"
0030 CHAIN "programa"
SAVE "programb"
RUN
Program b
Program a
END
AT 0030

```

Slet program- og datalageret.

Nyt program, der kalder programa.

Bemærk, at filnavnet i status-
linien er ændret til programa.

10.9 CHR\$

RcComal80 funktion

Format

CHR\$(*nudtr*)

nudtr : vilkårligt numerisk udtryk mellem 0 og 255 (incl).

Anvendelse

Funktionen returnerer med det tegn, som svarer til ASCII-værdien af *nudtr*.

Bemærkninger

1. Sammenhængen mellem *nudtr* og tegnene er vist i appendix E.
2. Funktionen må anvendes i et vilkårligt strengudtryk.
3. Hvordan skærmen reagerer på forskellige CHR\$koder fremgår af appendix C.

Eksempel

```

0010 // Programmet udskriver det normale tegnsæt på skærmen
0020 MARGIN 64
0030 ZONE 8
0040 PRINT CHR$(12)// Blanker skærmen
0050 FOR ch:= 32 TO 127 DO PRINT ch;CHR$(ch),
0060 PRINT
0070 PRINT CHR$(7)// Bib
0080 END

```

RUN

32	33 !	34 "	35 #	36 \$	37 %	38 &	39 '
40 (	41)	42 *	43 +	44 ,	45 -	46 .	47 /
48 0	49 1	50 2	51 3	52 4	53 5	54 6	55 7
56 8	57 9	58 :	59 ;	60 <	61 =	62 >	63 ?
64 ù	65 A	66 B	67 C	68 D	59 E	70 F	71 G
72 H	74 I	74 J	75 K	76 L	77 M	78 N	79 O
80 P	81 Q	82 R	83 S	84 T	85 U	86 V	87 W
88 X	89 Y	90 Z	91 Æ	92 Ø	93 Å	94	95 _
96 ä	97 a	98 b	99 c	100 d	101 e	102 f	103 g
104 h	105 i	106 j	107 k	108 l	109 m	119 n	111 o
112 p	113 q	114 r	115 s	116 t	117 u	118 v	119 w
120 x	121 y	122 z	123 æ	124 ø	125 å	126 ö	127

END

AT 0080

10.10 CLOSE

RcComal80 sætning/kommando

Format

CLOSE [[FILE] *strømnr*]

strømnr : et numerisk udtryk, hvis værdi angiver nummeret på en datastrøm.

Anvendelse

Sætningen/kommandoen bruges til at lukke en eller alle datastrømme.

Bemærkninger

1. Anføres CLOSE uden strømnummer, lukkes alle åbne strømme i programmet.
2. CLOSE benyttes til at lukke en datastrøm, så den eventuelt kan åbnes igen i en anden mode.

Eksempel

0010 OPEN FILE 1,"datafil",WRITE

0020 RANDOMIZE

0030 FOR i:=1 TO 10 DO WRITE FILE 1: RND

0040 CLOSE FILE 1 // Luk efter brug
0050 END

10.11 CON

RcComal80 kommando

Format
CON

Anvendelse

CONtinue-kommandoen benyttes til at genstarte udførelsen af et program, der er stoppet af programsætningerne STOP, END, ved ESCape eller ved fejl.

Bemærkninger

1. Programudførelsen genoptages med sætningen umiddelbart efter den sætning, hvor programmet standsede.
2. Der må ikke slettes, indføjes eller rettes linier før CON.
3. Hvis man retter i et program og derefter skriver CON, fås fejludskriften 0095: CON IKKE TILLADT.

10.12 CONTINUE

RcComal80 sætning

Format
CONTINUE

Anvendelse

Bruges kun i en PROC-HANDLER. Sætningen bevirker, at programudførelsen fortsætter med sætningen efter den sætning, der forårsagede kaldet af PROC-HANDLER.

Bemærkning

1. Sætningen kan ikke udføres som kommando.

Eksempel

```
0010 PROC nuldiv HANDLER
0020   IF ERR=104 THEN
0030     PRINT "*** Division med nul"
0040     CONTINUE // Fortsæt hovedprogram
0050   ENDIF
0060 ENDPROC nuldiv
0070
0080 ENABLE nuldiv
0090 i := 1/0 // Fremprovoker fejl
0100 PRINT "Slut"
0110 END
```

RUN

```
*** Division med nul
Slut
END
AT 0110
```

10.13 COPY

RcComal80 kommando

Format

COPY *filnavn1* , *filnavn2*

filnavn1 : navnet på en datastrøm, der skal kopieres *fra*, navnet angives i anførselstegn
filnavn2 : navnet på en datastrøm, der skal kopieres *over i*, navnet angives i anførselstegn.

Anvendelse

Kommandoen kopierer en datastrøm over i en anden.

Bemærkninger

1. Kommandoen kan bruges til at flytte filer mellem 2 disketteenheder, eller fra en diskettefil til en ydre enhed (skærm, printer).

2. Hvis *filnavn2* angiver en diskettefil, må den ikke eksistere på forhånd, ellers udskrives fejl 0213: FIL EKSISTERER ALLEREDE.
3. COPY benytter det frie brugerareal under kopieringen. Hvis man derfor ikke skal bruge det program, der ligger i program- og data-lageret, bør man skrive NEW før COPY.

Eksempel

Med følgende kommando, kan man udskrive en fil, der er gemt med kommandoen LIST eller en datafil, der er skrevet med PRINT FILE, på printeren:

```
COPY "eksempela", "printer"
```

10.14 COS

RcComal80 funktion

Format

COS (*nudtr*)

nudtr.: et numerisk udtryk, der angiver et radianantal

Anvendelse

Funktionen udregner cosinus til en vinkel udtrykt i radianer.

Eksempel

```
0010 PRINT "Programmet omformer grader til radianer ";
0020 PRINT "og udregner cosinus"
0030 PRINT
0040 pi:= ATN(1)*4
0050 INPUT "Indtast en vinkel (i grader) :": vinkel
0060 radianer:= vinkel*pi/180
0070 PRINT vinkel;"grader svarer til ";radianer;" Radianer."
0080 PRINT "COS( ";vinkel;" ) = ";COS(radianer)
0090 END
```

RUN

Programmet omformer grader til radianer og udregner cosinus

Indtast en vinkel (i grader) :60
60 grader svarer til 1.047197551196 Radianer.
 $\text{COS}(60) = 0.50000000000007$

END
AT 0090

10.15 CREATE

RcComal80 sætning/kommando

Format

CREATE *filnavn* , *længde*

filnavn : navnet på en diskette fil, der skal dannes.
længde : vilkårligt positivt numerisk udtryk, begrænset af diskettens kapacitet.

Anvendelse

Sætningen/kommandoen benyttes til at oprette en fil med direkte tilgang på en diskette. *længde* angiver størrelsen af filen i 1024 tegns blokke.

Bemærkninger

1. Sætningen benyttes kun til at reservere plads til filer med direkte tilgang, da sekventielle filer automatisk oprettes og udvides
2. Forsøger man at oprette en fil, der allerede eksisterer, fås fejl 0213: FIL EKSISTERER ALLEREDE.
3. Er disketten skrivebeskyttet fås fejl 0209: DISKETTE SKRIVEBESKYTTET.
4. Har man skiftet diskette uden at udføre MOUNT-sætningen fås fejl 208: DISKETTE ER BLEVET SKIFTET.
5. Er der ikke plads til flere filer på disketten fås fejl 215: DISKETTE FULD.

Eksempel

```
0010 PRINT "Filopretter"
0020 PRINT
0030 DIM navn$ OF 20
0040 INPUT "Filnavn      ": navn$
0050 INPUT "Poststørrelse ": poststørrelse
0060 INPUT "Antal poster  ": antposter
0070 længde:=poststørrelse*antposter/1024 + 1
0080 CREATE navn$,længde
0090 PRINT "Filen er oprettet og fylder ";længde;"k bytes"
0100 END
```

RUN

Filopretter

Filnavn :register

Poststørrelse :40

Antal poster :100

Filen er oprettet og fylder 4 k bytes

END

AT 0100

10.16 DATA

RcComal80 sætning

Format

DATA { $\begin{matrix} n \text{ konst} \\ s \text{ konst} \end{matrix}$ } [, { $\begin{matrix} n \text{ konst} \\ s \text{ konst} \end{matrix}$ }] ...

$n \text{ konst}$: numerisk konstant

$s \text{ konst}$: streng konstant

Anvendelse

Sætningen bruges til at opbevare værdier i selve programmet som så kan læses ved hjælp af READ-sætningen.

Bemærkninger

1. Sætningen kan ikke udføres som kommando.
2. Ved starten af et programs udførsel (RUN) gennemgås programmet sekventielt, alle DATA-sætningerne kædes sammen til en dataliste og en datapegepind sættes til at pege på det første element i den første DATA-sætning.
3. Både tal- og streng-konstanter må optræde i samme DATA- sætning.

Eksempel

```
0010 DIM spørg$ OF 80, svar$ OF 80, korr$ OF 80
0020 EXEC overskrift
0030 WHILE NOT EOD DO
0040   READ spørg$,korr$
0050   antalsvar:=0
0060   REPEAT
0070     PRINT spørg$
0080     INPUT " ? ":svar$;
0090     IF svar$=korr$ THEN
0100       PRINT TAB(40);"*** Korrekt ***"
0110     ELSE
0120       PRINT TAB(40);">>>> Forkert !"
0130     ENDIF
0140     antalsvar:=antalsvar+1
0150   UNTIL antalsvar>=3 OR svar$=korr$
0160   IF svar$<>korr$ THEN
0170     PRINT "Det korrekte svar er ";korr$
0180   ENDIF
0190 ENDWHILE
0200 PROC overskrift CLOSED
0210   DIM txt$ OF 80
0220   // En lukket procedure har en lokal DATA-liste
0230   WHILE NOT EOD DO
0240     READ txt$
0250     PRINT txt$
0260   ENDWHILE
0270   DATA "Oversættelsesøvelse", ""
0280   DATA "Oversæt følgende ord til dansk"
0290 ENDPROC overskrift
0300 DATA "table","bord","dog","hund","duck","and"
```

RUN
Oversættelsesøvelse

Oversæt følgende ord til dansk

table ? bord

dog ? and

dog ? høne

dog ? ælling

Det korrekte svar er hund

duck ? and

END

AT 0300

** Korrekt **

>>>> Forkert !

>>>> Forkert !

>>>> Forkert !

** Korrekt **

10.17 DEL

RcComal80 kommando

Format

DEL $\left\{ \begin{array}{l} \textit{lnr1} [,] \\ \textit{,lnr2} \\ \textit{lnr1,lnr2} \end{array} \right\}$

lnr1 : linienummeret på første sætning der skal slettes

lnr2 : linienummeret på sidste sætning der skal slettes.

Anvendelse

Kommandoen anvendes til at slette en eller flere programlinier i det program, der ligger i programlageret.

Bemærkninger

1. Kombinationerne af parametrene til DEL-kommandoen har følgende betydning:

DEL *lnr1* sletter linien med linienummer *lnr1*

DEL *lnr1*, sletter alle linierne hvor linienummeret $\geq$ *lnr1*.

DEL *,lnr2* sletter alle linierne hvor linienummeret $\leq$ *lnr2*

DEL *lnr1,lnr2* sletter alle linierne hvor *lnr1* $\leq$ linienummeret $\leq$ *lnr2*.

Eksempel

Hvis vi i det følgende forudsætter, at programlageret indeholder følgende program:

```
0010 PRINT
0020 PRINT
0030 PRINT
0040 PRINT
0050 PRINT
0060 PRINT
```

Da vil:

del 20	slette linie 0020
del 40,	slette linierne 0040, 0050, 0060
del ,20	slette linierne 0010, 0020
del 30,40	slette linierne 0030, 0040

10.18 DELETE

RcComal80 sætning/kommando

Format

DELETE *filnavn*

filnavn : Navnet på en diskettefil, der ønskes slettet.

Anvendelse

Sætningen/kommandoen sletter filen *filnavn* fra diskettens katalog.

Bemærkninger

1. Selv om filen ikke eksisterer, udskrives der ikke fejlmeddelelse.
2. Er disketten skrivebeskyttet udskrives fejlen 0209: DISKETTE SKRIVE-BESKYTTET.

Eksempel

```
0010 // Programmet sletter de angivne filnavne
0020 PROC fejl HANDLER
0030 PRINT "**** ";filnavn$;" er ikke slettet"
0040 CASE SYS(0) OF
0050 WHEN 209
0060     PRINT "**** Diskette skrivebeskyttet"
0070     CONTINUE
0080 WHEN 214
0090     PRINT "**** Fil eksisterer ikke"
0100     CONTINUE
0110 WHEN 212
0120     PRINT "**** Fejl i filnavn"
0130     CONTINUE
0140 WHEN 222
0150     PRINT "**** Fil skrivebeskyttet"
0160     CONTINUE
0170 OTHERWISE
0180     // ingen speciel aktion
0190 ENDCASE
0200 ENDPROC fejl
0210
0220 DIM unit$ OF 1,navn$ OF 11,filnavn$ OF 14
0230 ENABLE fejl
0240 PRINT "Programmet sletter filer på disketter"
0250 REPEAT
0260     PRINT
0270     INPUT "Unitnr : ": unit$
0280     INPUT "Filnavn :": navn$
0290     filnavn$:= "/" +unit$+"/" +navn$
0300     DELETE filnavn$
0310 UNTIL FALSE
```

10.19 DIM

RcComal80 sætning/kommando

Format

DIM { *array*
 streng } [, { *array*
 streng }] ...
 teksttabel }] ...

array: *navn*(*grænse* [,*grænse*]...)

streng : *navn*\$ OF *nudtr*

teksttabel: *navn*\$(*grænse* [,*grænse*]...) OF *nudtr*

navn : *navn*, der følger reglerne for en identifikator

grænse : [*nudtr1*:] *nudtr2*

nudtr : positive numeriske udtryk

nudtr1, *nudtr2*: numeriske udtryk, *nudtr1* < *nudtr2*

Anvendelse

Sætningen/kommandoen anvendes til at erklære reelle talsæt (vektorer og matricer), strenge og teksttabeller.

Bemærkninger

1. Det er ikke tilladt at redimensionere en allerede dimensioneret variable.
2. En DIM-sætning må gerne optræde lokalt i en lukket (CLOSED) procedure eller funktion. Hver gang proceduren eller funktionen kaldes, oprettes variabelen påny, og når man returnerer fra proceduren eller funktionen fjernes den igen.
3. Efter at DIM er udført, har de reelle elementer værdien 0 og strenge længden 0.
4. Angives den nedre grænse ikke, sættes den til 1.
5. Antallet af dimensioner er begrænset af maskinens lager, samt af liniebredden.

6. Opbygning: DIM V(5)	Dimensionerer et n-dimensionalt array (vektor) med 5 tal: V(1) V(2) V(3) V(4) V(5)
DIM M(5,2:4)	Dimensionerer et to-dimensionalt array (matrix) med 4 rækker og 3 søjler: M(1,2) M(1,3) M(1,4) M(2,2) M(2,3) M(2,4) M(3,2) M(3,3) M(3,4) M(4,2) M(4,3) M(4,4) M(5,2) M(5,3) M(5,4)
DIM S\$ OF 15	Dimensionerer en strengvariabel, der kan indeholde op til 15 tegn.
DIM T\$(4) OF 30	Dimensionerer en teksttabel, der kan indeholde op til 4 strenge, hver på ind til 30 tegn: T\$(1) T\$(2) T\$(3) T\$(4)

10.20 DIR

RcComal80 sætning/kommando

Format

DIR [*nudtr*]

nudtr: positivt numerisk udtryk

Anvendelse

Sætningen/kommandoen udskriver en liste over filerne på diskette nummer *nudtr*. *nudtr*=1,2,3... svarer til CP/M® unit A,B,C,...

Bemærkning

1. Normalt udskrives listen på skærmen. Dette kan dog ændres med SELECT OUTPUT sætningen.

2. Angives *nudtr* ikke, forventes at PREFIX er sat til enten 1/ 2/ osv., og DIR vil da udskrive filerne på prefix-enheden
3. Oversigten over filnavnene afsluttes med en angivelse af den resterende plads på disketten.

Eksempel 1

```
SELECT OUTPUT "printer"
DIR 1
```

Kommentar

Udskrift af navnene på diskette nr 1's filer på printeren

Eksempel 2

```
0010 // programmet udskriver filerne på en diskette
0020 // i alfabetisk orden
0030
0040 PROC sort(venstre, højre) CLOSED
0050   GLOBAL x$,k$,a$
0060   // proceduren sorterer elementer i rækken k$(venstre)...k$(højre)
0070   i:= venstre; j:= højre
0080   x$:= k$((i+j) DIV 2)
0090   REPEAT
0100     WHILE k$(i)<x$ DO i:=i+1
0110     WHILE x$<k$(j) DO j:=j-1
0120     IF i<=j THEN
0130       a$:=k$(i); k$(i):=k$(j); k$(j):=a$
0140       i:=i+1; j:=j-1
0150     ENDIF
0160   UNTIL i>j
0170   IF venstre<j THEN EXEC sort(venstre,j)
0180   IF i<højre THEN EXEC sort(i,højre)
0190 ENDPROC sort
0200
0210 INPUT "Listning af hvilken unit ?": unit
0220 MARGIN 16
0230 ZONE 16
0240 SELECT OUTPUT "kat$$$"
0250 DIR unit // Udskriv kataloget i filen kat$$$
0260 SELECT OUTPUT "console"
0270
0280 DIM k$(100) OF 11,x$ OF 11,a$ OF 11
0290 OPEN 1,"kat$$$", READ
0300 n:= 1
```

```

0310 WHILE NOT EOF(1) DO
0320   INPUT FILE 1: k$(n)
0330   IF k$(n)<>"KAT$$$" AND NOT EOF(1) THEN n:=n+1
0340 ENDWHILE
0350 n:=n-3
0360 PRINT "Unit nr ";unit
0370 CLOSE 1
0380 DELETE "kat$$$"// fjernes efter brug
0390
0400 // nu ligger filhavne i k$(1)...k$(n) (usorteret)
0410
0420 EXEC sort(1,n)// sorter elementerne
0430 MARGIN 80
0440 FOR i:= 1 TO n DO PRINT k$(i),
0450 PRINT
0460 END

```

10.21 DISABLE

RcComal80 sætning

Format

DISABLE

Anvendelse

Sætningen gør en eventuel ENABLE'd PROC-HANDLER inaktiv og lader systemet selv håndtere kommende fejl.

Bemærkning

1. Systemet udfører automatisk en DISABLE, hvis en ny PROC- HANDLER ENABLE's.

Eksempel

```

0010 PROC skrivnr HANDLER
0020   PRINT "**** Fejl nr :";ERR
0030   CONTINUE
0040 ENDPROC skrivnr
0050
0060 ENABLE skrivnr

```

```
0070 i:= SQR(-7) // Fremprovoker fejl
0080 DISABLE // Normal fejlbehandling
0090 i:= LOG(0)
0100 END
```

RUN

```
*** Fejl nr :103
AT 0090
ERROR : 0106
```

10.22 DIV

RcComal80 operator

Format

nudtr1 DIV *nudtr2*

nudtr1: vilkårligt numerisk udtryk
nudtr2: vilkårligt numerisk udtryk forskellig fra nul.

Operator prioritet = 3

Anvendelse

Operatoren foretager en heltalsdivision

Bemærkning

1. Definitionen på $a \text{ DIV } b$ er:
 $\text{INT}(a/\text{ABS}(b)) * \text{SGN}(b)$

Eksempel

```
0010 FUNC divi(a,b)
0020 RETURN INT(a/ABS(b))*SGN(b)
0030 ENDFUNC divi
0040
0050 RANDOMIZE
0060 ZONE 20
0070 PRINT "A","B","A DIV B","divi(A,B)"
0080 FOR i:=1 TO 10 DO
```

```

0090 REPEAT
0100   tal1:=RND*1000-500; tal2:=RND*1000-500
0110 UNTIL INT(tal2)<>0
0120 PRINT tal1,tal2,tal1 DIV tal2,divi(tal1,tal2)
0130 NEXT i
0140 END

```

10.23 EDIT

RcComal80 kommando

Format

```

EDIT [ { lnr1 [,]
        , lnr2
        lnr1, lnr2 } ]

```

lnr1: linienummeret på den første sætning, hvori der skal rettes.

lnr2: linienummeret på den sidste sætning, hvori der skal rettes.

Anvendelse

Kommandoen anvendes til at rette i hele eller dele af det program, der ligger i programlageret.

Bemærkninger

1. Systemet udskriver den første sætning i området og cursoren fremkommer lige efter linienummeret. Brugeren kan nu rette den pågældende sætning ved hjælp af systemets editeringsfaciliteter (se afsnit 2). Når de ønskede rettelser er foretaget taster vognretur, sætningen syntaks analyseres og lagres. Derefter udskrives den næste sætninger, der så kan rettes osv.
2. Kombinationerne af parametrene til EDIT-kommandoen har følgende betydning:

EDIT	Giver brugeren mulighed for at rette i hele programmet i programlageret.
------	--

EDIT <i>lnr1</i>	Giver brugeren mulighed for at rette linien med linienummeret = <i>lnr1</i>
------------------	---

EDIT *lnr1*, Giver brugeren mulighed for at rette de linier, hvor linie-nummeret $\geq$ *lnr1*

EDIT ,*lnr2* Giver brugeren mulighed for at rette de linier, hvor linie-nummeret $\leq$ *lnr2*

EDIT *lnr1*, *lnr2* Giver brugeren mulighed for at rette de linier, hvor *lnr1*
 $\leq$ linienummeret $\leq$ *lnr2*

3. En alternativ måde at rette i et program er først at udskrive dele af det med kommandoen LIST og derefter benytte tastaturets 4 pile samt øvrige editingsfaciliteter til at rette i programmet med. Men husk at hver rettet linie først bliver lagret når man har trykket vognretur.

10.24 ENABLE

RcComal80 sætning

Format

ENABLE *navn*

navn: Navnet på en PROC-HANDLER.

Anvendelse

Sætningen aktiverer en PROC-HANDLER.

Bemærkninger

1. Sætningen kan ikke udføres som kommando.
2. En PROC-HANDLER gøres inaktiv ved hjælp af DISABLE-sætningen.

Eksempel

```
0010 PROC fejlproc HANDLER
0020   IF ERR>=200 THEN
0030     PRINT "**** I/O-Fejl NR ";SYS(0)
0040     PRINT "**** Strømnr ";SYS(1)
0050   ELSE
0060     PRINT "**** Fejl nr ";SYS(0)
0070   ENDIF
```

```

0080 REPEAT
0090 INPUT "**** Funktion: F(ortsæt, G(entag, S(lut :": O$
0100 IF O$="F" THEN CONTINUE
0110 IF O$="G" THEN RETRY
0120 UNTIL O$="S"
0130 ENDPROC fejlproc
0140
0150 DIM O$ OF 1
0160 ENABLE fejlproc
...

```

10.25 END

RcComal80 sætning

Format
END

Anvendelse

Benyttes til at markere afslutningen af et program.

Bemærkninger

1. Sætningen kan ikke udføres som kommando.
2. RcComal80 kræver ikke, at programmet indeholder en END sætning, da programudførslen standser, når programmets sidste sætning (med det højeste linienummer) er udført.
3. Programmet må gerne indeholde flere END-sætninger. Når en af disse mødes udskrives
END
AT XXXX
hvor XXXX er linienummeret på END-sætningen.

Eksempel

```

...
0090 print "Slut på program"
0100 end
run

```

Slut på program
END
AT 0100

10.26 ENTER

RcComal80 kommando

Format

ENTER *filnavn*

filnavn : navnet på en diskettefil angivet i anførselstegn.

Anvendelse

Kommandoen bruges til at sammenflette programlinierne i en diskettefil med programlinierne i programlageret.

Bemærkninger

1. Hvis programlagerets program og diskettefilens program har fælles linienumre, vil programlagerets linie blive slettet og diskettefilens linie blive indsat.
2. De linienumre, der eksisterer i programlageret, men ikke i diskettefilen, vil ikke blive slettet ved ENTER.
3. Hvis programmet i maskinens lager ikke ønskes benyttet, bør kommandoen NEW gives før ENTER kommandoen.
4. For at et program kan læses ind ved hjælp af ENTER, skal det være gemt ved hjælp af LIST.

Eksempel

```
20 // program a
30 a:=7
list "eksempela"
new
10 // program b
30 B:=3
list
```

Kommentar

Nu er programmet gemt under navnet "eksempela"
Sletter programlageret
Nye programlinier indtastes

0010 // program b	og listes på skærmen
0030 b:=3	
enter "eksempela"	"eksempela" indlæses oveni program b
list	
0010 // program b	Slutresultatet: en blanding af
0020 // program a	program a og program b, hvor
0030 a:=7	linie 0030 er overskrevet.

10.27 EOD

RcComal80 funktion

Format
EOD

Anvendelse

EOD er en logisk funktion uden argumenter, som har værdien SAND ($<>0$) når det sidste element i datalisten er læst, ellers har den værdien FALSK ($=0$)

Eksempel

```
0010 ZONE 10
0020 PRINT "EOD = ";EOD
0030 WHILE NOT EOD DO
0040   READ tal
0050   PRINT "EOD = ";EOD, "TAL = ";tal
0060 ENDWHILE
0070 DATA 7, 9, 13
0080 END
```

```
RUN
EOD = 0
EOD = 0  TAL = 7
EOD = 0  TAL = 9
EOD = 1  TAL = 13
END
AT 0080
```


10.28 EOF

RcComal80 funktion

Format

EOF(*strømnr*)

strømnr: et udtryk, hvis værdi er lig nummeret på en datastrøm.

Anvendelse

EOF er en logisk funktion, som antager værdien SAND (<>0) når man forsøger at læse udover det sidste dataelement i en datastrøm, ellers har den værdien FALSK (=0).

Bemærkning

1. funktionen har kun mening i forbindelse med READ FILE, INPUT FILE og GET\$.

Eksempel

```
0010 // åben filen, og skriv tallene fra 1 til 10 ud i den
0020 OPEN 1, "datafil", WRITE
0030 FOR i:=1 TO 10 DO WRITE FILE 1: i
0040 CLOSE 1// luk filen igen
0050
0060
0070 // åben filen igen, og læs tallene nok engang
0080 OPEN 1, "datafil", READ
0090 ZONE 20
0100 PRINT "EOF", "tal"
0110 REPEAT
0120   READ FILE 1: tal
0130   PRINT EOF(1), tal
0140 UNTIL EOF(1)
0150 CLOSE 1
0160
0170 DELETE "datafil"// slet datafilen efter brug
```

```

RUN
EOF      tal
0        1
0        2
0        3
0        4
0        5
0        6
0        7
0        8
0        9
0        10
1        10
END
AT 0170

```

10.29 ERR

RcComal80 funktion

Format
ERR

Anvendelse

Bruges kun i PROC-HANDLER. Funktionen returnerer med nummeret for sidste RUN-time fejl.

Bemærkning

1. Funktionen svarer præcis til SYS(0)

Eksempel

```

0010 PROC esctest HANDLER
0020   IF ERR=100 THEN
0030     escset:=TRUE
0040     CONTINUE
0050   ENDIF
0060 ENDPROC esctest
0070

```

```

0080 ENABLE escset
0090 escset:=FALSE
0100 antal:=1; max:=50
0110 DIM alder(max),højde(max)
0120 REPEAT
0130   INPUT "Alder ? (ESC=slut) ":alder(antal);
0140   IF NOT escset THEN
0150     INPUT " Højde ? ":højde(antal)
0160     antal:=antal+1
0170   ENDIF
0180 UNTIL escset
0190 antal:=antal-1
0200 DISABLE
0210 // Nu er alder og højde indtastet

```

10.30 Etikette

RcComal80 sætning

Format

navn:

navn: Et navn lavet efter samme regler som variabelnavne.

Anvendelse

Sætningen anvendes til at navngive et bestemt sted i programmet, hvortil andre programsætninger kan referere.

Bemærkninger

1. Man kan referere til etiketter i sætningerne GOTO, RESTORE.
2. En variabel og en etikette må ikke have det samme navn.

Eksempel

```

0010 max:=50
0020 DIM alder(max),højde(max)
0030 FOR nr:=1 TO 50 DO
0040   INPUT "Alder ? (-1=slut) ":alder(nr);
0050   IF alder(nr)=-1 THEN GOTO behandling

```

```

0060 INPUT " Højde ? ":højde(nr)
0070 NEXT nr
0080 nr:=51 // Vi trækker 1 fra om et øjeblik
0090 behandling:
0100 nr:=nr-1
0110 // Nu er alder og højde indtastet

```

10.31 EXEC

RcComal80 sætning/kommando

Format

EXEC *navn* [(*par* [*,par*]...)]

navn: navnet på en procedure

par : navnet på en simpel variabel, et array, en strengvariabel, en tekst-tabel, et strengudtryk eller et numerisk udtryk.

Anvendelse

Sætningen anvendes til at kalde en procedure.

Virkemåde

1. Proceduren med navnet *navn* fremfindes. De evt. aktuelle parametre i EXEC bliver overført til de eventuelle formelle parametre i PROC-sætningen. Hvis antallet eller typen af parametrene ikke passer, udskrives fejl 0112: PARAMETER FEJL eller fejl 0109: TYPE KONFLIKT.
2. Programudførelsen fortsætter i underprogrammet indtil RETURN eller ENDPROC mødes.
3. Derefter fortsætter programudførelsen med næste sætning efter EXEC.

Bemærkning

1. Sætningen kan ikke udføres som kommando, hvis man har rettet i programmet siden sidste RUN.
2. Se desuden afsnit 8: Procedurer og funktioner

10.32 EXP

RcComal80 funktion

Format

EXP(*nudtr*)

nudtr: vilkårligt numerisk udtryk

Anvendelse

Funktionen udregner værdien af e (=2,718281828459) opløftet til potensen *nudtr*.

Eksempel

Ved hjælp af EXP kan man udregne cosinus hyperbolsk og sinus hyperbolsk.

```
0010 FUNC cosh(x)//cosinus hyperbolsk
```

```
0020   RETURN (exp(x)+1/exp(x))/2
```

```
0030 ENDFUNC cosh
```

```
0040 FUNC sinh(x)//sinus hyperbolsk
```

```
0050   RETURN (exp(x)-1/exp(x))/2
```

```
0060 ENDFUNC sinh
```

10.33 FALSE

RcComal80 konstant

Format

FALSE

Anvendelse

FALSE er en konstant med værdien 0.

Eksempel

```
0010 DIM måned$ OF 3, svar$ OF 3
```

```
0020 REPEAT
```

```
0030   INPUT "Skriv en måneds navn >": svar$
```

```
0040   fundet:= FALSE
```

```

0050  RESTORE
0060  WHILE NOT fundet AND NOT EOD DO
0070      READ måned$, dage
0080      IF måned$=svar$ THEN
0090          fundet:= TRUE
0100          PRINT måned$;" har ";dage;" dage."
0110      ENDIF
0120  ENDWHILE
0130  IF NOT fundet THEN PRINT "Den måned kender jeg ikke"
0140  UNTIL FALSE// uendelig løkke
0150  DATA "jan",31,"feb",28,"mar",31,"apr",30,"maj",31,"jun",30
0160  DATA "jul",31,"aug",31,"sep",30,"okt",31,"nov",30,"dec",31

```

RUN

Skriv en måneds navn >jul

jul har 31 dage.

Skriv en måneds navn >jan

Den måned kender jeg ikke

Skriv en måneds navn >jan

jan har 31 dage.

10.34 FOR

RcComal80 sætning

Format

FOR *tvar*:= *stværdi* TO *slværdi* [STEP *trværdi*] DO *simpel sætning*

tvar: tællevariabel, en simpel numerisk variable

stværdi: numerisk udtryk, startværdi

slværdi: numerisk udtryk, slutværdi

trværdi: numerisk udtryk, trinværdi

simpel sætning: en simpel RcComal80 sætning, normalt CLOSE, CREATE, DELETE, EXEC, INPUT, INPUT FILE, MOUNT, OPEN FILE, PRINT, PRINT USING, PRINT FILE, READ, READ FILE, RESTORE, SELECT OUTPUT, tildeling, WRITE FILE.

Anvendelse

Sætningen benyttes til at udføre en *simpel sætning* et bestemt antal gange.

Virkemåde

1. *stværdi*, *slværdi* og *trværdi* udregnes. Hvis *trværdi* ikke er angivet, bliver den sat til +1.
2. *tvar* sættes lig *stværdi*
3. Hvis *trværdi* er positiv (negativ) og *tvar* er større (mindre) end *slværdi* er slutbetingelsen opfyldt og programmet fortsætter med næste sætning.
4. *simpel sætning* udføres.
5. *tvar* sættes lig *tvar* plus *trværdi* og trin 3 udføres igen.

Bemærkninger

1. Sætningen kan ikke udføres som kommando.
2. Ønskes mere end en *simpel sætning* udført, skal konstruktionen FOR-NEXT benyttes.

Eksempel

```
0010 ZONE 10
0020 FOR i: = 1 TO 10 STEP 2 DO PRINT i,
0030 END
```

```
RUN
1      3      5      7      9
END
AT 0030
```

10.35 FOR-NEXT

RcComal80 struktur

Format

```
FOR tvar:= stværdi TO slværdi [ STEP trværdi ] DO  
    sætningsliste  
NEXT tvar
```

<i>tvar</i> :	tællevariabel, en simpel numerisk variable
<i>stværdi</i> :	numerisk udtryk, startværdi
<i>slværdi</i> :	numerisk udtryk, slutværdi
<i>trværdi</i> :	numerisk udtryk, trinværdi
<i>sætningsliste</i> :	RcComal80 sætninger

Anvendelse

Konstruktion benyttes til at repetere udførslen af en *sætningsliste* et bestemt antal gange.

Virkemåde

1. *stværdi*, *slværdi* og *trværdi* udregnes. Hvis *trværdi* ikke er angivet, sættes den lig +1.
2. *tvar* sættes lig *stværdi*
3. Hvis *tværdi* er positiv (negativ), og *tvar* er større (mindre) end *slværdi*, er slutbetingelsen opfyldt, og programmet fortsætter med første sætning efter NEXT-sætningen.
4. *sætningsliste* udføres.
5. *tvar* sættes lig *tvar* plus *trværdi*, og trin 3 udføres igen.

Bemærkninger

1. Strukturen kan ikke udføres som kommando.
2. FOR-NEXT kan indeholde andre FOR-NEXT sætninger.
3. Hvis NEXT mangler fås fejl 0096: FEJL I PROGRAMSTRUKTUR.

4. Hvis man hopper ind i en FOR-NEXT løkke udenom FOR-sætningen fås fejl 0116: ULOVLIGT HOP.

10.36 FUNC-ENDFUNC

RcComal80 struktur

Format

```
FUNC navn [ ( par [,par]... ) ] [CLOSED]
    sætningsliste
ENDFUNC navn
```

<i>par</i> :	$\left\{ \begin{array}{l} \text{[REF] } nvar \\ \text{[REF] } svar \\ \text{REF } ntabl ([,]...) \\ \text{REF } stabl ([,]...) \end{array} \right\}$
<i>navn</i> :	Navn på funktionen (max. 16 tegn)
<i>nvar</i> :	Vilkårligt numerisk variabel navn
<i>svar</i> :	Vilkårligt strengvariabel navn
<i>ntabl</i> :	Vilkårligt array-navn
<i>stabl</i> :	Vilkårligt teksttabel navn
<i>sætningsliste</i> :	RcComal80 sætninger.

Anvendelse

Konstruktionen benyttes til at definere en funktion.

Bemærkninger

1. *navn* skal være forskellig fra alle andre navne på procedurer, funktioner, etiketter, numeriske variable og strengvariable.
2. En funktion kan gøres lukket (CLOSED), så variable, der optræder i funktionen, er lokale og ikke berører variablerne i resten af programmet (de globale variable). Ønsker man at benytte en variabel, der optræder i resten af programmet, benyttes GLOBAL-sætningen. De lokale variable, der optræder i funktionen, slettes når man forlader funktionen.
3. Anføres REF foran variabelnavnet i parameterlisten (den formelle parameter) vil variablen i kaldet af funktionen (den reelle parameter) blive ændret samtidig med, at den formelle parameter ændres i funktionen. På denne måde kan man returnere resultater via parametrene.

4. Værdien af funktionen tildeles med RETURN-sætningen, hvorved man til-
lige returnerer fra funktionen.

Eksempel

```
0010 FUNC fahrenheit(celcius)
0020    // Funktionen omformer celcius til fahrenheit
0030    RETURN celcius*9/5+32
0040 ENDFUNC fahrenheit
0050
0060 MARGIN 80
0070 ZONE 10
0080 PRINT "Celcius","Fahrenheit"
0090 FOR c:=0 TO 100 STEP 20 DO PRINT c,fahrenheit(c)
```

RUN

Celcius	Fahrenheit
---------	------------

0	32
---	----

20	68
----	----

40	104
----	-----

60	140
----	-----

80	176
----	-----

100	212
-----	-----

END

AT 0090

10.37 FUNC-EXTERNAL

RcComal80 sætning

Format

FUNC *navn* [(*par* [,*par*]...)] EXTERNAL *filnavn*

<i>par</i> :	{	[REF] <i>nvar</i>	}
		[REF] <i>svar</i>	
		REF <i>ntabl</i> ([,]...)	
		REF <i>stabl</i> ([,]...)	

<i>navn:</i>	Navn på funktionen (max 16 tegn)
<i>nvar:</i>	Vilkårligt numerisk variabelnavn
<i>svar:</i>	Vilkårligt strengvariabelnavn
<i>ntabl:</i>	Vilkårligt array-navn
<i>stabl:</i>	Vilkårligt tekstabelnavn
<i>filnavn:</i>	Navn på den diskettefil, hvori den externe funktion er gemt med kommandoen SAVE.

Anvendelse

Sætningen benyttes til at erklære en extern funktion.

Bemærkninger

1. Den externe funktion skal være SAVE't i *filnavn* og første linie i dette program skal være et funktionshoved for en lukket (CLOSED) funktion. Den lukkede funktion må *ikke* indeholde GLOBAL-sætninger.
2. Parameterbeskrivelsen i FUNC-EXTERNAL skal svare nøjagtig til parameterbeskrivelsen i funktionshovedet i den SAVE'de funktion.
3. Senere i programmet kan man referere til den externe funktion som man refererer til en almindelig FUNC-ENDFUNC. Ved hvert funktionskald af den externe funktion bliver den indlæst fra disketten.
4. Den externe funktion kan indeholde andre procedurer og funktioner, både åbne, lukkede samt externe.
5. Hvis en extern funktion kalder sig selv, indlæses den *ikke* igen.
6. Stopper programudførelsen under udførelsen af en extern funktion, er det kun denne, man kan se med LIST-kommandoen. SAVE- kommandoen gemmer da også kun den externe funktion hvorimod RUN genstarter hovedprogrammet. NEW sletter både hovedprogram og den externe funktion.
7. Externe funktioner gør det muligt at oprette *biblioteker* af funktioner, der kan benyttes af flere forskellige programmer.

10.38 GET\$

RcComal80 funktion

Format

GET\$ (*strømnr*, *nudtr*)

strømnr: et numerisk udtryk, hvis værdi angiver nummeret på en åben datastrøm.

nudtr: et vilkårligt positivt numerisk udtryk.

Anvendelse

Funktionen anvendes til at læse et bestemt antal tegn (*nudtr*) fra en diskettefil eller en ydre enhed.

Bemærkning

1. Funktionen benyttes til at læse "formatløst" i en datastrøm.

Eksempel 1

Dette lille program udskriver indholdet af en diskettefil. Brugeren har mulighed for at vælge en ren hexadecimal udskrift, eller vælge mellem tekst- og hexadecimal-udskrift.

```
0010 DIM unit$ OF 1, navn$ OF 11, hextal$ OF 16
0020 DIM buf$ OF 512, svar$ OF 3
0030 hextal$= "0123456789ABCDEF"
0040 INPUT "Unitnr : "; unit$
0050 INPUT "Filnavn: "; navn$
0060 REPEAT
0070   INPUT "Tekst og Hex-udskrift : "; svar$
0080 UNTIL svar$="ja" OR SVAR$="nej"
0090 tekst= (svar$="ja")
0100 OPEN 1, "/" + unit$ + "/" + navn$, READ
0110 recno= 1
0120 WHILE NOT EOF(1) DO
0130   buf$= GET$(1,512)
0140   PRINT "Fil : ";navn$;TAB(40);"recordnr : ";recno
0150   FOR i:= 1 TO 512 DO
0160     IF (i-1) MOD 30=0 THEN
0170       PRINT
0180       PRINT USING "#### ":i;
```

```

0190     ENDIF
0200     IF i MOD 2=1 THEN PRINT " ";
0210     IF tekst AND (buf$(i:i)>=" " AND buf$(i:i) <="â") THEN
0220         PRINT " ";buf$(i:i);
0230     ELSE
0240         i1:=ord(buf$(i:i)) DIV 16 + 1
0250         i2:=ord(buf$(i:i)) MOD 16 + 1
0260         PRINT hexal$(i1:i1);hexal$(i2:i2);
0270     ENDIF
0280 NEXT i
0290 PRINT
0300 PRINT
0310   recho:= recho+1
0320 ENDWHILE
0330 CLOSE
0340 END

```

Eksempel 2 **Kopieringsprogram**

```

0010 DIM ifil$ OF 20, ufil$ OF 20, buf$ OF 512
0020 INPUT "INPUTFIL: "; ifil$
0030 INPUT "OUTPUTFIL: "; ufil$
0040 MARGIN 0
0050 CREATE ufil$, 0
0060 OPEN 1, ifil$, READ
0070 OPEN 2, ufil$, WRITE
0080 WHILE NOT EOF(1) DO
0090   PRINT FILE 2: GET$(1,512);
0100 ENDWHILE
0110 CLOSE
0120 END

```

10.39 GLOBAL

RcComal80 sætning

Format

GLOBAL *navn* [,*navn*]...

navn: navn på en variabel, array, streng, strengtabel, etikette, procedure eller funktion.

Anvendelse

Sætningen anvendes kun i FUNC-ENDFUNC og PROC-ENDPROC, der er CLOSED. Sætningen benyttes til at angive hvilke globale variable der skal kunne refereres til i en lukket procedure eller funktion.

10.40 GOTO

RcComal80 sætning

Format

GOTO *navn*

navn: Navnet på en etikette.

Anvendelse

Sætningen anvendes til at foretage et hop i programudførslen.

Bemærkninger

1. Når GOTO udføres, bliver den næste sætning, der skal udføres, sætningen efter etiketten *navn*.
2. Det er ikke tilladt at hoppe *ind* i strukturerne IF-THEN- ELSE- ENDIF, CASE-ENDCASE, PROC-ENDPROC, REPEAT-UNTIL, WHILE-ENDWHILE og FOR-NEXT.
3. Man må ikke hoppe *ud* af PROC-ENDPROC.

Eksempel

```
0010 DIM svar$ OF 3
0020 WHILE TRUE DO
0030   INPUT "Ønsker du at fortsætte (ja/nej) : ": svar$
0040   IF svar$="nej" THEN GOTO slut
0050 ENDWHILE
0060 slut:
0070 END
```

RUN

```
Ønsker du at fortsætte (ja/nej) : ja
Ønsker du at fortsætte (ja/nej) : nej
END
AT 0070
```

10.41 IF-THEN

RcComal80 sætning

Format

IF *logisk udtryk* THEN *simpel sætning*

logisk udtryk: et udtryk der, når det udregnes, har værdien sand (<>0) eller falsk (=0).

simpel sætning: en simpel RcComal80 sætning, dvs. CLOSE, CREATE, DELETE, END, EXEC, GOTO, INPUT, INPUT FILE, MOUNT, OPEN FILE, PRINT, PRINT FILE, PRINT USING, READ, READ FILE, RESTORE, RETURN, SELECT OUTPUT, STOP, tildeling, WRITE FILE.

Anvendelse

Bruges til at betinge udførslen af en sætning.

Virkemåde

1. Hvis *logisk udtryk* er sand (<>0), bliver *simpel sætning* udført. Hvis *simpel sætning* ikke bevirker hop i programmet, vil programudførslen fortsætte med første programlinie efter IF-THEN sætningen.

2. Hvis værdien af *logisk udtryk* er falsk ($=0$), vil *simpel sætning* ikke blive udført og programudførelsen fortsætter med første linie efter IF-THEN sætningen.

Eksempel

```
0010 // Simpel forgrening
0020 INPUT i, j
0030 PRINT "De to tal er ";
0040 IF i<>j THEN PRINT "ikke ";
0050 PRINT "ens"
0060 END
```

10.42 IF-THEN-ENDIF

RcComal80 struktur

Format

```
IF logisk udtryk THEN
    sætningsliste
ENDIF
```

logisk udtryk: et udtryk, som kan have værdien sand ($<>0$) eller falsk ($=0$)

sætningsliste: RcComal80 sætninger.

Anvendelse

Konstruktionen bruges til at gøre udførelsen af en blok sætninger betinget af, om et udtryk er sandt eller falsk.

Virkemåde

1. Hvis værdien af *logisk udtryk* er sand ($<>0$), vil *sætningsliste* blive udført een gang.
2. Programudførelsen vil fortsætte med den første sætning efter ENDIF sætningen hvis man ikke foretager hop ud af strukturen.

Bemærkning

1. Sætningen kan ikke udføres som kommando.

Eksempel

```
0010 // IF-THEN-ENDIF
0020 INPUT i,j
0030 IF i<>j THEN
0040   PRINT "De to tal er ikke ens."
0050   PRINT "Forskellen er ";ABS(i-j)
0060 ENDIF
0070 END
```

10.43 IF-THEN-ELSE-ENDIF

RcComal80 struktur

Format

```
IF logisk udtryk THEN
  sætningsliste 1
ELSE
  sætningsliste 2
ENDIF
```

logisk udtryk: et udtryk, som kan have værdien sand ($\neq 0$) eller falsk ($=0$).

sætningsliste 1: en række RcComal80 sætninger der vil blive udført, hvis værdien af *logisk udtryk* er sand ($\neq 0$).

sætningsliste 2: en række RcComal80 sætninger der vil blive udført, hvis værdien af *logisk udtryk* er falsk ($=0$).

Anvendelse

Konstruktionen benyttes til at udføre en af to blokke RcComal80 sætninger, afhængig af værdien af et logisk udtryk.

Virkemåde

1. *logisk udtryk* udregnes.
2. Hvis værdien af *logisk udtryk* er sand ($\neq 0$) udføres *sætningsliste 1*
3. Hvis værdien af *logisk udtryk* er falsk ($=0$) udføres *sætningsliste 2*

4. Når *sætningsliste 1* eller *sætningsliste 2* er blevet udført, og der ikke er foretaget hop ud af listen, fortsættes programudførelsen med første sætning efter ENDIF.

Bemærkning

1. Hvis man hopper ind i *sætningsliste 1* eller *sætningsliste 2* udenom IF-THEN-ELSE, udskrives fejlmeddelelsen 116: ULOVLIGT HOP.

Eksempel

```
0010 REPEAT
0020   READ tal1,tal2
0030   PRINT tal1;" + ";tal2;
0040   INPUT "= ?": svar
0050   IF svar=tal1+tal2 THEN
0060     PRINT "Det er korrekt"
0070   ELSE
0080     PRINT "Det er forkert"
0090     PRINT "Det rigtige svar er: ";tal1+tal2
0100   ENDIF
0110 UNTIL EOD
0120 DATA 2,0,3,1,5,3
RUN
2 + 0 = ? 2
Det er korrekt
3 + 1 = ? 5
Det er forkert
Det rigtige svar er: 4
5 + 3 = ? 8
Det er korrekt
END
AT 0120
```

10.44 IMPORT

RcComal80 sætning

Format

IMPORT *navn* [,*navn*]...

navn: navn på en variabel, array, streng, strengtabel, etikette, procedure eller funktion.

Anvendelse

Sætningen anvendes kun i FUNC-ENDFUNC og PROC-ENDPROC, der er CLOSED. Sætningen benyttes til at angive hvilke variable, der optræder på det niveau hvor kaldet foretages, der skal kunne refereres til i en lukket procedure eller funktion.

10.45 IN

RcComal80 operator

Format

sudtr1 IN *sudtr2*

(*sudtr1* IN *sudtr2*) returnerer et ikke negativt heltal

sudtr1: strengudtryk

sudtr2: strengudtryk

Operatorprioritet = 5

Anvendelse

Operatoren finder positionen for *sudtr1* i *sudtr2*.

Bemærkninger

1. Operatoren returnerer positionen for *sudtr1*'s første tegn i *sudtr2*.
2. Findes *sudtr1* ikke i *sudtr2* returneres værdien 0.
3. Hvis *sudtr1* er tom returneres med længden af *sudtr2* plus 1.

Eksempel

```
0010 DIM ifil$ OF 20,ufil$ OF 20
0020 DIM fra$ OF 132,til$ OF 132,i$ OF 132
0030 PRINT "Programmet retter den samme tekst"
0040 PRINT "alle steder i en tekstfil."
0050 PRINT "Dog kun en rettelse pr. linie"
```

```

0060 INPUT "Inputfil ':'": ifil$
0070 INPUT "Outputfil ':'": ufil$
0080 INPUT "Hvilken tekst skal ændres ?": fra$
0090 INPUT "Ændres til hvilken tekst ?": til$
0100 OPEN 1,ifil$, READ
0110 OPEN 2,ufil$, WRITE
0120 forsk:=LEN(til$)-LEN(fra$)
0130 WHILE NOT EOF(1) DO
0140     INPUT FILE 1:1$
0150     IF NOT EOF(1) THEN
0160         p:=(fra$ IN 1$)
0170         IF p<>0 THEN
0180             1$(p:LEN(1$)+forsk):=til$+1$(p+LEN(fra$):LEN(1$))
0190         ENDIF
0200     ENDIF
0210     PRINT FILE 2: 1$
0220 ENDWHILE
0230 CLOSE
0240 END

```

10.46 INPUT

RcComal80 sætning

Format

INPUT [*skonst*:] $\left\{ \begin{smallmatrix} nvar \\ svar \end{smallmatrix} \right\} [, \left\{ \begin{smallmatrix} nvar \\ svar \end{smallmatrix} \right\}] \dots$

INPUT AT(*nudtr1*,*nudtr2*) [*skonst*:] $\left\{ \begin{smallmatrix} nvar \\ svar \end{smallmatrix} \right\} [, \left\{ \begin{smallmatrix} nvar \\ svar \end{smallmatrix} \right\}] \dots$

skonst: en strengkonstant
nvar : en numerisk variabel
svar : en strengvariabel
nudtr1: et numerisk udtryk med værdi i intervallet $1 \leq \textit{nudtr1} \leq 80$
nudtr2: et numerisk udtryk med værdi i intervallet $1 \leq \textit{nudtr2} \leq 25$

Anvendelse

Sætningen bruges til at tildele værdier til variable fra tastaturet, når et program kører.

Virkemåde

1. Hvis $AT(nudtr1, nudtr2)$ er angivet, flyttes udskriften til den tilhørende position på skærmen (se AT afsnit 10.3).
2. Hvis *skons* er angivet udskrives denne.
3. Cursoren fremkommer på skærmen, som tegn på at systemet forventer input.
4. Herefter kan brugeren indtaste værdien for første INPUT- element.
5. Skal en numerisk variabel indtastes, kan indtastningen af den afsluttes med vognretur, eller, hvis der er yderligere INPUT- elementer, med et komma eller et mellemrum.
6. Skal en strengvariabel indtastes *skal* indtastningen afsluttes med vognretur.
7. Hvis der er flere INPUT-elementer, fortsættes med det næste element (hop til trin 5).
8. Hvis INPUT-sætningen afsluttes med et semikolon (;) vil efterfølgende udskrift fortsættes umiddelbart efter det indtastede, ellers udføres en vognretur.

10.47 INPUT FILE

RcComal80 sætning/kommando

Format

INPUT FILE *strømnr* : $\left\{ \begin{array}{l} nvar \\ svar \end{array} \right\} [, \left\{ \begin{array}{l} nvar \\ svar \end{array} \right\}] \dots$

strømnr: et taludtryk, hvis værdi angiver nummeret på en åben datastrøm.
nvar : en numerisk variabel
svar : en strengvariabel

Anvendelse

Sætningen indlæser data i ASCII-format fra en datastrøm, der er åbnet (OPENed) i READ-mode.

Bemærkninger

1. Hvert argument i INPUT FILE-sætningen skal have samme type (numeriske eller strenge) som dataene i datastrømmen, ellers fås fejl 0109: TYPEKONFLIKT.
2. Hvis datastrømmen er en diskette-fil, skal den være skrevet ved hjælp af PRINT FILE, SELECT OUTPUT (og DIR, LIST, PRINT etc.).
3. Input datastrømmen skal være opbygget således at tegnet CR (se appendix E) adskiller de enkelte elementer.
4. Hvis længden af en streng i datastrømmen er større end den dimensionerede længde af den tilsvarende streng-variabel, vil de overskydende tegn blive ignoreret.
5. I øvrigt henvises til afsn. 6: Indlæsning og udskrivning.

Eksempel

```
0010 DIM ifil$ OF 17,ufil$ OF 17,i$ OF 132
0020 INPUT "Listning af hvilket program ? ": ifil$
0030 INPUT "Listning hvorhen ? ": ufil$
0040 INPUT "Sidehøjde ? ": sidehøjde
0050 OPEN FILE 1,ifil$,READ
0060 SELECT OUTPUT ufil$
0070 lnr:=0; side:=0
0080 EXEC sideskift
0090 WHILE NOT EOF(1) DO
0100   INPUT FILE 1: i$
0110   IF NOT EOF(1) THEN
0120     PRINT i$
0130     lnr:=lnr+1
0140     if lnr=sidehøjde THEN EXEC sideskift
0150   ENDIF
```

```

0160 ENDWHILE
0170 CLOSE
0180 SELECT OUTPUT "console"
0190 END
0200 PROC sideskift
0210   side:=side+1; lnr:=1
0220   PRINT CHR$(12);TAB(70);"SIDE ";side
0230 ENDPROC sideskift

```

10.48 INT

RcComal80 funktion

Format

INT(*nudtr*)

nudtr : et vilkårligt numerisk udtryk

Anvendelse

Funktionen udregner det nærmeste heltal, der *ikke* er større end *nudtr*.

Eksempel

```

0010 FUNC afrund(x)// afrunder efter normale regler
0020   return INT(x+0.5)
0030 ENDFUNC afrund
0040
0050 MARGIN 80
0060 ZONE 20
0070 PRINT "Tal", "Heltalsværdi", "Afrundet"
0080 RANDOMIZE
0090 FOR i:= 1 TO 10 DO
0100   tal:= RND*100-50
0110   PRINT tal, INT(tal), afrund(tal)
0120 NEXT i
0130 END

```

RUN

Tal	Heltalsværdi	Afrundet
38.8569663724	38	39
2.98225784899	2	3
-1.55790098222	-2	-2
-21.79328204523	-22	-22
13.90425481596	13	14
-34.64199176265	-35	-35
-27.57420626506	-28	-28
-12.49762589527	-13	-12
43.28272182272	43	43
-25.63532655509	-26	-26

END
AT 0230

10.49 KEYS

RcComal80 funktion

Format
KEY\$

Anvendelse

Funktionen returnerer med værdien af den sidste tast, der er trykket ned på tastaturet.

Bemærkninger

1. Hvis ingen tast har været rørt siden sidste INPUT, GET\$ eller KEY\$ returneres med værdien CHR\$(0).
2. Proceduren venter således ikke på, at der trykkes på en tast. Hvis brugeren ønsker dette, skal han åbne en datastrøm til tastaturet (keyboard) og foretage kald af GET\$ (se appendix F.4).

Eksempel

Denne funktion venter en bestemt tid på et tegn fra tastaturet og returnerer, hvis tiden er gået, eller der er modtaget et tegn.

0010 FUNC tchar(tid) CLOSED

0020 nu:=SYS(3)


```

0030 REPEAT
0040   i:=ORD(KEY$)
0050 UNTIL SYS(3)>nu+tid OR i<>0
0060 RETURN i
0070 ENDFUNC tchar

```

10.50 LEN

RcComal80 funktion

Format

LEN(*sudtr*)

sudtr: et vilkårligt strengudtryk

Anvendelse

Funktionen returnerer den aktuelle længde (antal tegn) af strengen *sudtr*.

Bemærkninger

1. LEN-funktionen må optræde i et vilkårligt numerisk udtryk.
2. Hvis *sudtr* er den tomme streng, returneres med værdien 0.
3. Bemærk, at funktionen returnerer med det aktuelle antal tegn i strengen og ikke med det antal, en strengvariabel er dimensioneret til.

Eksempel

```

0010 DIM tekst$ OF 80, konsonant$ OF 20, vokal$ OF 8
0020 konsonant$:= "bcdfghijklmnpqrstvwxyz"
0030 vokal$:= "aeiouyæøå"
0040 INPUT "Indtast tekst (små bogstaver)": tekst$
0050 antkons:= 0; antvokal:= 0
0060 FOR i:= 1 TO LEN(tekst$) DO
0070   IF tekst$(i:i) IN konsonant$ THEN antkons:= antkons+1
0080   IF tekst$(i:i) IN vokal$ THEN antvokal:= antvokal+1
0090 NEXT i
0100 PRINT tekst$
0110 PRINT "indeholder ";antkons;"konsonanter"
0120 PRINT "og ";antvokal;"vokaler."
0130 END

```

10.51 LIST

RcComal80 kommando

Format

LIST $\left[\left\{ \begin{array}{l} \text{lnr1 [,} \\ \text{, lnr2} \\ \text{lnr1, lnr2} \end{array} \right\} \right] [\text{filnavn}]$

lnr1: linienummeret på den første sætning der skal listes.

lnr2: linienummeret på den sidste sætning der skal listes.

filnavn: navnet på en datastrøm angivet i anførselstegn.

Anvendelse

Kommandoen anvendes til at udskrive hele eller dele af det program, der ligger i programlageret.

Bemærkninger

1. Angives *filnavn*, udskrives programmet på *filnavn* istedet for på skærmen.
2. Kombinationerne af parametrene til LIST-kommandoen har følgende betydning:

LIST	Udskriver hele programmet i programlageret.
LIST <i>lnr1</i>	Udskriver linien med linienummeret <i>lnr1</i>
LIST <i>lnr1</i> ,	Udskriver alle de linier, hvor linienummeret $\geq$ <i>lnr1</i>
LIST , <i>lnr2</i>	Udskriver alle de linier, hvor linienummeret $\leq$ <i>lnr2</i>
LIST <i>lnr1</i> , <i>lnr2</i>	Udskriver alle de linier, hvor <i>lnr1</i> $\leq$ linienummeret $\leq$ <i>lnr2</i>
3. Ønskes udskriften standset midlertidigt, trykkes på mellemrumstangenten. Ved næste tryk genstartes udskriften.
4. Udskriften afbrydes ved tryk på ESC-tasten.

Eksempel 1

Hvis vi i det følgende forudsætter, at programlageret indeholder følgende program:

0010 print

0020 print

0030 print
0040 print
0050 print
0060 print

Da vil:

1. LIST	udskrive linierne 0010, 0020, 0030, 0040, 0050, 0060
2. LIST 20	udskrive linien 0020
3. LIST 40,	udskrive linierne 0040, 0050, 0060
4. LIST ,20	udskrive linierne 0010, 0020
5. LIST 30,40	udskrive linierne 0030, 0040

Eksempel 2

Ønskes programmet i programlageret udskrevet på printeren udføres kommandoerne

LIST "printer"

10.52 LOAD

RcComal80 kommando

Format

LOAD [*filnavn*]

filnavn: navnet på en diskettefil angivet i anførselstegn.

Anvendelse

Kommandoen bruges til at hente et program fra en diskettefil. Programmet skal være gemt med SAVE-kommandoen.

Bemærkning

1. LOAD udfører automatisk en NEW-kommando, som lukker evt. åbne filer.
2. Udelades *filnavn* vil kommandoen hente indholdet af den fil, der er angivet i statuslinien.
3. Efter LOAD vil statuslinien indeholde navnet på den fil, der er LOADED.

Eksempel

LOAD "/2/MITPROGRAM"

10.53 LOG

RcComal80 funktion

Format

LOG (*nudtr*)

nudtr: et positivt numerisk udtryk.

Anvendelse

Funktionen udregner den naturlige logaritme af *nudtr*.

Eksempel

0010 FUNC log10(x)// fkt. udregner ti-tals logaritmen til x

0020 RETURN LOG(x)/LOG(10)

0030 ENDFUNC log10

0040

0050 ZONE 20

0060 PRINT "x","nat.log","titalslog."

0070 FOR i:= 1 TO 10 DO

0080 tal:= RND*200

0090 PRINT tal,LOG(tal),log10(tal)

0100 NEXT i

0110 END

RUN

x	nat.log	titalslog.
22.32006388358	3.105485999676	1.348695433287
167.8980906691	5.123357192184	2.225045757385
164.0659968311	5.100268766578	2.215018581549
7.41540988152	2.003560251407	0.8701351613471
129.5512502923	4.864076558003	2.112441608696
177.4245282954	5.178545325793	2.249013659278
8.59768468306	2.15149294411	0.9343815134811
161.549995607	5.084814665078	2.208306950545

174.0521613794

5.159355032333

2.240679420723

134.8887992722

4.904450729909

2.129975888766

END

AT 0110

10.54 MARGIN

RcComal80 sætning/kommando

Format

MARGIN *nudtr*

nudtr: Vilkårligt ikke negativt numerisk udtryk.

Anvendelse

Sætningen/kommandoen sætter højre-margen på udskriftslinien.

Bemærkninger

1. Standardværdien ved opstart er MARGIN 0.
2. Benyttes MARGIN 0, vil systemet på intet tidspunkt tilføje et linieskift i udskriften. Dette bør angives i forbindelse med skærmadressering (AT-funktionen).
3. Efter NEW udføres automatisk MARGIN 0.

Eksempel

0010 MARGIN 40

0020 ZONE 5

0030 FOR i:= 1 TO 10 DO PRINT i,

0040 PRINT

0050 MARGIN 30

0060 FOR i:= 1 TO 10 DO PRINT i,

0070 PRINT

0080 END

RUN

1	2	3	4	5	6	7	8
9	10						

```
1      2      3      4      5      6
7      8      9      10
END
AT 0080
```

10.55 MOD

RcComal80 operator

Format

nudtr1 MOD *nudtr2*

nudtr1: et vilkårligt numerisk udtryk opfattet som heltalsvariabel
nudtr2: et vilkårligt numerisk udtryk forskellig fra nul opfattet som heltalsvariabel.

Operatorprioritet = 3

Anvendelse

Operatoren udregner resten ved en heltalsdivision

Bemærkninger

1. Definitionen på $a \text{ MOD } b$ er lig $a - \text{INT}(a / \text{ABS}(b)) * \text{ABS}(b)$
2. RcComal80 checker ikke om *nudtr1* og *nudtr2* er heltalsudtryk. Hvis de ikke er det, kan man få en ikke-heltallig rest.

Eksempel

```
0010 FUNC sfd(m,n)
0020   IF n=0 THEN
0030     RETURN m
0040   ELSE
0050     RETURN sfd(n,m MOD n)
0060   ENDIF
0070 ENDFUNC sfd
0080
0090 ZONE 20
```

```

0100 WHILE NOT EOD DO
0110   READ tal1,tal2
0120   PRINT tal1,tal2,sfd(tal1,tal2)
0130 ENDWHILE
0140 DATA 7,14,60,24,13,19
RUN
7           14           7
60          24          12
13          19           1
END
AT 00140

```

10.56 MOUNT

RcComal80 sætning/kommando

Format

MOUNT *nudtr*

nudtr: Et numerisk udtryk, hvis værdi angiver et unitnr (dvs. 1,2,3,...).

Anvendelse

Sætningen/kommandoen benyttes til at angive overfor systemet at der er monteret en ny diskette i drive nr. *nudtr*, hvorpå der må læses og skrives.

Bemærkning

1. Udskiftes en diskette i et drive, skal man udføre en MOUNT, førend man kan skrive eller læse på disketten. Er maskinen udstyret med 8" disketter fås ellers fejlmeldingen 0208: DISKETTE ER BLEVET SKIFTET.
2. Man må ikke skifte diskette og udføre MOUNT før alle filer på disketten er lukket (CLOSEd), ellers fås fejl 0219: ÅBNE FILER PÅ ENHED.

10.57 NEW

RcComal80 sætning/kommando

Format

NEW [*filnavn*]

filnavn : navnet på en diskettefil angivet i anførselstegn.

Anvendelse

Sætningen/kommandoen bruges til at slette programmet og data i maskinens lager, samt lukke eventuelle åbne filer.

Kommentarer

1. NEW anvendes, når brugeren ønsker at indtaste et nyt program.
2. MARGIN- og ZONE-værdierne sættes til 0 ved NEW.
3. Alle åbne datastrømme lukkes ved NEW.
4. Angives filnavn vil filnavnet blive udskrevet i statuslinien, ellers vil den indeholde navnet 1/SAVE.***.

10.58 NOT

RcComal80 operator

Format

NOT *nudtr*

nudtr: vilkårligt numerisk udtryk opfattet som logisk udtryk (0:falsk, <>0: sand).

Operatorprioritet = 6

Anvendelse

Operatoren anvendes til at negere det logiske udtryk *nudtr*. Hvis *nudtr* er falsk ($=0$) er NOT *nudtr* sand ($=1$), hvis *nudtr* er sand ($<>0$) er NOT *nudtr* falsk ($=0$).

Eksempel

```
0010 OPEN 1,"klassesdata",READ
0020 sumalder:=0; sumhøjde:=0; antal:=0
0030 READ FILE 1: alder,højde
0040 WHILE NOT EOF(1) DO
0050     sumalder:=sumalder+alder; sumhøjde:=sumhøjde+højde
0060     antal:=antal+1
0070     READ FILE 1: alder,højde
0080 ENDWHILE
0090 PRINT "Antal indlæste data : ";antal
0100 PRINT "Gennemsnitsalder      : ";sumalder/antal
0110 PRINT "Gennemsnitshøjde      : ";sumhøjde/antal
0120 END
```

10.59 OPEN

RcComal80 sætning/kommando

Format

OPEN FILE *strømnr*, *filnavn* , $\left\{ \begin{array}{l} \text{READ} \\ \text{WRITE} \\ \text{APPEND} \\ \text{RANDOM } \textit{recl} \end{array} \right\}$

strømnr: Vilkårligt numerisk heltal i intervallet $1 \leq \textit{strømnr} \leq 5$

filnavn: Navnet på en ydre enhed eller en fil.

recl: Numerisk heltal, der angiver det maximale antal tegn i hver post

Anvendelse

Sætningen/kommandoen benyttes til at knytte et logisk nummer (*strømnr*) til en datastrøm

Bemærkninger

1. OPEN-sætningen har en parameter, der angiver, hvorledes strømmen skal benyttes:
 READ: læsning af fil (READ FILE- og INPUT FILE-sætninger)
 WRITE: skrivning af fil (WRITE FILE- og PRINT FILE-sætninger)
 APPEND: skrivning af fil, når uddata skal hægtes bag på alle- rede udskrevet data, (WRITE FILE- og PRINT FILE-sætninger).
 RANDOM: binær udskrivning og indlæsning af direkte tilgang (random access) fil (READ FILE-, WRITE FILE-sætninger).
2. En diskettefil oprettes automatisk, hvis WRITE angives.
3. Hvis READ, WRITE angives, vil systemet positionere til begyndelsen af filen. Hvis APPEND angives, vil systemet positionere til lige efter de sidst udskrevne data.
4. Når OPEN er udført tilknyttes *strømnr* til strømmen. Yderligere referencer (READ, WRITE, CLOSE etc) til strømmen skal herefter foregå via *strømnr*.
5. *recl* angiver poststørrelsen i tegn (8 bit bytes). Følgende udregningsregler skal anvendes:
 - en numerisk variabel fylder 8 tegn
 - en streng fylder "længden af strengen + 2 " tegn
6. Iøvrigt henvises til afsnit 6: Indlæsning og udskrivning.

Eksempel

```
0010 OPEN FILE 1,"datafil",READ
0020 sum:=0; antal:=0
0030 READ FILE 1: tal
0040 WHILE NOT EOF(1) DO
0050     sum:=sum+tal; antal:=antal+1
0060     READ FILE 1:tal
0070 ENDWHILE
0080 CLOSE FILE 1
0090 PRINT antal;" tal indlæst. Summen af tallene er :";sum
0100 END
```

10.60 OR

RcComal80 operator

Format

nudtr1 OR *nudtr2*

nudtr1: vilkårligt numerisk udtryk opfattet som logisk udtryk (0= falsk, $<>0$ = sand).

nudtr2: vilkårligt numerisk udtryk opfattet som logisk udtryk (0=falsk, $<>0$ = sand).

Operatorprioritet = 8

Anvendelse

Den logiske operator OR er sand ($<>0$), hvis enten *nudtr1* er sand ($<>0$), eller *nudtr2* er sand ($<>0$), eller begge er sande. Udtrykket er altså kun falsk ($=0$), hvis både *nudtr1* og *nudtr2* er falske.

Eksempel

```
0010 DIM logisk$(0:1) OF 5
0020 logisk$(TRUE):="SAND"; logisk$(FALSE):="FALSK"
0030 ZONE 10
0040 PRINT "a","b","a OR b"
0050 FOR i:=1 TO 30 DO PRINT "-";
0060 PRINT
0070 FOR a:=FALSE TO TRUE DO
0080   FOR b:=FALSE TO TRUE DO
0090     PRINT logisk$(a),logisk$(b),logisk$(a OR b)
0100   NEXT b
0110 NEXT a
0120 END
RUN
```

a	b	a OR b
SAND	SAND	SAND
SAND	FALSK	SAND
FALSK	SAND	SAND
FALSK	FALSK	FALSK

10.61 ORD

RcComal80 funktion

Format

ORD(*sudtr*)

sudtr : et vilkårligt strengudtryk

Anvendelse

Funktionen returnerer ASCII-værdien for det første tegn i *sudtr*.

Bemærkninger

1. Værdien, der returneres, er lig den interne værdi. Sammenhængen mellem et tegn og dets interne værdi fremgår af appendix E.
2. ORD-funktionen må indgå i et vilkårligt numerisk udtryk.

10.62 OUT

RcComal80 sætning/kommando

Format

OUT *filnavn*

filnavn: navnet på en datastrøm.

Anvendelse

Sætningen/kommandoen anvendes til at vælge udskriftsdatastrøm.

Bemærkning

1. Sætningen/kommandoen er identisk med sætningen/kommandoen SELECT OUTPUT(10.84).

10.63 PREFIX

RcComal80 sætning/kommando

Format

PREFIX *sudtr*

sudtr: et vilkårligt strengudtryk.

Anvendelse

Sætningen/kommandoen bruges til at definere en tegnfølge, som automatisk sættes *foran* de filnavne, der angives i sætninger og kommandoer.

Bemærkninger

1. *sudtr* kan være en vilkårlig tegnfølge, men normalt angives "1/", "2/", ... da man derved ikke behøver at angive unitnummeret i filnavne.
2. Ved opstart udføres en PREFIX-kommando svarende til unit man startede RcComal80 op fra. Hvis man f.eks. startede RcComal80 op fra CP/M® unit A vil systemet sætte præfixet til "1/".
3. Ønsker man *ikke* at benytte præfixet i et filnavn, skal filnavnet blot indledes med "/".

10.64 PRINT

RcComal80 sætning/kommando

Format

PRINT { *nudtr*
sudtr
printfkt } [{ ; } { *nudtr*
sudtr
printfkt }] ... { ; }

printfkt: TAB- eller AT-funktionen

nudtr: et numerisk eller logisk udtryk

sudtr: en strengkonstant eller strengvariabel.

Anvendelse

Sætningen/kommandoen anvendes til udskrivning af resultater, tekster m.v.

Bemærkninger

1. Udskrift af *nudtr*
Numerisk udtryk (heltal, decimale eller E-notation) udskrives med følgende format.
fortegn tal
Fortegnet er enten minus (-) eller tomt (altså intet mellemrum)
2. Udskrift af *sudtr*
Strengudtryk udskrives uden indledende og efterfølgende mellemrum.
3. Udskrift af *printfkt*
printfkt udføres. Hvis TAB-argumentet er mindre end nuværende print position ignoreres funktionen (se desuden AT (10.3), TAB(10.92)).
4. Anvendelse af ,
Udskriftslinien er inddelt i udskriftssøjler. Den første udskriftssøjle starter i position 1, den næste i positionen, der er angivet i en ZONE-sætning. Før hvert PRINT-argument udskrives sammenlignes dets længde med den resterende plads på linien. Er der ikke nok plads, udføres en vognretur, og udskriften fortsætter i første udskriftssøjle.
5. Anvendelse af ;
Angives semikolon (;) efter *nudtr* udskrives et mellemrum (et blankt tegn).
Angives semikolon efter *sudtr* eller *printfkt*, udskrives intet.

10.65 PRINT FILE

RcComal80 sætning/kommando

Format

PRINT FILE *str*: { *nudtr*
sudtr
printfkt } [{ ; } { *nudtr*
sudtr
printfkt }] ... { ; }

str: et numerisk udtryk, hvis værdi angiver nummeret på en åben datastrøm
printfkt: TAB-funktion
nudtr: et numerisk eller logisk udtryk
sudtr: en strengkonstant eller strengvariabel.

Anvendelse

Sætningen/kommandoen benyttes til at skrive data i ASCII format i en datastrøm.

Bemærkninger

1. PRINT FILE-sætningen anvendes til at udskrive data til en ASCII enhed, (console, printer) eller til en diskettefil.
2. Datastrømmen skal være åbnet (OPEN) i WRITE-mode.
3. Udskriftsreglerne er i øvrigt de samme som for PRINT (10.64).

10.66 PRINT FILE USING

RcComal80 sætning/kommando

Format

PRINT FILE *strømnr:* USING *sudtr:* *nudtr* [,*nudtr*]... [:]

strømnr: et numerisk udtryk, hvis værdi angiver nummeret på en åben datastrøm.
sudtr: streng udtryk, format streng
nudtr: numerisk udtryk

Anvendelse

Sætningen/kommandoen anvendes til at udskrive værdier i en datastrøm i et bestemt format.

Bemærkninger

1. Se bemærkningerne til PRINT FILE (10.65) og PRINT USING (10.67).

10.67 PRINT USING

RcComal80 sætning/kommando

Format

PRINT USING *sudtr*: *nudtr* [, *nudtr*]... [:]

sudtr: streng udtryk, format streng.

nudtr: numerisk udtryk

Anvendelse

Sætningen/kommandoen anvendes til at udskrive værdier i et bestemt format.

Bemærkninger

1. *sudtr* må være et vilkårligt strengudtryk, der udskrives direkte, idet # og . ændres efter følgende regler:

NB: Δ angiver mellemrum i udskriftsformatet i det følgende.

a Heltalsudskrift

Hvert # i *sudtr* afsætter plads til et ciffer (0...9) eller et negativt fortegn (-):

<i>sudtr</i>	<i>nudtr</i>	Udskrift	Kommentarer
####	50	$\Delta\Delta 50$	Tal bliver højrestillet indenfor formatet, med indledende blanke tegn.
####	-37	$\Delta-37$	Fortegnet udskrives umiddelbart før cifrene.
####	1.52	$\Delta\Delta\Delta 2$	Decimaltal afrundes.
####	2750	2750	Positivt fortegn optager ikke plads.
####	-4096	****	Hvis <i>nudtr</i> kræver flere positioner end angivet udskrives stjerner.

b Decimaltalsudskrift

Decimalpunktummet (.) udskriver et punktum på en fast plads i udskriftsformatet. Der skal *altid* angives # på begge sider af punktummet. Hvis *nudtr* indeholder flere decimaler end angivet, afrundes. Hvis *nudtr* indeholder færre decimaler end angivet, fyldes op med nuller. For heltalsdelen følges reglerne i pkt. a.

<i>sudtr</i>	<i>nudtr</i>	Udskrift	Kommentarer
###.##	50	Δ 50.00	Decimalerne udskrives altid.
###.##	3.985	$\Delta\Delta$ 3.99	Decimaler afrundes.
###.##	4096	*****	Hvis <i>nudtr</i> har for mange cifre til venstre for decimal-punktummet, erstattes hele formatstrengen af stjerner.

2. Antallet af felter i formatstrengen skal svare til antallet af argumenter i argumentlisten.
3. På RC703 benyttes procenttegnet i stedet for #.

Eksempel

```
0010 DIM format$ OF 20
0020 format$="## #"
0030 pi:= ATN(1)*4
0040 PRINT "DEC. PI"
0050 FOR decimaler:= 1 TO 11 DO
0060   format$:= format$+"#"
0070   PRINT USING format$:decimaler,pi
0080 NEXT decimaler
0090 END
```

```
RUN
DEC. PI
1  3.1
2  3.14
3  3.142
4  3.1416
5  3.14159
6  3.141593
7  3.1415927
8  3.14159265
9  3.141592654
10 3.1415926536
11 3.14159265359
END
AT 0090
```

10.68 PROC-ENDPROC

RcComal80 struktur

Format

```
PROC navn [ ( par [par]... ) ] [CLOSED]  
  sætningsliste  
ENDPROC navn
```

<i>par</i> :	$\left\{ \begin{array}{l} [\text{REF}] \text{ } nvar \\ [\text{REF}] \text{ } svar \\ \text{REF } ntabl ([,]...) \\ \text{REF } stabl ([,]...) \end{array} \right\}$
<i>navn</i> :	Navn på proceduren (max. 16 tegn)
<i>nvar</i> :	Vilkårligt numerisk variabel navn
<i>svar</i> :	Vilkårligt strengvariabelnavn
<i>ntabl</i> :	Vilkårligt array-navn
<i>stabl</i> :	Vilkårligt teksttabelnavn
<i>sætningsliste</i> :	RcComal80 sætninger.

Anvendelse

Konstruktionen benyttes til at definere en procedure.

Bemærkninger

1. *navn* skal være forskellig fra alle andre navne på funktioner, etiketter, reelle og strengvariable.
2. En procedure kan gøres lukket (CLOSED) så variable, der optræder i proceduren, er lokale og ikke berører variablerne i resten af programmet (de globale variable). Ønsker man at benytte en variabel, der optræder i resten af programmet, benyttes GLOBAL-sætningen. De lokale variable, der optræder i proceduren, slettes, når man forlader proceduren.
3. Anføres REF foran variabelnavnet i parameterlisten (de formelle parametre), vil den tilsvarende parameter i EXEC-sætningen (den reelle parameter) blive ændret, samtidig med at den formelle parameter ændres nede i proceduren. På denne måde kan man returnere resultater via parametrene.

Eksempel

```
0010 PROC flyt(n,tårn1,tårn2,tårn3)  
0020   IF n>1 THEN EXEC flyt(n-1,tårn1,tårn3,tårn2)  
0030   EXEC vis(n,tårn1,tårn2)
```

```

0040 IF n>1 THEN EXEC flyt(n-1,tårn3,tårn2,tårn1)
0050 ENDPROC flyt
0060
0070 PROC init
0080 MARGIN 0
0090 PRINT CHR$(12);AT(1,2);CHR$(27);CHR$(132)
0100 DIM højde(3),pos(3)
0110 højde(1):=antal; højde(2):=0; højde(3):=0
0120 pos(1):=5; pos(2):=30; pos(3):=55
0130 DIM skive$(antal) OF 22,tom$ OF 22
0140 tom$:= " "
0150 skive$(1):= " " + CHR$(127)+CHR$(127)+ " "
0160 FOR i:=2 TO antal DO
0170     skive$(i):=skive$(i-1,2:11)+CHR$(127)
0180     skive$(i,12:22):=CHR$(127)+skive$(i-1,12:21)
0190 NEXT i
0200 FOR y:=20 TO 21-antal STEP -1 DO
0210     PRINT AT(pos(1),y);skive$(antal+y-20);
0220 NEXT y
0230 ENDPROC init
0240
0250 PROC vis(n, fra, til)
0260 x:=pos(fra)
0270 FOR y:=20-højde(fra) TO 20-antal STEP -1 DO
0280     PRINT AT(x,y);skive$(n);AT(x,y+1);tom$;
0290 NEXT y
0300 retning:=SGN(til-fra)
0310 WHILE x<>pos(til) DO
0320     PRINT AT(x,20-antal);skive$(n);
0330     x:=x+retning
0340 ENDWHILE
0350 FOR y:=20-antal TO 20-højde(til) DO
0360     PRINT AT(x,y);skive$(n);AT(x,y-1);tom$;
0370 NEXT y
0380 højde(fra):=højde(fra)-1; højde(til):=højde(til)+1
0390 ENDPROC vis
0400
0410 PRINT "Tårnene i HANOI"
0420 PRINT
0430 INPUT "Antal skiver (ml. 1 og 10) ":antal
0440 EXEC init
0450 EXEC flyt(antal,1,2,3)
0460 PRINT AT(1,21);

```

10.69 PROC-EXTERNAL

RcComal80 sætning

Format

PROC *navn* [(*par* [,*par*]...)] EXTERNAL *filnavn*

par: { [REF] *nvar*
 [REF] *svar*
 REF *ntabl* ([,]...) }
 REF *stabl* ([,]...)

navn: Navn på proceduren (max. 16 tegn)

nvar: Vilkaarligt numerisk variabelnavn

svar: Vilkaarligt strengvariabel navn

ntabl: Vilkaarligt array-navn

stabl: Vilkaarligt teksttabelnavn

filnavn: Navn på diskettefil, hvori den externe procedure er gemt med kommandoen SAVE.

Anvendelse

Sætningen benyttes til at erklære en extern procedure.

Bemærkninger

1. Den externe procedure skal være SAVE't i *filnavn*, og første linie i dette program skal være et procedurehoved for en lukket (CLOSED) procedure. Den lukkede procedure må ikke indeholde GLOBAL sætninger.
2. Parameterbeskrivelsen i PROC-EXTERNAL skal svare nøjagtig til parameter-beskrivelsen i procedurehovedet i den SAVE'ede procedure.
3. Senere i programmet kan man referere til den externe procedure, som man refererer til en almindelig PROC-ENDPROC. Ved hver EXEC af den externe procedure bliver den indlæst fra disketten.
4. Den externe procedure kan i sig selv indeholde andre procedurer og funktioner, både åbne, lukkede og externe.

5. Hvis en extern procedure kalder sig selv, indlæses den *ikke* igen.
6. Stopper programudførslen under udførelsen af en extern procedure, er det kun denne man kan se med LIST-kommandoen. SAVE- kommandoen gemmer også kun den externe procedure hvorimod RUN genstarter hovedprogrammet. NEW sletter både hovedprogram og den externe procedure.
7. Externe procedurer gør det muligt at oprette *biblioteker* af procedurer, der kan benyttes af flere forskellige programmer.

10.70 PROC-HANDLER

RcComal80 struktur

Format

PROC *navn* HANDLER

sætninger

ENDPROC *navn*

navn: navnet på handleren (max. 16 tegn).

sætninger: RcComal80 sætninger.

Anvendelse

En PROC-HANDLER er en fejlhåndteringsprocedure, der kaldes automatisk i tilfælde af fejl.

Bemærkninger

1. En PROC-HANDLER kan ikke kaldes med EXEC eller som funktion.
2. En PROC-HANDLER aktiveres med sætningen ENABLE (se afsnit 10.23).
3. Man kan returnere på 4 forskellige måder fra en PROC-HANDLER:
 - a. ENDPROC sætningen nås, hvilket bevirker, at programudførslen standses med en sædvanlig fejludskrift.

- b. Hvis en CONTINUE-sætning udføres, vil programudførslen fortsætte med sætningen efter den sætning, der forårsagede fejlen. (Se afsnit 10.12).
 - c. Hvis en RETRY-sætning udføres, vil programudførslen fortsætte med den sætning, der forårsagede fejlen (se afsnit 10.78).
 - d. Hvis en RETURN-sætning udføres, vil den blive udført, som om den optrådte på det niveau, hvor fejlen opstod (bør kun anvendes, hvis fejlen opstod i en FUNC-ENDFUNC eller PROC-ENDPROC, opstod fejlen i hovedprogrammet, udskrives normal fejlmeddelelse).
4. Nummeret på den fejl, der bevirkede, at PROC-HANDLER blev kaldt, er værdien af SYS(0) eller ERR.
5. Et tryk på ESC-tasten bevirker kald af PROC-HANDLER, og stopper således ikke programudførslen.

10.71 RANDOMIZE

RcComal80 sætning

Format

RANDOMIZE

Anvendelse

Sætningen får "tilfældigtal-generatoren" til at starte på et nyt sted i følgen af tilfældige tal.

Bemærkninger

1. RND funktionen genererer normalt den samme følge af tilfældige tal, startende med den samme værdi. Dette er praktisk under indkøringen af programmer. Når programmet er testet er det derimod praktisk at starte et nyt sted i følgen. For at opnå dette, skal brugeren angive RANDOMIZE før første kald af RND.
2. RANDOMIZE udregner det nye RND-tal på grundlag af en intern tæller i forbindelse med skærmstyringen.

Eksempel

Både RUN og CON starter et nyt sted i følgen

```
0010 RANDOMIZE
0020 WHILE TRUE DO
0030   FOR i:= 1 TO 3 DO PRINT RND
0040   STOP
0050 ENDWHILE
```

```
RUN
0.9726401133793
0.7816163391192
0.3161324487011
```

```
STOP
AT 0040
RUN
0.9416661551832
0.6788533738851
0.377864580389
STOP
AT 0040
```

```
CON
0.814314058549
0.7384990342428
0.1156652263127
```

```
STOP
AT 0040
```

10.72 READ

RcComal80 sætning

Format

READ $\left\{ \begin{smallmatrix} nvar \\ svar \end{smallmatrix} \right\} [, \left\{ \begin{smallmatrix} nvar \\ svar \end{smallmatrix} \right\}] \dots$

nvar: en numerisk variabel
svar: en streng variabel

Anvendelse

Sætningen læser værdier fra DATA-sætninger og tildeler værdierne til variablene angivet i READ sætningerne.

Bemærkninger

1. READ bruges altid i forbindelse med DATA-sætninger
2. Rækkefølgen af de forskellige typer af parametre i READ- sætningen skal svare til rækkefølgen af værdierne i DATA- sætningerne
3. For hver gang READ læser et dataelement, flyttes datapegepinden til det næste element i listen af DATA-sætninger.
4. Er typen af READ-variablen (numerisk eller streng) ikke den samme som typen af det tilhørende DATA-element udskrives fejlmeddelelsen 0109: TYPE KONFLIKT.
5. Hvis man med READ sætningen forsøger at læse flere data end antallet af elementer i DATA sætningerne udskrives fejlmeddelelsen 0117: IKKE FLERE DATA.
6. Man kan flytte "rundt på" datapegepinden ved hjælp af RESTORE.
7. EOD-funktionen bliver sand samtidig med, at det sidste element i DATA-sætningerne bliver læst.

10.73 READ FILE

RcComal80 sætning/kommando

Format

READ FILE *strømnr* [,*recnr*]: $\left\{ \begin{smallmatrix} nvar \\ svar \end{smallmatrix} \right\} [, \left\{ \begin{smallmatrix} nvar \\ svar \end{smallmatrix} \right\}] \dots$

strømnr: Et taludtryk, hvis værdi angiver nummeret på en åben datastrøm.

recnr: Et taludtryk, der angiver et postnummer (kun strømme åbnet i RANDOM mode).

nvar: En numerisk variabel

svar: En strengvariabel.

Anvendelse

Sætningen/kommandoen indlæser data i binært format fra en datastrøm, der er åbnet (OPENed) i READ- eller RANDOM-mode.

Bemærkninger

1. Hver variabel i argumentlisten, skal have samme type (numeriske eller strenge) som dataene i datastrømmene.
2. Da sætningen indlæser binært format, anvendes sætningen til at læse data, der er skrevet med WRITE FILE-sætningen.
3. *recnr* kan angives hvis filen er åbnet i RANDOM-mode.
4. EOF-funktionen kan anvendes til at bestemme hvornår det sidste dataelement er læst.

Eksempel

```
0010 PROC matreadfile(strøm,REF mat(,),dim1,dim2) CLOSED
0020   FOR i:=1 TO dim1 DO
0030     FOR j:=1 TO dim2 DO READ FILE strøm: mat(i,j)
0040   NEXT j
0050 ENDPROC matreadfile
0060
0070 PROC matreadrndfile(strøm,post,REF mat(,),dim1,dim2) CLOSED
0080   READ FILE strøm,post: mat(1,1)
0090   FOR j:=2 TO dim2 DO READ FILE strøm:mat(1,j)
0100   FOR i:=2 TO dim1 DO
0110     FOR j:=1 TO dim2 DO READ FILE strøm: mat(i,j)
0120   NEXT j
0130 ENDPROC matreadrndfile
```

10.74 RENAME

RcComal80 sætning/kommando

Format

RENAME *filnavn1*, *filnavn2*

filnavn1: Navnet på en diskettefil, der skal omdøbes.

filnavn2: Det nye navn til *filnavn1*.

Anvendelse

Sætningen/kommandoen anvendes til at omdøbe en diskettefil.

Bemærkning

1. Både *filnavn1* og *filnavn2* er strengudtryk.
2. *filnavn2* må ikke indeholde unitnr.

10.75 RENUMBER

RcComal80 kommando

Format

RENUMBER $\left[\left\{ \begin{array}{l} lnr [,] \\ , lnrspring \\ lnr, lnrspring \end{array} \right\} \right]$

lnr: Første linienummer efter omnummereringen.

lnrspring: Forskellen mellem linienumrene efter omnummereringen.

Anvendelse

Kommandoen anvendes til at omnummerere linienumrene i et program.

Bemærkning

1. Kombinationerne af parametrene til RENUMBER har følgende betydning:

RENUMBER	Programlinierne bliver nummereret så de starter med 0010 og har spring på 0010 mellem linierne.
RENUMBER <i>lnr</i>	Programlinierne bliver nummereret så de starter med <i>lnr</i> og har spring på <i>lnr</i> mellem linierne.
RENUMBER <i>lnr</i> ,	Programlinierne bliver nummereret så de starter med <i>lnr</i> og har spring på 0010 mellem linierne.

RENUMBER ,*lnrspring* Programlinierne bliver nummereret så de starter med 0010 og har spring på *lnrspring* mellem linierne.

RENUMBER *lnr*,*lnrspring* Programlinierne bliver nummereret så de starter med *lnr* og har spring på *lnrspring* mellem linierne.

Eksempel

Hvis programlageret indeholder følgende program:

0001 PRINT
0007 PRINT
0012 PRINT
0100 PRINT

Da vil

RENUMBER omnummerere linierne til 0010, 0020, 0030, 0040

RENUMBER 20 omnummerere linierne til 0020, 0040, 0060, 0080

RENUMBER 20, omnummerere linierne til 0020, 0030, 0040, 0050

RENUMBER ,50 omnummerere linierne til 0010, 0060, 0110, 0160

RENUMBER 100,20 omnummerere linierne til 0100, 0120, 0140, 0160

10.76 REPEAT - UNTIL

RcComal80 struktur

Format

REPEAT

sætningsliste

UNTIL *logisk udtryk*

sætningsliste: RcComal80 sætninger

logisk udtryk: et udtryk, der kan have værdien sand(<>0) eller falsk (=0)

Anvendelse

Konstruktionen benyttes til at gentage udførelsen af en blok sætninger indtil et udsagn er sandt.

Virkemåde

1. *sætningsliste* udføres
2. *logisk udtryk* udregnes
3. Hvis værdien af *logisk udtryk* er falsk, hoppes tilbage til trin 1.
4. Hvis værdien af *logisk udtryk* er sand, fortsætter programmet med den sætning, der følger efter UNTIL-sætningen.

Bemærkninger

1. Strukturen kan ikke udføres som kommando.
2. En REPEAT-UNTIL løkke må gerne indeholde andre REPEAT-UNTIL løkker.
3. Hvis man hopper ind i en REPEAT-UNTIL løkke *udenom* REPEAT sætningen fås fejludskriften 0116: ULOVLIGT HOP.
4. **NB!** *sætningsliste* udføres altid mindst en gang.

Eksempel 1

```
0010 MARGIN 80
0020 ZONE 4
0030 i:= 1
0040 REPEAT
0050   PRINT i,
0060   i:= i+i
0070 UNTIL i>10
0080 PRINT
0090 PRINT "Efter UNTIL er i=";i
0100 END
```

RUN

```

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10
Efter UNTIL er i=11
END
AT 0100

```

Eksempel 2

Sætningerne mellem REPEAT og UNTIL udføres altid mindst en gang

```

0010 MARGIN 80
0020 ZONE 4
0030 i:= 20
0040 REPEAT
0050   PRINT "Bliver ALTID udført mindst 1 gang"
0060   i:= i-1
0070   PRINT i,
0080 UNTIL i>10
0090 PRINT
0100 PRINT "Efter UNTIL er i=";i
0110 END

```

```

RUN
Bliver ALTID udført mindst 1 gang
19
Efter UNTIL er i=19
END
AT 0110

```

Eksempel 3

```

0010 PRINT "Dette program udskriver et blokdiagram på skærmen."
0020 REPEAT
0030   INPUT "Antal søjler (max 12):": antal
0040 UNTIL antal>0 AND antal <=12 AND INT(antal)=antal
0050 DIM søjler(antal),blok$ OF 7,grafik$ OF 2,normal$ OF 2,box$ OF 1
0060 grafik$:= CHR$(27)+CHR$(132)
0070 normal$:= CHR$(27)+CHR$(128)
0080 box$:= CHR$(127)
0090 blok$:= grafik$+box$+box$+box$+box$+normal$
0100 FOR i:= 1 TO antal DO INPUT "Værdi (ml. 0 og 20):": søjler(i)
0110
0120 PRINT CHR$(12);AT(1,22);normal$
0130 FOR i:= 1 TO 79 DO PRINT "-";// vandret streg
0140 FOR i:= 1 TO antal DO PRINT AT(i*6+2,23);søjler(i);
0150 værdi:= 1

```

```

0160 REPEAT
0170   skrevetsøjle:= FALSE
0180   FOR i:= 1 TO antal DO
0190     IF søjler(i)>=værdi THEN
0200       skrevetsøjle:= TRUE
0210       PRINT AT(i*6,22-værdi);blok$
0220     ENDIF
0230   NEXT i
0240   værdi:= værdi+1
0250 UNTIL NOT skrevetsøjle OR værdi>20
0260 PRINT AT(1,22)
0270 END

```

Eksempel 4

```

0010 antbyer:= 8
0020 DIM afstand(antbyer,antbyer)
0030 DIM by$ OF 10,bynavn$ OF 10,svar$ OF 3
0040 PRINT "Programmet finder afstande mellem ";
0050 PRINT "de 8 største byer på Fyn"
0060 PRINT
0070 RESTORE afstandstabel
0080 FOR i:= 1 TO antbyer DO
0090   FOR j:= 1 TO i DO
0100     READ afstand(i,j)
0110     afstand(j,i):= afstand(i,j)
0120   NEXT j
0130 NEXT i
0140
0150 REPEAT
0160   REPEAT
0170     INPUT "Hvorfra ": bynavn$
0180     EXEC findby
0190   UNTIL byfundet
0200   fraby:= bynr
0210
0220   REPEAT
0230     INPUT "Hvortil ": bynavn$
0240     EXEC findby
0250   UNTIL byfundet
0260   tilby:= bynr
0270
0280   PRINT "Afstanden er ";afstand(fraby,tilby);" km."

```

```

0290 PRINT
0300 REPEAT
0310     INPUT "Vil du prøve igen ?": svar$
0320     IF svar$<>"ja" and svar$<>"nej" THEN
0330         PRINT "Svar venligst ja eller nej"
0340     ENDIF
0350     UNTIL svar$="ja" OR svar$="nej"
0360
0370 UNTIL svar$="nej"// hovedløkken gennemløbes til svar er nej
0380 END
0390
0400 PROC findby
0410     RESTORE byer
0420     bynr:= 0
0430     REPEAT
0440         bynr:= bynr+1
0450         READ by$
0460         UNTIL bynr=antbyer OR by$=bynavn$
0470         byfundet:= (bynavn$=by$)// logisk variabel
0480         IF NOT byfundet THEN
0490             PRINT "Den by kender jeg ikke, jeg kender kun:"
0500             RESTORE byer
0510             FOR bynr:= 1 TO antbyer DO
0520                 READ by$
0530                 PRINT by$
0540             NEXT bynr
0550         ENDIF
0560     ENDPROC findby
0570
0580 byer:
0590 DATA "assens", "bogense", "fåborg", "kerteminde"
0600 DATA "middelfart", "nyborg", "odense", "svendborg"
0610
0620 afstandstabel:
0630 DATA 0
0640 DATA 42,0
0650 DATA 36,63,0
0660 DATA 59,51,63,0
0670 DATA 34,30,68,67,0
0680 DATA 67,59,47,19,75,0
0690 DATA 39,30,38,22,45,29,0
0700 DATA 62,72,26,51,86,36,42,0

```

RUN

Programmet finder afstande mellem de 8 største byer på Fyn

Hvorfra odense

Hvortil assens

Afstanden er 39 km.

Vil du prøve igen ?ja

Hvorfra rynkeby

Den by kender jeg ikke, jeg kender kun:

assens

bogense

fåborg

kerteminde

middelfart

nyborg

odense

svendborg

Hvorfra kerteminde

Hvortil middelfart

Afstanden er 67 km.

Vil du prøve igen ?nej

END

AT 0380

10.77 RESTORE

RcComal80 sætning

Format

RESTORE [*navn*]

navn: navnet på en etikette i programmet.

Anvendelse

Sætningen bruges til at flytte data pegepinden til enten den første DATA sætning eller til den første DATA sætning, der står *efter* den angivne etikette.

Bemærkninger

1. Hvis RESTORE sætningen bruges uden angivelse af *navn*, flyttes data pegepinden til det første dataelement i den første DATA-sætning.
2. Hvis RESTORE sætningen indeholder angivelse af *navn*, vil datapegepinden blive flyttet til det første dataelement i den DATA-sætning, der står *lige efter* etiketten *navn*.

Eksempel

```
0010 READ held
0020
0030 RESTORE navn
0040 READ antalnavne
0050 DIM navne$(antalnavne) OF 30
0060 FOR i:= 1 TO antalnavne DO READ navne$(i)
0070
0080 RESTORE postnumre
0090 READ antalpostnr
0100 DIM postnr(antalpostnr)
0110 FOR i:= 1 TO antalpostnr DO READ postnr(i)
0120
0130 DATA 7,9,13
0140
0150 postnumre:
0160 DATA 4,2750,2770,2830,2000// 4 er antallet der læses i 0090
0170
0180 navn:
0190 DATA 3, "peter","jens","søren"// 3 er antallet der læses i 0040
0200
0210 FOR i:= 1 TO antalnavne DO PRINT navne$(i)
0220 PRINT
0230 FOR i:= 1 TO antalpostnr DO PRINT postnr(i)
0240 END

RUN
peter
jens
søren

2750
2770
2830
2000
```

10.78 RETRY

RcComal80 sætning

Format

RETRY

Anvendelse

Sætningen anvendes kun i en HANDLER. Sætningen bevirker, at programudførslen fortsætter med den sætning, der forårsagede kaldet af PROC-HANDLER.

Eksempel

```
0010 PROC checkdiskette HANDLER
0020   IF SYS(0)=214 THEN
0030     PRINT "**** Fil eksisterer ikke"
0040     PRINT "**** Indsæt korrekt diskette i "
0050     INPUT "**** disketteenhed nummer 1 og tast vognretur": S$
0060     MOUNT 1
0070     RETRY
0080   ENDIF
0090 ENDPROC checkdiskette
0100 DIM S$ OF 1
0110 ENABLE checkdiskette
0120 OPEN FILE 1,"datafil",READ
0130 DISABLE
0140 CLOSE
0150 END
```

10.79 RETURN

RcComal80 sætning

Format

RETURN [*udtr*]

udtr: et vilkårligt udtryk.

Anvendelse

Sætningen anvendes til at returnere fra en procedure eller en funktion. Hvis RETURN optræder i en FUNC-ENDFUNC vil *udtr* blive funktionens værdi.

Bemærkninger

1. PROC-ENDPROC konstruktionen behøver ikke at indeholde en RETURN-sætning, da proceduren altid vil returnere ved ENDPROC.
2. Hvis systemet under programudførelsen af FUNC-ENDFUNC når frem til ENDFUNC udenom en RETURN-sætning fås fejl 0113: FUNKTIONS-VÆRDI UDEFINERET.
3. Optræder RETURN i en PROC-HANDLER vil den blive udført, som om den blev optrådte i den FUNC-ENDFUNC eller PROC-ENDPROC hvor fejlen opstod.

Eksempel

```
0010 FUNC lige(n)
0020   RETURN (n+1) MOD 2 // 1:sand  0:falsk
0030 ENDFUNC lige
0040
0050 REPEAT
0060   INPUT "Indtast et tal (0 stopper):":tal
0070   PRINT tal;" er ";
0080   IF NOT lige(tal) then print "u";
0090   PRINT "lige"
0100 UNTIL tal=0
0110 END
```

RUN

```
Indtast et tal (0 stopper): 7
7 er ulige
Indtast et tal (0 stopper): -4
-4 er lige
Indtast et tal (0 stopper): 0
0 er lige
END
AT 0110
```

10.80 RND

RcComal80 funktion

Format

RND [(*nudtr1*,*nudtr2*)]

nudtr1 : et vilkårligt numerisk udtryk

nudtr2 : et vilkårligt numerisk udtryk

Anvendelse

RND er en numerisk funktion, der genererer et tilfældigt tal.

Bemærkninger

1. De genererede tal er pseudo-tilfældige, idet det næste tal beregnes ud fra det forrige.
2. Angives *nudtr1* og *nudtr2* vil RND generere et heltal i intervallet fra *nudtr1* til *nudtr2*. Udelades *nudtr1* og *nudtr2* genereres et decimaltal mellem 0 og 1.
3. RND genererer altid den samme følge af tilfældige tal. Ved NEW, RUN og systemopstart gentages følgen med de samme værdier.
4. RANDOMIZE sætningen bevirker, at der startes på et vilkårligt sted i følgen af tilfældige tal.

Eksempel 1

```
0010 WHILE TRUE DO
0020   FOR i:= 1 TO 3 DO PRINT RND
0030   STOP
0040 ENDWHILE
```

RUN

0.1116003194179

0.8394904533458

0.8203299841557

STOP

AT 0030

RUN kommandoen repeterer de samme tal påny, CON fortsætter følgen.

```
RUN
0.1116003194179
0.8394904533458
0.8203299841557
STOP
AT 0030
CON
0.0370770494076
0.6477562514615
0.8871226414774
STOP
AT 0030
```

Eksempel 2

```
0010 RANDOMIZE
0020 tal:= RND(0,99) // tilfældigt tal mellem 0 og 99 (incl).
0030 forsøg:= 0// antal forsøg
0040 PRINT "Gæt et tal mellem 0 og 99 (incl).
0050 REPEAT
0060   INPUT "Indtast dit gæt >": gæt;
0070   forsøg:= forsøg+1
0080   CASE TRUE OF
0090     WHEN gæt<tal
0100       PRINT " For lavt !"
0110     WHEN gæt>tal
0120       PRINT " For højt !"
0130     WHEN gæt=tal
0140       PRINT " TILLYKKE! du fandt tallet på ";forsøg;". forsøg."
0150   ENDCASE
0160 UNTIL gæt=tal
0170 END
```

10.81 RUN

RcComal80 kommando

Format

RUN [*filnavn*]

filnavn: navnet på en diskettefil angivet i anførselstegn.

Anvendelse

Kommandoen starter udførslen af det program, der ligger i programlageret, eller den LOAD'er og udfører et program, der er SAVE'd på en diskettefil.

Bemærkninger

1. Datalageret slettes når RUN kommandoen afgives.
2. Programudførslen starter i programlinien med det laveste linienummer.
3. Programnavnet angivet med *filnavn* skal være gemt med kommandoen SAVE.
4. Ønskes udskriften standset midlertidigt, trykkes på mellemrumstasten. Ved næsten tryk startes den atter.

10.82 SAVE

RcComal80 kommando

Format

SAVE [*filnavn*]

filnavn: navnet på en diskettefil angivet i anførselstegn.

Anvendelse

Kommandoen bruges til at gemme det program, der ligger i programlageret på en diskette. Programmet kan senere indlæses med LOAD.

Bemærkninger

1. Programmet gemmes i binært format.
2. Hvis *filnavn* eksisterer på disketten udskrives fejl 0213: FIL EKSISTERER ALLEREDE.
3. Udelades *filnavn* vil programmet blive gemt i filen, hvis navn er angivet i statuslinje. Hvis filen allerede eksisterer, slettes den først, hvorefter det nye program SAVES.
4. Efter SAVE vil statuslinjen indeholde navnet på den fil, der er SAVEd.

Eksempel

SAVE "/1/MITPROGRAM"

10.83 SCREEN\$

RcComal80 funktion

Format

SCREEN\$

Anvendelse

SCREEN\$ er en system-strengvariabel, der indeholder det aktuelle skærm-billede.

Eksempel

Følgende program "roterer" skærmen

```
0010 WHILE TRUE DO SCREEN$:=SCREEN$(1921:2000)+SCREEN$(1:1920)
```

10.84 SELECT OUTPUT

RcComal80 sætning/kommando

Format

SELECT OUTPUT *filnavn*

filnavn: navnet på en datastrøm angivet i anførselstegn.

Anvendelse

Sætningen/kommandoen anvendes til at vælge udskriftsdatastrøm.

Bemærkning

1. Al udskrift, der normalt fremkommer på skærmen (fra PRINT, DIR etc) vil blive udskrevet på *filnavn*. Dog udskrives INPUT-tekst og fejlmeddelser stadig på skærmen.
2. Hvis *filnavn* er navnet på en diskettefil, vil den automatisk blive oprettet.
3. Når RUN afbrydes eller afsluttes, sættes udskriftsdatastrømmen tilbage til datastrømmen `"/1/console"`.

Eksempel

```
0010 DIM svar$ OF 1
0020 REPEAT
0030   INPUT "Ønskes udskrift på printer eller skærm (p/s) ":svar$
0040 UNTIL svar$ IN "pPsS"
0050 IF svar$ IN "pP" THEN SELECT OUTPUT "printer"
0060 ...
1000 SELECT OUTPUT "console" // Kan ikke gøres for mange gange
1010 END
```

10.85 SGN

RcComal80 funktion

Format

SGN (*nudtr*)

nudtr: et numerisk udtryk

Anvendelse

Funktionen har værdien +1 hvis *nudtr* er større end nul, 0 hvis *nudtr* er lig nul og -1 hvis *nudtr* er mindre end nul.

Eksempel

```
0010 WHILE NOT EOD DO
0020   READ tal
0030   PRINT TAL;" er ";
0040   CASE SGN(tal) OF
0050     WHEN -1
0060       PRINT "negativ"
0070     WHEN 0
0080       PRINT "nul"
0090     WHEN 1
0100       PRINT "positiv"
0110   ENDCASE
0120 ENDWHILE
0130
0140 DATA 6,-6,0
```

6 er positiv
-6 er negativ
0 er nul
END
AT 0140

10.86 SIN

COMAL80 funktion

Format

SIN (*nudtr*)

nudtr : et numerisk udtryk, der angiver et radianantal.

Anvendelse

Funktionen udregner sinus til en vinkel udtrykt i radianer.

Eksempel

```
0010 FUNC rad(vinkel)// procedure omformer vinkel -> radianer
0020   return vinkel*ATN(1)/45//   atn(1)=pi/4
0030 ENDFUNC rad
0040
0050 // lav en tabel over sinus
```

```

0060
0070 MARGIN 80
0080 ZONE 20
0090 PRINT "vinkel","radianer","sinus"
0100 FOR v:= 0 TO 90 STEP 5 DO PRINT v,rad(v),SIN(rad(v))
0110 END

```

```

RUN
vinkel          radianer          sinus
0               0               0
5               8.726646259971E-002  8.715574274761E-002
10              0.1745329251994      0.1736481776669
15              0.2617993877991      0.2588190451025
20              0.3490658503986      0.3420201433254
25              0.4363323129984      0.4226182617404
30              0.5235987755982      0.5
35              0.6108652381977      0.5735764363506
40              0.6981317007975      0.6427876096864
45              0.7853981633973      0.7071067811865
50              0.8726646259971      0.7660444431189
55              0.9599310885966      0.8191520442895
60              1.047197551196      0.8660254037844
65              1.134464013796      0.9063077870373
70              1.221730476395      0.9396926207864
75              1.308996938995      0.9659258262897
80              1.396263401595      0.9848077530132
85              1.483529864194      0.9961946980927
90              1.570796326794      1
END
AT 0110

```

10.87 SIZE

RcComal80 kommando

Format
SIZE

Anvendelse

Angiver fordelingen af frit lager og lager benyttet til henholdsvis program og data.

Bemærkning

1. Dataarealet vil være tomt, hvis programmet i maskinens lager ikke har været udført. Efter en udførelse af programmet er dataarealets størrelse et mål for, hvor mange variable programmet benytter.

Eksempel

SIZE

program	data	free
00310	00000	23131

10.88 SQR

RcComal80 funktion

Format

SQR (*nudtr*)

nudtr : et ikke-negativt udtryk.

Anvendelse

Funktionen uddrager kvadratroden af *nudtr*.

Bemærkning

1. Forsøges kvadratroden uddraget af et negativt tal, fås fejludskriften 103: KVADRATROD AF NEGATIVT TAL.

Eksempel

```
0010 ZONE 16
0020 PRINT SQR(25),SQR(25.1)
0030 END
0040
RUN
5                5.00999001995
END
AT 0030
```

10.89 STOP

RcComal80 sætning

Format
STOP

Anvendelse

Sætningen standser udførslen af et program

Bemærkninger

1. Sætningen kan ikke udføres som kommando.
2. STOP-sætninger må placeres et vilkårligt sted i programmet. Når en af disse mødes udskrives:
STOP
AT XXXX
hvor XXXX er linienummeret på STOP-sætningen.
3. Når STOP-sætningen er udført kan brugeren fortsætte programudførslen med CON-kommandoen.

10.90 STR\$

RcComal80 funktion

Format
STR\$ (*nudtr*)

nudtr : Vilkårligt numerisk udtryk

Anvendelse

Funktionen konverterer et numerisk udtryk til en streng.

Bemærkninger

1. Funktionen omformer f.eks. tallet 1047 til strengen "1047".
2. Funktionen udfører det omvendte af VAL.

Eksempel 1

```
0010 FUNC cprnummerok(cprnr) CLOSED
0020   DIM tal$ OF 10
0030   tal$=STR$(cprnr)
0040   WHILE len(tal$)<10 DO tal$="0"+tal$
0050   sum:=0
0060   for i:=1 TO 7 DO sum:=sum+VAL(tal$(11-i:11-i))*i
0070   for i:=2 TO 4 DO sum:=sum+VAL(tal$(5-i:5-i))*i
0080   RETURN (sum MOD 11 = 0)
0090 ENDFUNC
0100 INPUT "Indtast et cprnummer :": nr
0110 IF cprnummerok(nr) THEN
0120   PRINT "CPR nummer OK"
0130 ELSE
0140   PRINT "CPR nummer forkert"
0150 ENDIF
0160 END
```

Eksempel 2

```
0010 FUNC e$(tal) CLOSED
0020   // Proceduren omformer tal til en streng, der har
0030   // formatet <fortegn>x.xxxxxxxxxxxE<fortegn>nnn
0040   DIM fortegn$ OF 1,mantisse$ OF 14
0050   DIM ex$ OF 4,t$ OF 19
0060   IF tal>=0 THEN
0070     fortegn$="+"
0080   ELSE
0090     fortegn$="-"
0100   ENDIF
0110   t$=STR$(ABS(tal))
0120   eposi:="E" IN t$
0130   IF eposi<>0 THEN
0140     ex$=t$(eposi+1:LEN(t$))
0150     mantisse$=t$(1:eposi-1)
0160     IF LEN(mantisse$)=1 THEN mantisse$=mantisse$+"."
0170   ELSE
0180     pktpos:="." IN t$
0190     IF pktpos<>0 THEN
0200       t$=t$(1:pktpos-1)+t$(pktpos+1:LEN(t$)) // . fjernes
0210     ELSE
0220       pktpos:=LEN(t$)+1
```

```

0230     ENDIF
0240     potens:=0
0250     IF t$<>"0" THEN
0260         potens:=pktpos-2; i:=1
0270         WHILE t$(i)="0" DO i:=i+1; potens:=potens-1
0280         t$:=t$(i:LEN(t$))
0290     ENDIF
0300     IF potens>=0 THEN
0310         ex$:=""+"0"+STR$(potens DIV 10)+STR$(potens MOD 10)
0320     ELSE
0330         ex$:=""+"0"+STR$(-potens DIV 10)+STR$(-potens MOD 10)
0340     ENDIF
0350     mantisse$:=t$(1:1)+"."
0360     IF LEN(t$)>1 THEN mantisse$:=mantisse$+t$(2:LEN(t$))
0370     ENDIF
0380     mantisse$:=mantisse$+"000000000000"
0390     RETURN fortegn$+mantisse$+"E"+ex$
0400 ENDFUNC e$
0410
0420 DIM talstr$ OF 20
0430 ZONE 30
0440 WHILE NOT EOD DO
0450     READ tal
0460     PRINT tal,e$(tal)
0470 ENDWHILE
0480 DATA -1,3.5E+070,-4E-032,0.000000001
0490 DATA 999999.99,0.1,0.01,0.001
0500 DATA 1,10,100,1000,10000,100000,1000000

```

```

RUN
-1                -1.000000000000E+000
3.5E+070          +3.500000000000E+070
-4E-032           -4.000000000000E-032
0.000000001      +1.000000000000E-009
999999.99         +9.999999900000E+005
0.1               +1.000000000000E-001
0.01              +1.000000000000E-002
0.001             +1.000000000000E-003
1                 +1.000000000000E+000
10                +1.000000000000E+001
100               +1.000000000000E+002

```

1000	+1.000000000000E+003
10000	+1.000000000000E+004
100000	+1.000000000000E+005
1000000	+1.000000000000E+006

10.91 SYS

RcComal80 funktion

Format

SYS(*nudtr*)

nudtr : et numerisk udtryk.

Anvendelse

Funktionen returnerer systeminformation afhængig af værdien af *nudtr*:

Funktion	Information
----------	-------------

SYS(0)	Fejlnummeret for sidste RUN-time fejl (har kun en værdi forskellig fra nul i en PROC-HANDLER).
SYS(1)	Strømnummeret for sidste strøm man har benyttet (har kun en værdi forskellig fra nul i en PROC-HANDLER).
SYS(2)	Linienummeret på den linie, hvori der opstod fejl (har kun en værdi forskellig fra nul i en PROC-HANDLER).
SYS(3)	Antal 20 msek siden opstart.
SYS(4)	Antal frie bytes i lageret.
SYS(5)	Den aktuelle ZONE-værdi.
SYS(6)	Den aktuelle MARGIN-værdi.

10.92 TAB

RcComal80 funktion

Format

TAB (*nudtr*)

nudtr: et numerisk udtryk i området $1 \leq nudtr \leq$ sidebredden angivet med MARGIN-sætningen

Anvendelse

Funktionen anvendes kun i PRINT-sætninger og bevirker tabulering til den kolonne, der er angivet ved *nudtr*.

Kommentarer

1. Udskrivningskolonnerne nummereres fra 1.
2. Hvis en TAB-værdi er større end den aktuelle MARGIN-værdi, udskrives *nudtr* mellemrum.

Eksempel

```
0010 MARGIN 80
0020 ZONE 0
0030 FOR i:=1 TO 60 DO PRINT USING "#":i MOD 10;
0040 PRINT
0050 WHILE NOT EOD DO
0060   READ pos
0070   PRINT TAB(pos);"* ";pos
0080 ENDWHILE
0090 DATA 1,7,40,38
```



```

RUN
1234567890123456789012345678901234567890123456778901234567890
* 1
    * 7
                                * 40
                                * 38

```

10.93 TAN

RcComal80 funktion

Format

TAN (*nudtr*)

nudtr : et numerisk udtryk, der angiver et radianantal.

Anvendelse

Funktionen udregner tangens til en vinkel udtrykt i radianer.

10.94 Tildeling

RcComal80 sætning/kommando

Format

$$\left\{ \begin{array}{l} nvar:= nudtr \\ svar:= sudtr \end{array} \right\} \left[; \left\{ \begin{array}{l} nvar:= nudtr \\ svar:= sudtr \end{array} \right\} \right] \dots$$

nvar: en numerisk variabel

nudtr: et numerisk udtryk

svar: en strengvariabel

sudtr: et strengudtryk

Anvendelse

Sætningen/kommandoen anvendes, når en variabel skal tildeles en værdi.

Bemærkninger

1. *nvar*, *svar* skal være indicerede, hvis de er erklæret således.

2. Angående formatet for numeriske udtryk og strengudtryk henvises til kapitel 4: Tal og tekst.

Eksempel

```
0010 DIM navn$ OF 20
0020 navn$="COMAL80"
0030 ejok:=(navn$<"COMAL")
0040 pi:=ATN(1)*4; slut:=FALSE
```

10.95 TRUE

RcComal80 konstant

Format

TRUE

Anvendelse

TRUE er en konstant med værdien 1

Eksempel

```
0010 // Eksempel på en uendelig løkke
0020 WHILE TRUE DO
...
0100 ENDWHILE
```

10.96 VAL

RcComal80 funktion

Format

VAL(*sudtr*)

sudtr: et vilkårligt strengudtryk

Anvendelse

Funktionen udregner værdien af et tal, der optræder i en streng.

Bemærkninger

1. Funktionen gør det muligt at bruge strengvariable i INPUT- sætningen, og derefter omforme strengen til en numerisk værdi.
2. VAL omformer alle former for talrepresentation (incl. decimal- og exponentiel-notation).
3. VAL udfører det modsatte af STR\$.

10.97 WHILE

RcComal80 sætning

Format

WHILE *logisk udtryk* DO *simpel sætning*

logisk udtryk: et udtryk, der, når det udregnes, har værdien sand (<>0) eller falsk (=0).

simpel sætning: en simpel RcComal80 sætning, f.eks. EXEC, INPUT, INPUT FILE, PRINT, PRINT FILE, READ, READ FILE, tildeling, WRITE FILE.

Anvendelse

Benyttes til at gentage udførelsen af en sætning så længe et udtryk er sandt.

Virkemåde

1. Hvis værdien af *logisk udtryk* er falsk (=0) hoppes til næste sætning efter WHILE-sætningen.
2. *simpel sætning* udføres.
3. Hop til trin 1.

Bemærkninger

1. Sætningen kan ikke udføres som kommando.
2. Da *simpel sætning* kun udføres, så længe *logisk udtryk* er sand (<>0), er det ikke sikkert, at *simpel sætning* bliver udført overhovedet.

3. Ønskes mere end en *simpel sætning* udført, skal konstruktionen WHILE-ENDWHILE benyttes.

10.98 WHILE-ENDWHILE

RcComal80 struktur

Format

```
WHILE logisk udtryk DO  
    sætningsliste  
ENDWHILE
```

logisk udtryk: et udtryk, der når det udregnes, har værdien sand ($<>0$) eller falsk ($=0$).

sætningsliste: RcComal80 sætninger.

Anvendelse

Konstruktionen benyttes til at gentage udførelsen af *sætningsliste* sålænge *logisk udtryk* er sand.

Virkemåde

1. Hvis værdien af *logisk udtryk* er falsk ($=0$) hoppes til sætningen efter ENDWHILE sætningen.
2. *sætningsliste* udføres.
3. Hop til trin 1.

Bemærkninger

1. Sætningen kan ikke udføres som kommando.
2. WHILE-ENDWHILE må gerne indeholde andre WHILE- og WHILE-ENDWHILE sætninger.
3. Hvis ENDWHILE mangler fås fejl 0096: FEJL I PROGRAMSTRUKTUR.

4. Hvis man hopper ind i en WHILE-ENDWHILE løkke *udenom* WHILE-sætningen fås fejl 0116: ULOVLIGT HOP.
5. Da *sætningsliste* kun udføres, sålænge *logisk udtryk* er sand ($<>0$), er det ikke sikkert, at *sætningsliste* udføres overhovedet.

Eksempel

```
0010 INPUT "Indtast et beløb (kroner.ører) :": beløb
0020 beløb= INT(beløb*20+0.5)/20
0030 PRINT "Afrundet til nærmeste hele femøre .":beløb
0040 DIM navn$ OF 50
0050 WHILE NOT EOD DO
0060   READ kroner,navn$
0070   antal= 0
0080   WHILE beløb>=kroner DO
0090     beløb:= beløb-kroner
0100     antal:= antal+1
0110   ENDWHILE
0120   PRINT antal;navn$
0130 ENDWHILE
0140 DATA 1000,"Tusindkronesedler"
0150 DATA 500,"Femhundredkronesedler"
0160 DATA 100,"Hundredkronesedler"
0170 DATA 50,"Halvtredskronesedler"
0180 DATA 20,"Tyvekronesedler"
0190 DATA 10,"Tikroner"
0200 DATA 5,"Femkroner"
0210 DATA 1,"Enkroner"
0220 DATA 0.25,"Femogtyveøre"
0230 DATA 0.1,"Tiøre"
0240 DATA 0.05,"Femøre"
```

10.99 WRITE FILE

RcComal80 sætning/kommando

Format

WRITE FILE *strømnr* [,*recnr*] : $\left\{ \begin{array}{l} \textit{nudtr} \\ \textit{sudtr} \end{array} \right\} [, \left\{ \begin{array}{l} \textit{nudtr} \\ \textit{sudtr} \end{array} \right\}] \dots$

strømnr: et numerisk udtryk, hvis værdi angiver nummeret på en åben datastrøm.

recnr: et numerisk udtryk, hvis værdi angiver nummeret på en post (angives kun ved RANDOM-filer).

nudtr: et numerisk udtryk

sudtr: et strengudtryk

Anvendelse

Sætningen/kommandoen udskriver data i binært format i en datastrøm. Filen skal være åbnet (OPEN) i WRITE-, APPEND- eller RANDOM-mode.

Bemærkninger

1. Dataene kan læses igen med READ FILE-sætningen.
2. I binært format fylder en numerisk variabel 8 tegn (bytes) og en streng 2 tegn plus den aktuelle længde.
3. Hvis man forsøger at udskrive en record (i en RANDOM-fil), der er længere end den record-længde, der er specificeret i OPEN-sætningen, fås fejl 0221: END-OF-RECORD.

Eksempel

```
0010 PROC matwritefile(strøm,REF mat(,),dim1,dim2) CLOSED
0020   FOR i:=1 TO dim1 DO
0030     FOR j:=1 TO dim2 DO WRITE FILE strøm: mat(i,j)
0040   NEXT j
0050 ENDPROC matwritefile
0060
0070 PROC matwriterndfile(strøm,post,REF mat(,),dim1,dim2) CLOSED
0080   WRITE FILE strøm,post: mat(1,1)
0090   FOR j:=2 TO dim2 DO WRITE FILE strøm: mat(1,j)
0100   FOR i:=2 TO dim1 DO
0110     FOR j:=1 TO dim2 DO WRITE FILE strøm: mat(i,j)
0120   NEXT j
0130 ENDPROC matwriterndfile
```

10.100 ZONE

RcComal80 sætning/kommando

Format

ZONE *nudtr*

nudtr: et numerisk udtryk med værdi i intervallet $0 \leq \textit{nudtr} \leq \text{sidebredden}$ angivet med MARGIN sætningen.

Anvendelse

Sætningen/kommandoen benyttes til at angive kolonnebredden mellem elementer i en PRINT sætning adskilt med komma (,).

Bemærkninger

1. Standardværdien ved opstart er ZONE 0. Dette bevirker at PRINT-elementerne udskrives uden mellemrum.
2. Da den maximale ZONE-værdi er afhængig af MARGIN værdien, er det praktisk først at angive MARGIN og derefter ZONE.
3. Hvis MARGIN-værdien er nul, kan ZONE-værdien være vilkårlig.

Eksempel

```
0010 MARGIN 30
0020 ZONE 10
0030 FOR i:= 1 TO 10 DO PRINT i,
0040 PRINT
0050 ZONE 5
0060 FOR i:= 1 TO 10 DO PRINT i,
0070 PRINT
0080 END
```

```
1      2      3
4      5      6
7      8      9
10
1  2  3  4  5  6
7  8  9 10
```


Referencer

- [1] RCSL Nr. 42-i2328:
RC702/RC703 mikrodatamatsystem
Brugervejledning
- [2] RCSL NR. 42-i2340:
RcComal80 Referencekort
- [3] RCSL NR. 42-i2190:
CP/M® for the RC702 Microcomputer System
Users Guide
- [4] RCSL NR. 42-i2320:
CP/M® - RC703
Users Guide
- [5] RCSL NR. 42-i2341:
CP/M® Referencekort

B

Fejlmeddelelser

De fejl, der kan opstå i RcComal80 systemet, kan deles i 3 grupper:

1. Fejl fundet under programindtastning.

Hvis en fejl konstateres under programindtastning, udskrives en fejlmeddelelse i skærmens øverste højre hjørne, og cursoren placeres *umiddelbart efter* det sted, hvor fejlen blev fundet.

En liste over disse fejlmeddelelser findes i afsnit B.1.

2. Fejl fundet under program-, eller kommando-udførsel.

Fejlmeddelelserne til disse udskrives på følgende form:

AT nnnn

ERROR: eeee

nnnn : linienummeret på sætningen hvor fejlen blev fundet.

eeee : et tal under 200, hvis betydning er beskrevet i afsnit B.2.

Opstår fejlen under kommandoudførsel, udskrives der intet linienummer.

3. Fejl fundet under disketteoperationer.

Fejlmeddelelserne til disse har samme format som fejlmeddelelserne under pkt 2, men fejlnumrene er større end 200 og er beskrevet i afsnit B.3.

B.1 Fejl fundet under programindtastning

linie for lang

Fejlmeddelelsen betyder, at den linie man har indtastet ikke kan repræsenteres internt, hvorfor den må brydes op i flere linier

ulovligt tegn

Systemet har fundet et tegn, det ikke accepterer andre steder, end i strengkonstanter og kommentarer, f.eks. %. Cursoren er placeret efter det ulovlige tegn.

ulovligt linienummer

Et linienummer må ikke være mindre end 1 eller større end 9999

stakoverløb

Der er så lidt ledigt lager tilbage, at systemet ikke kan omforme sætningen til det interne format.

variabel forventet

Systemet forventede en variabel på det sted, hvor cursoren er placeret, f.eks
0010 READ "niels"

)' forventet

Systemet forventede en parentesafslutning ')' på det sted, hvor cursoren er placeret, f.eks.

0010 a(1,1,1(:= 10

fejl i indicering

operand forventet

Systemet forventede en operand på det sted, hvor cursoren er placeret.

0010 a:=10*

ulovlig type

Man har f.eks. angivet en streng, hvor en numerisk udtryk var forventet (eller omvendt).

0010 L\$:=7

syntaks fejl

RcComal80 har genkendt den første del af linien som en sætning, men de sidste tegn giver ingen mening, eller der mangler et tegn, eller et nøgleord bruges som variabelnavn.

```
0010 a:=5 b:=6
```

fejl i konstant

Opskrivningen af en konstant følger ikke reglerne.

```
0010 a:=3.1E-
```

navn for langt

Et navn må maksimalt være på 16 tegn.

" forventet

Systemet mangler et anførselstegn (") til afslutningen af en strengkonstant.

```
0010 I$ := "COMAL80
```

(' forventet

Systemet forventede at møde en begyndelsesparentes på det sted, hvorefter cursoren er placeret.

```
0010 DIM a,b(5)
```

',' forventet

Systemet forventede at møde et komma på det sted, hvor cursoren er placeret.

```
0010 OPEN FILE 1,"DATAFIL" READ
```

':=' forventet

Systemet forventede at finde et tildelingstegn på det sted, hvor cursoren er placeret.

```
0010 a=5
```

':' forventet

Systemet forventede at finde et kolon på det sted, hvor cursoren er placeret.

```
0010 I$(1,2,3):="TEKST"
```

'OF' forventet

OF skal skrives som afslutning af en CASE-sætning.

```
0010 CASE a
```

'TO' forventet

Systemet kan ikke finde TO i en FOR-sætning.

```
0010 FOR i:=1 STEP 2 TO 10 DO
```

'DO' forventet

DO skal skrives i en WHILE- eller i en FOR-sætning.

```
0010 WHILE i>10
```

'THEN' forventet

THEN skal skrives i en IF-sætning.

```
0010 IF svar$="SLUT" PRINT "Farvel"
```

'REF' forventet

Taltabeller og teksttabeller skal REF specificeres som parametre.

```
0010 PROC P(a(.))
```

navn forventet

Systemet forventede et navn (f.eks. på en label) der, hvor cursoren er placeret.

```
0010 GOTO 1000
```

ulovlig kommando

Sætningen kan ikke udføres som kommando (se afsn 9.2).

```
WHILE i<=10 DO PRINT i
```

ikke flere variable

Systemet har ikke plads til flere variabelnavne.

ikke implementeret

Faciliteten er endnu ikke implementeret i systemet.

B.2 Kommando- eller udførelsesfejl

0095 : CON IKKE TILLADT

Man forsøger at bruge CON i forbindelse med et program, man har rettet i.

0096 : FEJL I PROGRAMSTRUKTUR (FOR-NEXT,IF-ENDIF osv)

Systemet kan ikke finde den tilhørende NEXT til FOR, ENDIF til IF osv.

0097 : IKKE SAVE FIL

LOAD-kommandoen er anvendt på en fil, der ikke indeholder et SAVED program.

0098 : IKKE IMPLEMENTERET

Faciliteten er endnu ikke implementeret i systemet.

0099 : SYSTEMFEJL

I dette tilfælde bør man udfylde en RC FEJLMEDDELELSE, der beskriver fejlen.

0100 : ESCAPE

Opstår kun i forbindelse med en HANDLER. Hvis ESC trykkes ned, mens en brugerdefineret HANDLER er ENABLE'd, vil HANDLER'en blive kaldt, og SYS(0) have værdien 100.

0101 : ULOVLIG HELTALSVÆRDI

Et sted, hvor systemet forventer et heltal, har en variabel en værdi større end 32768.

0102 : LOG TIL NEGATIVT TAL

Forsøg på at udregne logaritmen af et ikke-positivt tal.

0103 : KVADRATROD AF NEGATIVT TAL

Forsøg på at uddrage kvadratroden af et negativt tal.

0104 : DIVISION MED NUL

Forsøg på at dividere med nul, eller med et tal, der er så lille, at det opfattes som nul af systemet.

0106 : ARITMETISK OVERLØB

En udregning giver et resultat, der er udenfor COMAL80's talområde, dvs større end 9.99...E+126 eller mindre end - 9.99...E-126.

0108 : STAKOVERLØB

Programmet er for stort. Split det f.eks op i eksterne procedurer.

0109 : TYPEKONFLIKT

Fejl i f.eks. parametrene til en procedure. Eksempel:

0010 PROC p(i)

0020 ENDPROC p

0030 EXEC p("tekst")

0110 : VARIABEL IKKE ERKLÆRET

Alle tekstvariable, vektorer og matricer skal erklæres.

0111 : VARIABEL ALLEREDE ERKLÆRET

En etikette, en tekstvariabel og en numerisk variabel må ikke have det samme navn.

0112 : PARAMETER FEJL

Parametrene til en procedure passer ikke til de specificerede, f.eks.

0010 PROC tom

0020 ENDPROC tom

0030 EXEC tom(3)

0113 : FUNKTIONSVÆRDI UDEFINERET

Funktionens værdi er udefineret for det givne argument, f.eks.

0010 FUNC funk(i)

0020 IF i>10 then RETURN i

0030 ENDFUNC funk

0040 j:=funk(2)

0114 : ULOVLIG FILIDENTIFIKATOR

Størrelsesnummeret er ikke 1,2,3,4 eller 5, f.eks.

0010 OPEN 10,"DATAFIL",READ

0115 : ULOVLIG CASE VÆRDI

Argumentet efter CASE er ikke specificeret i nogen WHEN-sætning, og OTHERWISE er ikke opgivet, f.eks.

0010 i:=6

0020 CASE i OF

0030 WHEN 1

0040 PRINT "1 er fundet"

0050 ENDCASE

0116 : ULOVLIGT HOP

Man må ikke hoppe ind i en konstruktion af typen PROC-ENDPROC,IF-ELSE-ENDIF, REPEAT-UNTIL, WHILE-ENDWHILE, osv. f.eks.

0010 GOTO e

0020 IF FALSE THEN

0030 e:

0040 PRINT "FALSE"

0050 ENDIF

0117 : IKKE FLERE DATA

For mange variable i READ-sætningerne i forhold til antallet af DATA-elementer, f.eks.

0010 READ a,b

0020 DATA 2

0118 : FEJL I INPUT

Hvis man f.eks. indtaster tekst til en INPUT-sætning, der forventer et tal, og brugeren har ENABLE'd sin egen HANDLER, vil HANDLER'en blive kaldt, og SYS(0) have værdien 118.

0119 : IKKE CLOSED PROC

En EXTERN procedure skal være lukket (CLOSED)

0120 : INDEX FEJL

Et array indiceres udenfor sine grænser.

0121 : FEJL I PRINT USING

Formatstrengen er f.eks. forkert, f.eks.

0010 PRINT USING "###.###.###" : 10

B.3 I/O-Fejlmeddelelser

I/O-fejl er fejl, der er opstået i forbindelse med indlæsnings- eller udskrivningsoperationer.

0201 : END-OF-FILE

Forsøg på at læse en fil ud over end-of-file markeringen.

0203 : PRINTER TIMEOUT

Printeren er ikke klar til at modtage tegn, selv efter at systemet har forsøgt flere gange indenfor ca. 25 sekunder.

0204 : ULOVLIG OPERATION**0205 : DISKETTEFEJL**

En fysisk fejl er opdaget på disketten, f.eks. paritetsfejl.

0206 : TIMEOUT

Systemet kan ikke "få kontakt" med disketten, selv ikke efter, at det har forsøgt flere gange indenfor ca. 2 sekunder.

0207 : DISKETTE OFFLINE

Disketteenheden er f.eks. slukket.

0208 : DISKETTE ER BLEVET SKIFTET

Hvis man ønsker at skrive på en diskette, skal man først udføre en MOUNT kommando.

0209 : DISKETTE SKRIVEBESKYTTET

Disketten er blevet skrivebeskyttet, og det er derfor umuligt at bruge kommandoerne WRITE FILE, INPUT FILE, SAVE og LIST.

0211 : PRINTER OFFLINE

Printeren er f.eks. slukket eller forbundet forkert.

0212 : FEJL I FILNAVN

Filnavnet indeholder f.eks. ulovlige tegn.

0213 : FIL EKSISTERER ALLEREDE

Der eksisterer allerede en fil med det angivne navn på disketten.

0214 : FIL EKSISTERER IKKE

Den fil, der refereres til, eksisterer ikke på den angivne diskette.

0215 : DISKETTE FULD

Der er ikke mere plads på disketten.

0217 : IKKE ÅBEN/ALLEREDE ÅBEN

Forsøg på at åbne en strøm med et strømnr, der allerede er åben, eller forsøg på at referere til et strømnr, der ikke er åben.

0218 : RESERVERET

Forsøg på at skrive på printerens via flere strømme samtidigt.

0219 : ÅBNE FILER PÅ ENHED

Man kan ikke udføre DISMOUNT, hvis ikke alle filer er CLOSED.

0220 : ULOVLIGT POST NUMMER

Postnummeret er enten negativt, 0 eller for stort.

0221 : END-OF-RECORD

Forsøg på at læse eller skrive udover record-størrelsen.

0222 : FIL SKRIVEBESKYTTET

Man kan ikke skrive i systemfiler.

0223 : LINIE FOR LANG

Forsøg på at indlæse en linie, der er for lang. (INPUT FILE).

Ydre enheder

C.1 Skærmstyring

Det er ved hjælp af kontroltegn muligt at udføre forskellige former for skærmstyring. Typiske eksempler kan være sletning af skærm, linieskift samt direkte styring af cursoren.

Udførelsen af den ønskede kontrolfunktion sker ved anvendelse af CHR\$(X) i PRINT sætninger.

Følgende kontrolfunktioner er til rådighed:

- X CHR\$(X)**
- 5 Slet et tegn i linie
- 7 'BELL', dvs. hørbart signal (kun RC702/RC703)
- 8 Cursor en position til venstre (back space)
- 9 Indsæt et tegn i linie
- 10 Linieskift (LF): cursor en position ned og hen på første position på linien
- 12 Slet skærm (FF): cursor til position 1,1
- 13 Vognretur (CR): cursor til første position på linien
- 24 Cursor en position til højre
- 26 Cursor en position op
- 27 Sæt skærmattribut
- 29 Cursor til position (1,1) (home up)
- 30 Slet fra aktuel position til slutningen af linien (EOL)
- 31 Slet fra aktuel position til slutningen på skærbilledet (EOF)

C.1.1 Blink og invers skrift

Dele af skærbilledet kan bringes til at blinke og/eller frem- træde som invers skrift (invers video). Dette gøres ved at sende CHR\$(27) efterfulgt af bestemte kontroltegn større end 128, hvorefter uddata fra de efterfølgende PRINTsætninger vil se ud som specificeret ved de anvendte kontroltegn.

CHR\$(27)+CHR\$(128) sætter skærmstyringen tilbage til normal skrift

X CHR\$(X)

128+ 2 = 130 Blink

128+ 4 = 132 Aktivering af semigrafisk tegnsæt

128+16 = 144 Invers skrift

128+32 = 160 Understregning

128 Normal skrift

Eksempel

```
0030 PRINT CHR$(27);CHR$(130);"RC700";CHR$(27);CHR$(128)
```

Bemærkning

Teksten **RC700** vil blinke

De forskellige faciliteter kan anvendes sammen, således vil f.eks. X=128+2+16 bevirke blinkende, invers skrift.

Bemærk, at kontroltegnet i sig selv fylder en position (en blank) på skærmen. Kontroltegnet vil kun have virkning, så længe det be- finder sig på skærmen, det vil sige, at virkningen f.eks. ophø- rer, hvis billedet "ruller", og tegnet dermed forsvinder.

Hvis man benytter variable til at angive de forskellige værdier, vil det øge programmets overskuelighed, f.eks.

Eksempel

```
0010 blink:=2; invers:=16
```

```
0020 PRINT CHR$(27);CHR$(128+blink+invers);"RC700";CHR$(27);CHR$(128)
```

C.1.2 Semigrafisk tegnsæt

Skærmen indeholder mulighed for udskrivning af et semigrafisk tegnsæt. Denne mulighed kan f.eks. anvendes til kurvetegning, stolpediagrammer og simple grafisk afbildning.

Det semigrafiske tegnsæt aktiveres ved brug af kontrolsekvensen CHR\$(27)+CHR\$(132). Returnering til normalt tegnsæt sker ved brug af kontrolsekvensen CHR\$(27)+CHR\$(128).

Eksempel

```
0010 PRINT CHR$(27);CHR$(132);"RC700";CHR$(27);CHR$(128)
```

Figur C.2 er en komplet fortegnelse over skærmens semigrafiske tegnsæt.

C.1.3 Skærm - tegngenerering og konvertering

Ved udskrift til skærmen sendes et 8-bit tegn til en procedure, der skriver ud på skærmen. Tegnet konverteres her via CP/M[®]s outputkonverteringstabel.

Ønsker man ikke at få konverteret tegnet, skal man benytte CHR\$- værdier over 128.

Man kan vælge mellem to tegnsæt:

- det almindelige alfanumeriske tegnsæt
- det semigrafiske tegnsæt

Man kan skifte mellem de to tegnsæt som beskrevet i afsnit C.1.2. De to tegnsæt fremgår af fig. C.1 og C.2.

Bemærk at CHR\$-værdier i intervallet 0-31 er forbeholdt styretegn til skærmen, hvorfor det tilsvarende værdiområde i tegnsættene må genereres uden konvertering.

Eksempel

```
0010 PRINT CHR$(128+11);CHR$(128+13)
```



```
RUN  
[]  
END  
AT 0010
```

Det er specielt vigtigt at huske at lægge 128 til CHR\$-værdien i forbindelse med semigrafisk udskrift.

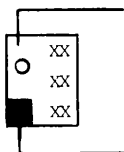
Benytter man SCREEN\$, arbejder man direkte i selve skærmbufferen, og man får aldrig konverteret tegnene. I forbindelse med SCREEN\$ fungerer CHR\$-værdier over 128 som de kontroltegn, der er beskrevet i afsnit C.1.1.

Figur C.1: Dansk ASCII alfanumerisk tegntabel.

					0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
					0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
b ₄	b ₃	b ₂	b ₁	b ₀	0	16	32	48	64	80	96	112	128	144	160	176	192
0	0	0	0	0	Ö	ö	Û	ü	Ä	ä	Å	å					
0	0	0	1	1	Ð	ð	Ï	ï	À	À	Á	Á					
0	0	1	0	2	Ñ	ñ	Ï	Ï	Â	Â	Ã	Ã					
0	0	1	1	3	Ê	ê	Ï	Ï	Ç	Ç	È	È					
0	1	0	0	4	Ë	ë	Ï	Ï	È	È	É	É					
0	1	0	1	5	Ì	ì	Ï	Ï	É	É	Ê	Ê					
0	1	1	0	6	Í	í	Ï	Ï	Ê	Ê	Ë	Ë					
0	1	1	1	7	Î	î	Ï	Ï	Ë	Ë	Ì	Ì					
1	0	0	0	8	Ï	ï	Ï	Ï	Ì	Ì	Í	Í					
1	0	0	1	9	Ò	ò	Ï	Ï	Í	Í	Î	Î					
1	0	1	0	10	Ó	ó	Ï	Ï	Î	Î	Ï	Ï					
1	0	1	1	11	Ô	ô	Ï	Ï	Ï	Ï	Ô	Ô					
1	1	0	0	12	Ý	ý	Ï	Ï	Ô	Ô	Õ	Õ					
1	1	0	1	13	Þ	þ	Ï	Ï	Õ	Õ	Ö	Ö					
1	1	1	0	14	Ï	ï	Ï	Ï	Ö	ö	×	×					
1	1	1	1	15	÷	÷	÷	÷	×	×							

Figur C.2: Dansk ASCII semigrafisk tegnsæt.

				b7	0	0	0	0	0	0	0	0
				b6	0	0	0	0	0	0	0	0
				b5	0	0	0	0	0	0	0	0
b4	b3	b2	b1	b0	0	16	32	48	64	80	96	112
0	0	0	0	0	I	/		■	H	P		■
0	0	0	1	1	I	/	■	■	A	Q	■	■
0	0	1	0	2	I	/	■	■	E	R	■	■
0	0	1	1	3	I	/	■	■	C	S	■	■
0	1	0	0	4	I	/	■	■	D	T	■	■
0	1	0	1	5	I	/	■	■	E	U	■	■
0	1	1	0	6	I	/	■	■	F	V	■	■
0	1	1	1	7	I	/	■	■	G	W	■	■
1	0	0	0	8	I	/	■	■	H	X	■	■
1	0	0	1	9	I	/	■	■	I	Y	■	■
1	0	1	0	10	I	/	■	■	J	Z	■	■
1	0	1	1	11	I	/	■	■	K	[	■	■
1	1	0	0	12	I	/	■	■	L	]	■	■
1	1	0	1	13	I	/	■	■	M	^	■	■
1	1	1	0	14	I	/	■	■	N	_	■	■
1	1	1	1	15	I	/	■	■	O	`	■	■

tastatur gravering

- værdi fra tastatur, når **SHIFT** anvendes

- værdi fra tastatur, når **SHIFT** ikke anvendes

- værdi fra tastatur, når **CTRL** anvendes (hvis defineret)

ændret

Fig C.3: RC721/22 tastatur i dansk udgave (serienr 0-50/383). Hex notation.

R.O.	FF	CL	BC	12	PA1	14	PA2	15	PA3	19	PA4	1C	PA5	1E	1A	8A
7F	1F	0C	01	03	04	05	06	07	08	09	0A	0B	0C	0D	0E	0F
85	21	22	23	24	25	26	27	28	29	2A	2B	2C	2D	2E	2F	20
05	1	31	2	32	3	33	4	34	5	35	6	36	7	37	8	38
ESC	9B	89	Q	W	E	R	T	Y	U	I	O	P	A	S	D	8D
1B	09	11	71	17	05	12	14	19	15	16	17	18	19	1A	1B	1C
CTRL	LOCK	A	41	S	53	D	44	F	46	G	47	H	48	J	4A	K
		01	61	73	13	04	64	66	67	68	69	6A	6B	6C	6D	6E
SHIFT	60	Z	5A	X	58	C	43	V	56	B	42	N	4E	M	4D	4C
	40	1A	7A	7B	18	03	63	65	62	6E	6D	6D	6D	6D	6D	6D
SPACEBAR																
A0 20																

PF5	EB	CB	PF6	EC	CC	PF7	ED	C1	PF8	FD	D2
PF1	FE	D6	PF2	FC	D0	PF3	EE	C6	PF4	FF	BF
7	A7	B7	8	A8	B8	9	A9	B9	8D	0D	
4	A4	B4	5	A5	B5	6	A6	B6			
1	A1	B1	2	A2	B2	3	A3	B3	BC	AC	
0			DF	B0		BE	AE	SP	A0	20	

Fig C.4: RC721/22 tastatur i dansk udgave (serienr 51-/384-). Hex notation.

R.O.	FF	CL	BC	12	PA1	14	PA2	15	PA3	19	PA4	1C	PA5	1E	1A	8A
7F	1F	0C	01	03	04	05	06	07	08	09	0A	0B	0C	0D	0E	0F
85	21	22	23	24	25	26	27	28	29	2A	2B	2C	2D	2E	2F	20
05	1	31	2	32	3	33	4	34	5	35	6	36	7	37	8	38
ESC	9B	89	Q	W	E	R	T	Y	U	I	O	P	A	S	D	8D
1B	09	11	71	17	05	12	14	19	15	16	17	18	19	1A	1B	1C
CTRL	LOCK	A	41	S	53	D	44	F	46	G	47	H	48	J	4A	K
		01	61	73	13	04	64	66	67	68	69	6A	6B	6C	6D	6E
SHIFT	60	Z	5A	X	58	C	43	V	56	B	42	N	4E	M	4D	4C
	40	1A	7A	7B	18	03	63	65	62	6E	6D	6D	6D	6D	6D	6D
SPACEBAR																
20 20																

PF5	EB	CB	PF6	EC	CC	PF7	ED	C1	PF8	FD	D2
PF1	FE	D6	PF2	FC	D0	PF3	EE	C6	PF4	FF	BF
7	A7	B7	8	A8	B8	9	A9	B9	8D	0D	
4	A4	B4	5	A5	B5	6	A6	B6			
1	A1	B1	2	A2	B2	3	A3	B3	BC	AC	
0			DF	B0		BE	AE	SP	A0	20	

C.2 Tastatur - tegngenerering og konvertering

Ved anslag leverer tastaturet et 8-bit tegn (256 forskellige muligheder) som vist i fig. C.3 og C.4. Dette tegn konverteres herefter til et nyt 8-bit tegn ved hjælp af inddata konverteringstabellen.

Konverteringstabellen for både inddata og uddata vælges med CP/M® programmet CONFI. Hvorledes man kan ændre konverteringen for de enkelte tegn, er beskrevet i [3] og [4].

C.3 Printerstyring

Dette afsnit indeholder en introduktion til en række printerens faciliteter. For en fuldstændig beskrivelse henvises til de enkelte printermanualer.

C.3.1 RC861-printeren

RC861-printeren har 3 forskellige skrifttyper:

- komprimeret (132 tegn pr. linie)
- normal (80 tegn pr. linie)
- elongeret (40 tegn pr. linie)

Yderligere indeholder printeren mulighed for udskrift med et semigrafisk tegnsæt.

De forskellige faciliteter aktiveres ved hjælp af CHR\$(X) funktionen anvendt i PRINT-sætninger:

X	CHR\$(X)
14	Aktivering af semigrafisk tegnsæt
15	Aktivering af almindeligt alfanumerisk tegnsæt
29	Udskrift med komprimeret skrift
30	Udskrift med normal skrift
31	Udskrift med elongeret skrift

Når man har specificeret et tegnsæt og/eller en skrifttype, vil printeren skrive som angivet, indtil brugeren skriver tegnsæt og/eller skrifttype ved at udskrive nye kontroltegn. Derfor er det en god ide at afslutte et program med sætningen

```
PRINT CHR$(15);CHR$(30)
```

således, at printeren "starter" rigtigt, når den næste gang benyttes.

C.3.2 RC862,RC867 printeren

RC862 og RC867 printeren har en række faciliteter, der kan styres fra et program ved hjælp af CHR\$funktionen.

Skriftstyper

CHR\$(29)	Komprimeret skrift
CHR\$(30)	Normal skrift
CHR\$(29)+CHR\$(31)	Lidt elongeret skrift
CHR\$(30)+CHR\$(31)	Elongeret skrift

Liniemellemrum

CHR\$(27)+CHR\$(54)	6 linier pr tomme
CHR\$(27)+CHR\$(56)	8 linier pr tomme

Tegnsæt

CHR\$(14)	Semigrafisk tegnsæt
CHR\$(15)	Almindeligt alfanumerisk tegnsæt

Formularkontrol

CHR\$(12)	Fører papiret frem til første linie på ny side (TOF : Top Of Form)
CHR\$(27)+CHR\$(53)	Sætter TOF til nuværende position
CHR\$(27)+CHR\$(70)+"nn"	Sætter sidehøjden til nn linier
CHR\$(27)+CHR\$(11)+"nn"	Laver nn lineskift

Diverse

CHR\$(19)	Afmelder printeren (slukker SEL lampen)
CHR\$(24)	Sletter printerbufferen

C.4 HW-porte

Nedenfor er angivet en oversigt over der fysiske portnumre for RC702. Det skal understreges, at disse porte skal anvendes med den allerstørste forsigtighed, da RcComal80-systemet ikke yder nogen form for beskyttelse.

Om brugen af portene henvises til leverandørernes tekniske manualer.

Navn	Komponenttype	Port	Kommentar
Skærm	I8275 (Intel)	0	Data
		1	Kontrol
Diskette	uPD765 (NEC) eller I8272(Intel)	4	Kontrol
		5	Data
Seriel I/O	Z80SIO2 (Zilog)	8	Data, Terminalport
		9	Data, Printerport
		10	Kontrol, Terminalport
		11	Kontrol, Printerport
CTC	Z80-CTC	12	Kanal 0, til SIO term
		13	Kanal 1, til SIO printer
		14	Kanal 2, int display
		15	Kanal 3, int floppy
Parallel I/O	Z80-PIO	16	Data, Tastatur
		17	Data, Parallel port
		18	Kontrol, Tastatur
		19	Kontrol, Parallel port
Intern switch		20	8 bit fra switchen
		22	Motor kontrol floppy
DMA	AM9517A-4 I3237-2	240- 255	

Eksempel

Følgende to procedurer udskriver eller indlæser et tegn på/fra en port.

```
0010 PROC pout(port,d)
0020   OPEN FILE 5,"/" + STR$(port) + "/PORT", WRITE
0030   marg:=SYS(6) // Gem MARGINs værdi
0040   MARGIN 0
0050   PRINT FILE 5:CHR$(d);
0060   CLOSE FILE 5
0070   MARGIN marg // Reetabler MARGINs værdi
0080 ENDPROC pout
0090
0100 PROC pin(port,REF d)
0110   OPEN FILE 5,"/" + STR$(port) + "/PORT", READ
0120   d:=ORD(GET$(5,1))
0130   CLOSE FILE 5
0140 ENDPROC pin
```


100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

270

271

272

273

274

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

306

307

308

309

310

311

312

313

314

315

316

317

318

319

320

321

322

323

324

325

326

327

328

329

330

331

332

333

334

335

336

337

338

339

340

341

342

343

344

345

346

347

348

349

350

351

352

353

354

355

356

357

358

359

360

361

362

363

364

365

366

367

368

369

370

371

372

373

374

375

376

377

378

379

380

381

382

383

384

385

386

387

388

389

390

391

392

393

394

395

396

397

398

399

400

401

402

403

404

405

406

407

408

409

410

411

412

413

414

415

416

417

418

419

420

421

422

423

424

425

426

427

428

429

430

431

432

433

434

435

436

437

438

439

440

441

442

443

444

445

446

447

448

449

450

451

452

453

454

455

456

457

458

459

460

461

462

463

464

465

466

467

468

469

470

471

472

473

474

475

476

477

478

479

480

481

482

483

484

485

486

487

488

489

490

491

492

493

494

495

496

497

498

499

500

501

502

503

504

505

506

507

508

509

510

511

512

513

514

515

516

517

518

519

520

521

522

523

524

525

526

527

528

529

530

531

532

533

534

535

536

537

538

539

540

541

542

543

544

545

546

547

548

549

550

551

552

553

554

555

556

557

558

559

560

561

562

563

564

565

566

567

568

569

570

571

572

573

574

575

576

577

578

579

580

581

582

583

584

585

586

587

588

589

590

591

592

593

594

595

596

597

598

599

600

601

602

603

604

605

606

607

608

609

610

611

612

613

614

615

616

617

618

619

620

621

622

623

624

625

626

627

628

629

630

631

632

633

634

635

636

637

638

639

640

641

642

643

644

645

646

647

648

649

650

651

652

653

654

655

656

657

658

659

660

661

662

663

664

665

666

667

668

669

670

671

672

673

674

675

676

677

678

679

680

681

682

683

684

685

686

687

688

689

690

691

692

693

694

695

696

697

698

699

700

701

702

703

704

705

706

707

708

709

710

711

712

713

714

715

716

717

718

719

720

721

722

723

724

725

726

727

728

729

730

731

732

733

734

735

736

737

738

739

740

741

742

743

744

745

746

747

748

749

750

751

752

753

754

755

756

757

758

759

760

761

762

763

764

765

766

767

768

769

770

771

772

773

774

775

776

777

778

779

780

781

782

783

784

785

786

787

788

789

790

791

792

793

794

795

796

797

798

799

800

801

802

803

804

805

806

807

808

809

810

811

812

813

814

815

816

817

818

819

820

821

822

823

824

825

826

827

828

829

830

831

832

833

834

835

836

837

838

839

840

841

842

843

844

845

846

847

848

849

850

851

852

853

854

855

856

857

858

859

860

861

862

863

864

865

866

867

868

869

870

871

872

873

874

875

876

877

878

879

880

881

882

883

884

885

886

887

888

889

890

891

892

893

894

895

896

897

898

899

900

901

902

903

904

905

906

907

908

909

910

911

912

913

914

915

916

917

918

919

920

921

922

923

924

925

926

927

928

929

930

931

932

933

934

935

936

937

938

939

940

941

942

943

944

945

946

947

948

949

950

951

952

953

954

955

956

957

958

959

960

961

962

963

964

965

966

967

968

969

970

971

972

973

974

975

976

977

978

979

980

981

982

983

984

985

986

987

988

989

990

991

992

993

994

995

996

997

998

999

1000

D

Installering af RcComal80

RcComal80-systemet distribueres på en enkelt 8" eller 5 1/4" diskette. På denne diskette ligger følgende:

COMAL80.COM	Selve RcComal80-fortolkeren
COMALCNV.COM	Program til omdannelse af Stand-Alone COMAL80 disketter til CP/M disketter.
SYSTEXT.C80	RcComal80 fejlmeddelelser
ERRMSG	RcComal80 SAVE-program til oprettelse af fejlmeddelesesfil.

Bemærk at disketten ikke indeholder styresystemet CP/M®. Før man kan starte RcComal80 op, skal systemet kopieres over på et CP/M® system.

På et RC700 system med to diskettestationer gøres det på følgende måde:

1. Sæt CP/M® diskette i diskettestation 1
2. Sæt RcComal80 diskette i diskettestation 2
3. Tryk på RESET-knappen
4. CP/M® startes op:...
A>
5. Skriv PIP A:=B:*. *
6. Herefter kopieres indholdet af RcComal80 disketten over på CP/M® disketten, og det er muligt at starte RcComal80 op.

På et RC700 system med een diskettestation flyttes de 4 filer enkeltvis ved hjælp af programmet TRANSFER (se [3] eller [4]).

Eksempel

```
A> TRANSFER vognretur  
TRANSFER UTILITY VERS 2.0 83.-01.05  
SOURCE DISK TYPE (SS:=1, DD:=2): 2 vognretur  
DESTINATION DISK TYPE (SS:=1, DD:=2): 2 vognretur  
SOURCE FILENAME: COMAL80.COM vognretur  
DESTINATION FILENAME: COMAL80.COM vognretur  
INSERT SOURCE DISK AND TYPE RETURN vognretur  
INSERT DESTINATION DISK AND TYPE RETURN vognretur  
...  
INSERT CP/M SYSTEM DISK AND TYPE RETURN vognretur  
TRANSFER COMPLETE  
A>
```

Det **fremhævede** tastes af brugeren.

D.1 COMALCNV

For at muliggøre overflytning af programmer skrevet under Stand-Alone COMAL80 til RcComal80 ligger der på systemdisketten et program, der er i stand til at ændre katalogformatet.

Før man begynder at flytte filer, skal man være opmærksom på,

- at SAVE-formatet er ændret, så alle SAVE-programmer skal listes ud på stand-alone COMAL80-disketten
- at man overholder CP/M®s filnavnekonventioner (bl.a. kun store bogstaver i filnavne)

Når man har sikret sig dette, kan man overflytte disketteindholdet til en CP/M® diskette.

Eksempel

```
A>COMALCNV vognretur  
Comal til CP/M konvertering vers. 83.05.16  
  
Comal80 format på enhed (A/B): B vognretur  
CP/M format på enhed (A/B/C): A vognretur  
  
Indsæt Comal80 diskette i disketteenhed B og tast <vognretur>    vognretur
```

Indsæt CP/M diskette og tast <vognretur> *vognretur*

...

Indsæt system diskette og tast <vognretur> *vognretur*

A>

Med dette programkald får man omdannet en Stand-Alone COMAL80 diskette i diskettestation 2 til en CP/M® diskette i diskettestation 1.

Bemærk

- CP/M® disketten skal være formatteret.
- Disketten der får CP/M® format bliver overskrevet fuldt ud, hvorfor eventuelt indhold på den bliver slettet,
- Det er lovligt at lade den samme diskette optræde som COMAL80 diskette og CP/M® diskette, men hvis der bliver fundet fejl under omdannelsen kan hele indholdet være gået tabt.

E

ASCII tegnsættet

ASCII tegnene samt deres decimale og oktale værdier

DEC	OKT	TEGN	DEC	OKT	TEGN	DEC	OKT	TEGN	DEC	OKT	TEGN
0	000	NUL	32	040	SP	64	100	ü	96	140	ä
1	001	SOH	33	041	!	65	101	A	97	141	a
2	002	STX	34	042	"	66	102	B	98	142	b
3	003	ETX	35	043	#	67	103	C	99	143	c
4	004	EOT	36	044	\$	68	104	D	100	144	d
5	005	ENQ	37	045	%	69	105	E	101	145	e
6	006	ACK	38	046	&	70	106	F	102	146	f
7	007	BEL	39	047	'	71	107	G	103	147	g
8	010	BS	40	050	(	72	110	H	104	150	h
9	011	HT	41	051	)	73	111	I	105	151	i
10	012	LF	42	052	*	74	112	J	106	152	j
11	013	VT	43	053	+	75	113	K	107	153	k
12	014	FF	44	054	,	76	114	L	108	154	l
13	015	CR	45	055	-	77	115	M	109	155	m
14	016	SO	46	056	.	78	116	N	110	156	n
15	017	SI	47	057	/	79	117	O	111	157	o
16	020	DLE	48	060	0	80	120	P	112	160	p
17	021	DC1	49	061	1	81	121	Q	113	161	q
18	022	DC2	50	062	2	82	122	R	114	162	r
19	023	DC3	51	063	3	83	123	S	115	163	s
20	024	DC4	52	064	4	84	124	T	116	164	t
21	025	NAK	53	065	5	85	125	U	117	165	u
22	026	SYN	54	066	6	86	126	V	118	166	v
23	027	ETB	55	067	7	87	127	W	119	167	w
24	030	CAN	56	070	8	88	130	X	120	170	x
25	031	EM	57	071	9	89	131	Y	121	171	y
26	032	SUB	58	072	:	90	132	Z	122	172	z
27	033	ESC	59	073	;	91	133	Æ	123	173	æ
28	034	FS	60	074	<	92	134	Ø	124	174	ø
29	035	GS	61	075	=	93	135	Å	125	175	å
30	036	RS	62	076	>	94	136	↑	126	176	ö
31	037	US	63	077	?	95	137	—	127	177	DEL

F

Store programeksemples

Dette afsnit indeholder en række store programeksemples, der skulle illustrere nogle af de mange muligheder man har for programmering i COMAL80.

F.1 Enarmet tyveknægt

Det første store programeksempel er et spil. Programmet fungerer ligesom en enarmet tyveknægt, bortset fra, at det er lidt for rundhåndet med gevinster.

Programmet er ret stort, men det giver også spilleren mulighed for at holde de enkelte hjul for at forbedre sine gevinstchancer. Ved hjælp af skærmstyringen illuderer programmet de tre hjul, der drejer rundt.

Programmet benytter det semigrafiske tegnsæt til at danne spillesymbolerne. Disse hentes ind fra disketten. Før man kører programmet skal man derfor danne symbolerne. Det gøres med følgende program:

```
0010 OPEN FILE 1,"tyvsymbol", WRITE
0020 DIM text$ OF 18
0030 // Definerer af grafikstrenger
0040 FOR i:=0 TO 5 DO
0050   FOR j:=1 TO 7 DO
0060     FOR k:=1 TO 18 DO
0070       READ tegnværdi
0080       text$(k:k):=CHR$(tegnværdi+128)
0090     NEXT k
0100   WRITE FILE 1:text$
0110 NEXT j
0120 NEXT i
```



```

0130 CLOSE
0140
0150 // grafik for 'BAR'
0160 DATA 32,124,124,124,124,124,124,124,124
0170 DATA 124,124,124,124,124,124,124,124,32
0180 DATA 32,127,35,35,35,43,127,39,35
0190 DATA 35,43,127,35,35,35,43,127,32
0200 DATA 32,127,32,127,53,32,127,32,127
0210 DATA 127,32,127,32,127,127,32,127,32
0220 DATA 32,127,32,115,49,40,127,32,115
0230 DATA 115,32,127,32,99,115,112,127,32
0240 DATA 32,127,32,127,53,32,127,32,127
0250 DATA 127,32,127,32,116,43,127,127,32
0260 DATA 32,127,112,112,112,120,127,112,127
0270 DATA 127,112,127,112,127,125,114,127,32
0280 DATA 32,47,47,47,47,47,47,47,47
0290 DATA 47,47,47,47,47,47,47,47,32
0300
0310 // grafik for 'KLØR'
0320 DATA 32,32,32,32,32,32,32,96,124
0330 DATA 124,48,32,32,32,32,32,32,32
0340 DATA 32,32,32,32,32,32,32,43,127
0350 DATA 127,39,32,32,32,32,32,32,32
0360 DATA 32,32,32,32,112,112,32,32,106
0370 DATA 53,32,32,112,112,32,32,32,32
0380 DATA 32,32,32,126,127,127,125,124,126
0390 DATA 125,124,126,127,127,125,32,32,32
0400 DATA 32,32,32,34,47,47,33,32,106
0410 DATA 53,32,34,47,47,33,32,32,32
0420 DATA 32,32,32,32,32,32,32,32,122
0430 DATA 117,32,32,32,32,32,32,32,32
0440 DATA 32,32,32,32,32,96,120,126,127
0450 DATA 127,125,116,48,32,32,32,32,32
0460
0470 // grafik for 'KLOKKE'
0480 DATA 32,32,32,32,32,120,126,127,127
0490 DATA 127,127,125,116,32,32,32,32,32
0500 DATA 32,32,32,32,106,127,127,127,127
0510 DATA 127,127,127,127,53,32,32,32,32
0520 DATA 32,32,32,32,106,127,127,127,127
0530 DATA 127,127,127,127,53,32,32,32,32

```

0540 DATA 32,32,32,32,106,127,127,127,127
 0550 DATA 127,127,127,127,53,32,32,32,32
 0560 DATA 32,32,32,32,106,127,127,127,127
 0570 DATA 127,127,127,127,53,32,32,32,32
 0580 DATA 32,32,112,124,127,127,127,127,127
 0590 DATA 127,127,127,127,127,124,112,32,32
 0600 DATA 32,32,32,32,32,32,32,43,127
 0610 DATA 127,39,32,32,32,32,32,32,32
 0610
 0620 // grafik for 'BLOMME'
 0630 DATA 32,32,32,32,32,32,32,32,32
 0640 DATA 32,32,32,32,32,32,32,32,32
 0650 DATA 32,32,32,32,112,124,124,127,127
 0660 DATA 127,127,124,124,112,32,32,32,32
 0670 DATA 32,32,120,127,127,127,127,127,127
 0680 DATA 127,127,127,127,127,127,116,32,32
 0690 DATA 32,32,127,127,127,127,127,127,127
 0700 DATA 127,127,127,127,127,127,127,32,32
 0710 DATA 32,32,43,127,127,127,127,127,127
 0720 DATA 127,127,127,127,127,127,39,32,32
 0730 DATA 32,32,32,32,35,47,47,127,127
 0740 DATA 127,127,47,47,35,32,32,32,32
 0750 DATA 32,32,32,32,32,32,32,32,32
 0760 DATA 32,32,32,32,32,32,32,32,32
 0770
 0780 // grafik for 'ÆBLE'
 0790 DATA 32,32,32,32,32,32,32,32,32
 0800 DATA 32,96,38,32,32,32,32,32,32
 0810 DATA 32,32,32,32,32,32,32,32,96
 0820 DATA 56,33,32,32,32,32,32,32,32
 0830 DATA 32,32,32,32,96,112,112,32,106
 0840 DATA 96,112,112,112,32,32,32,32,32
 0850 DATA 32,32,32,122,127,127,127,127,127
 0860 DATA 127,127,127,127,127,48,32,32,32
 0870 DATA 32,32,32,127,127,127,127,127,127
 0880 DATA 127,127,127,127,127,53,32,32,32
 0890 DATA 32,32,32,111,127,127,127,127,127
 0900 DATA 127,127,127,127,127,33,32,32,32
 0910 DATA 32,32,32,32,43,47,127,127,127
 0920 DATA 127,127,47,39,33,32,32,32,32
 0930

```

0940 // grafik for 'KIRSEBÆR'
0950 DATA 32,32,32,32,32,32,34,100,32
0960 DATA 96,52,32,32,32,32,32,32,32
0970 DATA 32,32,32,32,32,32,32,42,100
0980 DATA 37,32,32,32,32,32,32,32,32
0990 DATA 32,32,32,32,32,32,32,96,37
1000 DATA 41,112,112,112,32,32,32,32,32
1010 DATA 32,32,32,32,32,112,112,53,32
1020 DATA 104,127,127,127,125,32,32,32,32
1030 DATA 32,32,32,32,126,127,127,127,52
1040 DATA 34,111,127,127,39,32,32,32,32
1050 DATA 32,32,32,32,43,127,127,63,33
1060 DATA 32,32,32,32,32,32,32,32,32
1070 DATA 32,32,32,32,32,32,32,32,32
1080 DATA 32,32,32,32,32,32,32,32,32

```

Herefter følger det egentlige program:

```

0010 PROC esc HANDLER
0020   PRINT AT(1,22);
0030   IF ERR=100 THEN
0040     IF NOT escenabled THEN CONTINUE
0050     IF penge>=0 THEN
0060       PRINT CHR$(27);CHR$(128);"   Det var hyggeligt, lad mig prøve ";
0070       PRINT "at slå dig en anden gang !!";
0080     ELSE
0090       PRINT CHR$(27);CHR$(128);"   Det var hyggeligt ";
0100       PRINT "at vinde over dig !!";
0110     ENDIF
0120   ENDIF
0130 ENDPROC esc
0140 PROC opstart
0150   RANDOMIZE
0160   escenabled:=FALSE; maxi:=17
0170   ENABLE esc
0180   DIM text$(42) OF 18
0190   DIM svar$ OF 1,pos(3),snur(3),hjul(maxi,3)
0200   DIM sletlinie$ OF 1
0210   ZONE 0
0220   MARGIN 0

```

```

0230 textmarg:=53
0240 penge:=0; antal:=0; sletlinie$:=CHR$(30)
0250 i1:=RND(1,maxi); i2:=RND(1,maxi); i3:=RND(1,maxi)
0260 bar:=7*0+1; klør:=7*1+1; klokke:=7*2+1; blomme:=7*3+1
0270 æble:=7*4+1; kirsebær:=7*5+1
0280 PRINT CHR$(12)
0290 PRINT AT(1,1);"                G E V I N S T L I S T E"
0300 PRINT AT(1,2);"-----"
0310 PRINT AT(1,3);"! BAR            BAR            BAR            200 MØNTER !"
0320 PRINT AT(1,4);"! KLØR            KLØR            KLØR            150 MØNTER !"
0330 PRINT AT(1,5);"! KLOKKE            KLOKKE            KLOKKE/BAR    18 MØNTER !"
0340 PRINT AT(1,6);"! BLOMME            BLOMME            BLOMME/BAR    14 MØNTER !"
0350 PRINT AT(1,7);"! ÆBLE            ÆBLE            ÆBLE/BAR    10 MØNTER !"
0360 PRINT AT(1,8);"! KIRSEBÆR            KIRSEBÆR            KIRSEBÆR/BAR 10 MØNTER !"
0370 PRINT AT(1,9);"! KIRSEBÆR            KIRSEBÆR            -----    5 MØNTER !"
0380 PRINT AT(1,10);"! KIRSEBÆR            -----    -----    2 MØNTER !"
0390 PRINT AT(51,2);"-----"
0400 FOR i:=3 TO 10 DO PRINT AT(80,i);"!";
0410 PRINT AT(1,11);
0420 FOR i:=1 TO 49 DO PRINT "-";
0430 PRINT " ";
0440 FOR i:=51 TO 80 DO PRINT "-";
0450 PRINT CHR$(27);CHR$(140)
0460 x1:=8; x2:=31; x3:=54
0470 pos(1):=x1; pos(2):=x2; pos(3):=x3
0480 PRINT AT(1,14);CHR$(27);CHR$(132);AT(1,22);CHR$(27);CHR$(128);
0490 PRINT AT(textmarg,6);" Vent lige lidt,tak"
0500 // definering af grafikstreng
0510 OPEN 1,"tyvsymbol", READ
0520 FOR i:=1 TO 42 DO READ FILE 1:text$(i)
0530 CLOSE
0540 FOR i:=1 TO 3 DO
0550     FOR j:=1 TO 17 DO READ hjul(j,i)
0560 NEXT i
0570 DATA 36,29,22,36,15,29,8,36,1,22,15,29,8,36,22,29,1
0580 DATA 22,29,8,36,15,29,1,36,22,29,8,36,22,1,29,15,36
0590 DATA 1,29,15,22,36,8,29,22,36,1,29,15,36,8,22,29,36
0600 PRINT AT(x1-3,13);CHR$(128+0);AT(x3+20,13);CHR$(128+1);
0610 PRINT AT(x1-3,21);CHR$(128+2);AT(x3+20,21);CHR$(128+3);
0620 FOR i:=1 TO 68 DO
0630     PRINT AT(x1-3+i,13);chr$(136);AT(x1-3+i,21);chr$(136);

```

```

0640 NEXT i
0650 FOR i:=1 TO 7 DO
0660   FOR j:=0 TO 3 DO PRINT AT(j*23+5,13+i);CHR$(137);
0670 NEXT i
0680 PRINT AT(x1+20,13);CHR$(132);AT(x3-3,13);CHR$(132);
0690 PRINT AT(x1+20,21);CHR$(135);AT(x3-3,21);CHR$(135);
0700 holdt:= FALSE
0710 FOR i:= 1 TO 3 DO snur(i):= TRUE
0720 PRINT AT(textmarg,3);"Tast 1,2 eller 3 for HOLD",
0730 PRINT AT(textmarg,4);"kun når H O L D ",CHR$(27);CHR$(128),"lyser  ";
0740 ENDPROC opstart
0750
0760 PROC snurhjul
0770   antal:= antal+1; penge:= penge-1
0780   h1:=RND(3,8); h2:=RND(h1+1,h1+5); h3:=RND(h2+1,h2+5)
0790   h1:=h1*snur(1); h2:=h2*snur(2); h3:=h3*snur(3)
0800   REPEAT
0810     i1:=(i1+snur(1)) MOD maxi; h1:=h1-snur(1); snur(1):=h1>0
0820     i2:=(i2+snur(2)) MOD maxi; h2:=h2-snur(2); snur(2):=h2>0
0830     i3:=(i3+snur(3)) MOD maxi; h3:=h3-snur(3); snur(3):=h3>0
0840     t1:=hjul(i1+1,1); t2:=hjul(i2+1,2); t3:=hjul(i3+1,3)
0850     FOR linie:=14 TO 20 DO
0860       PRINT AT(x1,linie),text$(t1),
0870       PRINT AT(x2,linie),text$(t2),
0880       PRINT AT(x3,linie),text$(t3),
0890       t1:=t1+1; t2:=t2+1; t3:=t3+1
0900     NEXT linie
0910   UNTIL h1+h2+h3=0
0920   t1:=t1-7; t2:=t2-7; t3:=t3-7
0930 ENDPROC snurhjul
0940
0950 PROC gevinst
0960   vundet:= 0
0970   CASE t1 OF
0980     WHEN bar
0990       IF t2=bar AND t3=bar THEN vundet:=200
1000     WHEN klør
1010       IF t2=klør AND t3=klør THEN vundet:=150
1020     WHEN klokke
1030       IF t2=klokke AND (t3=klokke OR t3=bar) THEN vundet:=18
1040     WHEN blomme

```

```

1050     IF t2=blomme AND (t3=blomme OR t3=bar) THEN vundet:=14
1060 WHEN æble
1070     IF t2=æble AND (t3=æble OR t3=bar) THEN vundet:=10
1080 WHEN kirsebær
1090     vundet:=2
1100     IF t2=kirsebær THEN
1110         vundet:=5
1120         IF t3=kirsebær THEN vundet:=10
1130     ENDIF
1140 ENDCASE
1150 IF vundet>0 THEN
1160     PRINT AT(textmarg,6);"Du har vundet ";vundet;
1170     PRINT " mønter.";
1180     penge:= penge+vundet
1190 ELSE
1200     PRINT AT(textmarg,6);"Du fik ingen gevinst      "
1210 ENDIF
1220 IF penge>=0 THEN
1230     PRINT AT(textmarg,9);"Gevinst ialt: "
1240     PRINT AT(textmarg,10);penge;" mønter";
1250 ELSE
1260     PRINT AT(textmarg,9);"Underskud ialt: "
1270     PRINT AT(textmarg,10);-penge;" mønter";
1280 ENDIF
1290 PRINT " på ";antal;" spil. "
1300 ENDPROC gevinst
1310
1320 PROC holdhjul
1330     PRINT AT(1,22);CHR$(30)
1340     PRINT AT(textmarg+7,4),CHR$(27),CHR$(128);
1350     FOR i:=1 TO 3 DO snur(i):=TRUE
1360     IF NOT holdt AND vundet=0 THEN
1370         holdt:=FALSE
1380         PRINT AT(textmarg+7,4),CHR$(27),CHR$(144),
1390         REPEAT
1400             REPEAT
1410                 REPEAT
1420                     svar$:=KEY$
1430                     UNTIL ORD(svar$)>0
1440                     UNTIL svar$ IN "123" OR ORD(svar$)=13
1450                     IF svar$ IN "123" THEN

```

```

1460         i:=ORD(svar$)-ORD("0")
1470         snur(i):=NOT snur(i)
1480         IF NOT snur(i) THEN
1490             PRINT AT(pos(i)+2,22);CHR$(27),CHR$(144),
1500             PRINT "  H O L D  ",CHR$(27),CHR$(128)
1510         ELSE
1520             PRINT AT(pos(i)+2,22);"          ";
1530         ENDIF
1540     ENDIF
1550     UNTIL svar$=CHR$(13)
1560     FOR i:=1 TO 3 DO
1570         holdt:=holdt OR snur(i)=0
1580     NEXT i
1590 ELSE
1600     PRINT AT(textmarg+7,4);CHR$(27),CHR$(128)
1610     holdt:= FALSE
1620     REPEAT
1630         svar$:=KEY$
1640     UNTIL ORD(svar$)=13
1650 ENDIF
1660 ENDPROC holdhjul
1670
1680 MARGIN 0
1690 ZONE 0
1700 EXEC opstart
1710 REPEAT
1720     PRINT AT(textmarg,6);" Ok nu kører vi          "
1730     escenabled:=FALSE
1740     EXEC snurhjul
1750     EXEC gevinst
1760     escenabled:=TRUE
1770     EXEC holdhjul
1780 UNTIL FALSE

```

F.2 Tænker du på et dyr ?

Andet programeksempel er også et spil. RC700 stiller spilleren spørgsmål og forsøger at gætte hvilket dyr, spilleren tænker på. Hvis RC700 gætter forkert, vil det spørge om forskellen mellem det dyr, den tænkte på, og det dyr spilleren tænkte på. Dermed kender RC700 endnu et dyr.

Programmet her har den ulempe, at det ikke kan huske dyrene fra RUN til RUN.

```
0010 DIM SVAR$ OF 30, nyt svar$ OF 30, ind$ OF 30// strengvariabel
0020 DIM spørgsmål$(100) OF 30//          teksttabel
0030 DIM træ(100,3)//          matrix
0040 ophav:= 3; venst:= 1; højre:= 2; max:= 2; dommedag:= FALSE
0050 spørgsmål$(2):= "en elefant"
0060 træ(1,venst):= 2; træ(2,ophav):= 1
0070 REPEAT
0080   REPEAT
0090     INPUT "Tænker du på et dyr? ": svar$
0100     IF svar$="nej" THEN GOTO farvel
0110     UNTIL svar$="ja"
0120     knode:= træ(1,venst); slut:= FALSE
0130     REPEAT
0140       REPEAT
0150         PRINT spørgsmål$(knode);
0160         INPUT " ? ": svar$
0170         UNTIL svar$="ja" OR svar$="nej"
0180         IF svar$="ja" THEN
0190           slut:= (NOT træ(knode,venst))
0200           IF træ(knode,venst) THEN
0210             knode:= træ(knode,venst)
0220           ENDIF
0230         ELSE
0240           slut:= (NOT træ(knode,højre))
0250           IF træ(knode,højre) THEN
0260             knode:= træ(knode,højre)
0270           ELSE
0280             EXEC indsknode
0290           ENDIF
0300         ENDIF
```



```

0310  UNTIL slut
0320  UNTIL dommedag
0330  farvel:
0340  PRINT "Nå men så farvel for denne gang"
0350  END
0360  PROC indsknude
0370    max:= max+1
0380    parent:= træ(knude,ophav)
0390    IF træ(parent,venst)=knude THEN
0400      træ(parent,venst):=max
0410    ELSE
0420      træ(parent,højre):= max
0430    ENDIF
0440    træ(knude,ophav):= max
0450    INPUT "Hvad er det så ? ": nyt svar$
0460    PRINT "Hvad skal jeg spørge om for at kende forskel på"
0470    PRINT spørgsmål$(knude);" og ";nyt svar$
0480    INPUT " ? ": ind$
0490    REPEAT
0500      PRINT "og hvad er svaret for ";nyt svar$
0510      INPUT " ? ": svar$
0520      UNTIL svar$="ja" OR SVAR$="nej"
0530      spørgsmål$(max):= ind$
0540      træ(max,ophav):= parent
0550      træ(max,venst):= (max+1)*(svar$="ja")+knude*(svar$="nej")
0560      træ(max,højre):= knude*(svar$="ja")+(max+1)*(svar$="nej")
0570      max:= max+1
0580      spørgsmål$(max):= nyt svar$
0590      træ(max,ophav):= max-1
0600  ENDPROC indsknude

```

RUN

```

Tænker du på et dyr ? ja
en elefant ? nej
Hvad er det så ? en hund
Hvad skal jeg spørge om for at kende forskel på
en elefant og en hund ? har det en snabel
og hvad er svaret for en hund ? nej
Tænker du på et dyr ? ja
har det en snabel ? nej
en hund ? nej

```

Hvad er det så ? en kat
 Hvad skal jeg spørge om for at kende forskel på
 en hund og en kat ? får det killinger
 og hvad er svaret for en kat ? ja
 Tænker du på et dyr ? ja
 har det en snabel ? nej
 får det killinger ? ja
 en kat ? ja
 Tænker du på et dyr ? nej
 Nå men så farvel for denne gang
 END
 at 0340

F.3 Tænker du på et dyr ? (filudgave)

Tredje programeksempel svarer til det andet, bortset fra, at de tidligere dyr og spørgsmål gemmes i en fil. Før programmet kan udføres, skal datafilen oprettes. Det gøres med følgende program

```

0010 CREATE "anima",100 // tallet bestemmes helt af brugeren
0020 OPEN 1,"anima",RANDOM 64
0030 WRITE FILE 1,1:""2,0,2
0040 WRITE FILE 1,2:"en elefant",0,0,1
0050 CLOSE
  
```

Herefter følger det egentlige program:

```

0010 DIM SVAR$ OF 38, nyt svar$ OF 38, ind$ OF 38// strengvariable
0020 DIM spørgsmål$ OF 38
0030
0040 dommedag:= FALSE
0050 OPEN FILE 1,"anima", RANDOM 64
0060 READ FILE 1,1: spørgsmål$,knode,højre,max
0070 REPEAT
0080   READ FILE 1,1: spørgsmål$,knode,højre,ophav
0090   REPEAT
0100     INPUT "Tænker du på et dyr? ": svar$
0110     IF svar$="nej" THEN GOTO farvel
0120   UNTIL svar$="ja"
0130   slut:= FALSE
  
```

```

0140 REPEAT
0150   READ FILE 1,knude: spørgsmål$,venst,højre,ophav
0160   REPEAT
0170     PRINT spørgsmål$;
0180     INPUT " ? ": svar$
0190     UNTIL svar$="ja" OR svar$="nej"
0200     IF svar$="ja" THEN
0210       slut:= (NOT venst)
0220       IF venst THEN
0230         knude:= venst
0240       ENDIF
0250     ELSE
0260       slut:= (NOT højre)
0270       IF højre THEN
0280         knude:= højre
0290       ELSE
0300         EXEC indsknude
0310       ENDIF
0320     ENDIF
0330   UNTIL slut
0340 UNTIL dommedag
0350 farvel:
0360 PRINT "Nå men så farvel for denne gang"
0370 READ FILE 1,1: spørgsmål$,venst,højre,ophav
0380 WRITE FILE 1,1: spørgsmål$,venst,højre,max
0390 CLOSE
0400 END
0410 PROC indsknude
0420   max:=max+1
0430   parent:=ophav
0440   READ FILE 1,parent: spørgsmål$,venst,højre,ophav
0450   IF venst=knude THEN
0460     venst:=max
0470   ELSE
0480     højre:=max
0490   ENDIF
0500   WRITE FILE 1,parent: spørgsmål$,venst,højre,ophav
0510   READ FILE 1,knude: spørgsmål$,venst,højre,ophav
0520   ophav:=max
0530   INPUT "Hvad er det så ? ": nyt svar$
0540   PRINT "Hvad skal jeg spørge om for at kende forskel på"

```

```

0550 PRINT spørgsmål$;" og ";nytsvar$;
0560 INPUT " ? ": ind$
0570 WRITE FILE 1,knude: spørgsmål$,venst,højre,ophav
0580 REPEAT
0590     PRINT "og hvad er svaret for ";nytsvar$
0600     INPUT " ? ": svar$
0610 UNTIL svar$="ja" OR SVAR$="nej"
0620 spørgsmål$=ind$
0630 ophav:=parent
0640 venst:=(max+1)*(svar$="ja")+knude*(svar$="nej")
0650 højre:=knude*(svar$="ja")+(max+1)*(svar$="nej")
0660 WRITE FILE 1,max: spørgsmål$,venst,højre,ophav
0670 max:=max+1
0680 spørgsmål$=nytsvar$
0690 ophav:=max-1
0700 WRITE FILE 1,max: nytsvar$,0,0,ophav
0710 ENDPROC indsknude

```

F.4 Data-indtastning

Her er et eksempel på en extern procedure til et procedurebibliotek.

Proceduren læser data fra skærmen i visse faste felter, som brugeren angiver. Parametrene til proceduren er følgende:

```
PROC dataentry(n,REF t$(),REF v$(),REF b$())
```

n antal inputfelter på skærmen
t\$ teksttabel indeholdende ledetekst
v\$ teksttabel indeholdende standardværdier ved kald og aktuelle værdier ved returnering
b\$ teksttabel til beskrivelse af de enkelte felter, så
 b\$(i,1:1) = CHR\$(x-koordinat til feltets start)
 b\$(i,2:2) = CHR\$(y-koordinat til feltets start)
 b\$(i,3:3) = CHR\$(inputfeltets maximale længde)

I selve proceduren kan man benytte cursorpilene, vognreturtasten og de almindelige taster. Man vender tilbage til hovedprogrammet ved at trykke på -tasten.

Hvis det lyder lidt indviklet så kør dette lille program, der benytter proceduren:

```
0010 PROC dataentry(n,REF t$( ),REF v$( ),REF b$( )) EXTERNAL "de"
0020 ant:=4
0030 DIM tekst$(ant) OF 40,stdvær$(ant) OF 40,besk$(ant) OF 3
0040 FOR i:=1 TO ant DO
0050   READ tekst$(i),stdvær$(i),y,x,lgd
0060   besk$(i):=CHR$(x)+CHR$(y)+CHR$(lgd)
0070 NEXT i
0080 EXEC dataentry(ant,tekst$,stdvær$,besk$)
0090 PRINT CHR$(12)
0100 FOR i:=1 TO ant DO PRINT stdvær$(i)
0110 DATA "Navn","",10,10,40
0120 DATA "Addr","",11,10,40
0130 DATA "By  ",",",12,10,20
0140 DATA "Telf",,"(02)658000",20,10,10
```

```
0010 PROC dataentry(n,ref t$( ),REF v$( ),REF b$( )) CLOSED
0020   PRINT CHR$(12)
0030   MARGIN 0
0040   DIM CH$ OF 1
0050   pilv:= 8; piln:= 10; pilh:= 24; pilo:= 26
0060   OPEN 1,"keyboard", READ
0070   FOR i:= 1 TO n DO
0080     PRINT AT(ORD(b$(i)(1:1)),ORD(b$(i)(2:2)));t$(i);
0090     FOR j:= 1 TO ORD(b$(i)(3:3)) DO PRINT " ";
0100     PRINT AT(ORD(b$(i)(1:1))+LEN(t$(i)),ORD(b$(i)(2:2)));v$(i)
0110   NEXT i
0120   felt:= 1; pos:= 1
0130   PRINT AT(ORD(b$(felt)(1:1))+LEN(t$(felt)),ORD(b$(felt)(2:2)));
0140   REPEAT
0150     ch$:= GET$(1,1)
0160     char:= ORD(ch$)
0170     CASE TRUE OF
0180       WHEN char=pilv
0190         IF pos>1 THEN
0200           pos:= pos-1
0210           PRINT ch$;
0220         ENDIF
0230       WHEN char=pilh
```

```

0240      IF pos<=LEN(v$(felt)) AND pos<ORD(b$(felt)(3:3)) THEN
0250          pos:= pos+1
0260          PRINT ch$;
0270      ENDIF
0280      WHEN char=pilo
0290          felt:= felt-1
0300          IF felt=0 THEN felt:= n
0310          PRINT AT(ORD(b$(felt)(1:1))+LEN(t$(felt)),ORD(b$(felt)(2:2)));
0320          pos:= 1
0330      WHEN char=piIn,char=13
0340          felt:= felt+1
0350          IF felt>n THEN felt:= 1
0360          PRINT AT(ORD(b$(felt)(1:1))+LEN(t$(felt)),ORD(b$(felt)(2:2)));
0370          pos:=1
0380      WHEN char>=32 AND char<=127
0390          IF pos<=ORD(b$(felt)(3:3)) THEN
0400              v$(felt,pos:pos):= ch$
0410              pos:= pos+1
0420              PRINT ch$;
0430          ENDIF
0440      OTHERWISE
0450          PRINT CHR$(7);
0460      ENDCASE
0470      UNTIL char=5
0480      CLOSE 1
0490      ENDPROC dataentry

```

F.5 Sortering (PROC-EXTERNAL)

Her er et andet eksempel på en extern procedure, der ”hører hjemme” i et procedure-bibliotek.

Proceduren sorterer en fil, der består af en række strenge udskrevet med WRITE FILE. Proceduren sorterer filen i alfabetisk rækkefølge.

Parametrene til proceduren er:

```
PROC sort(ifil$,ufil$,lgd)
```

ifil\$	inputfil, skrevet i ovenstående format
ufil\$	outputfil, må ikke eksistere i forvejen
lgd	den maximale længde af strengen i filen

```

0010 PROC sort(ifil$,ufil$,lgd) CLOSED
0020   PROC quicksort(fra,til)
0030     s:=1; stak(1,1):=fra; stak(1,2):=til
0040     REPEAT
0050       venstr:=stak(s,1); højre:=stak(s,2); s:=s-1
0060       REPEAT
0070         i:=venstr; j:=højre; x$:=navne$((i+j) DIV 2)
0080         REPEAT
0090           WHILE navne$(i)<x$ DO i:=i+1
0100           WHILE x$<navne$(j) DO j:=j-1
0110           IF i<=j THEN
0120             sk$:=navne$(i); navne$(i):=navne$(j); navne$(j):=sk$
0130             i:=i+1; j:=j-1
0140           ENDIF
0150         UNTIL i>j
0160         IF j-venstr<højre-i THEN
0170           IF i<højre THEN
0180             s:=s+1; stak(s,1):=i; stak(s,2):=højre
0190           ENDIF
0200           højre:=j
0210         ELSE
0220           IF venstr<j THEN
0230             s:=s+1; stak(s,1):=venstr; stak(s,2):=j
0240           ENDIF
0250           venstr:=i
0260         ENDIF
0270       UNTIL venstr>=højre
0280     UNTIL s=0
0290   ENDPROC quicksort
0300
0310   PROC flet(slut)
0320     RENAME ufil$,"sort0001"
0330     pil1:=1; pil2:=1
0340     OPEN FILE 1,"sort0001", READ
0350     OPEN FILE 2,ufil$, WRITE
0360     READ FILE 1: n1$

```

```

0370 WHILE pil2<slut AND NOT EOF(1) DO
0380     IF n1$<navne$(pil2) THEN
0390         WRITE FILE 2: n1$
0400         READ FILE 1:n1$
0410     ELSE
0420         WRITE FILE 2: navne$(pil2)
0430         pil2:=pil2+1
0440     ENDIF
0450 ENDWHILE
0460 IF NOT EOF(1) THEN
0470     REPEAT
0480         WRITE FILE 2: n1$
0490         READ FILE 1: n1$
0500     UNTIL EOF(1)
0510 ELSE
0520     FOR i:=pil2 TO slut DO WRITE FILE 2: navne$(i)
0530 ENDIF
0540 CLOSE FILE 1
0550 CLOSE FILE 2
0560 DELETE "sort0001"
0570 ENDPROC flet
0580
0590 OPEN FILE 1,ufil$, WRITE
0600 CLOSE FILE 1
0610
0620 max:=INT((SYS(4)-4*lgd-1088)/(4+lgd))
0630 DIM navne$(max) OF lgd,n1$ OF lgd,n2$ OF lgd
0640 DIM x$ OF lgd,sk$ OF lgd,stak(10,2)
0650
0660 OPEN FILE 3,ifil$, READ
0670 antal:=0
0680 REPEAT
0690     n:=1
0700     WHILE (NOT EOF(3)) AND n<=max DO
0710         READ FILE 3: navne$(n)
0720         n:=n+1
0730     ENDWHILE
0740     n:=n-1
0750     IF EOF(3) THEN n:=n-1; antal:=antal-1
0760     IF n<>0 THEN
0770         EXEC quicksort(1,n)

```



```

0780      EXEC flet(n)
0790      ENDIF
0800      UNTIL EOF(3)
0810      CLOSE FILE 3
0820      ENDPROC sort

```

F.6 Semigrafik

RC700 har ikke fuld grafik, men kun de semigrafiske tegn, der er beskrevet i appendix C. Ved hjælp af disse kan man dog lave ganske pæne kurver og søjle-diagrammer. Procedurerne i dette afsnit opdeler skærmen i 158 tegn på tværs (x-værdien) og 75 tegn i højden (y-værdien).

Procedurerne har følgende virkefelter:

PROC setdot(x,y) "tænder" punktet (x,y)

PROC drawline(x0,y0,x1,y1) tegner en "linie" fra (x0,y0) til (x1,y1)

PROC init sætter skærmen i semigrafisk mode, og initialiserer de nødvendige variable

PROC move,moveto,turnto,turn fungerer ligesom plotterkommandoer, idet man angiver hvorledes "pennen" skal bevæge sig i forhold til aktuel position.

PROC move(x) tegner en linie, x enheder lang i aktuel retning

PROC moveto(x0,y0) tegner en linie fra aktuel position til (x0,y0).

PROC turnto(d) ændrer aktuel retning til d grader

PROC turn(d) ændrer aktuel retning med d grader

```

0010 PROC setdot(x,y)
0020   y:=74-y
0030   iii:=(y DIV 3)*80+x DIV 2+1
0040   c$:=SCREEN$(iii:)
0050   bit:=tabel((y MOD 3)*2+x MOD 2+1)
0060   c$:=CHR$(ORD(c$) MOD bit+bit+(ORD(c$) DIV (bit*2))*bit*2)

```

```

0070  SCREEN$(iii):=c$
0080  ENDPROC setdot
0090
0100  PROC drawline(x0,y0,x1,y1)
0110    EXEC setdot(x0,y0)
0120    CASE TRUE OF
0130      WHEN ABS(x1-x0)<ABS(y1-y0)
0140        dy:=(x1-x0)/ABS(y1-y0)
0150        x:=x0
0160        FOR y:=y0 TO y1 STEP SGN(y1-y0) DO
0170          x:=x+dy
0180          EXEC setdot(x,y)
0190        NEXT y
0200      WHEN ABS(x1-x0)>ABS(y1-y0)
0210        dx:=(y1-y0)/ABS(x1-x0)
0220        y:=y0
0230        FOR x:= x0 TO x1 STEP SGN(x1-x0) DO
0240          y:=y+dx
0250          EXEC setdot(x,y)
0260        NEXT x
0270      OTHERWISE
0280        y:=y0
0290        FOR x:=x0 TO x1 STEP SGN(x1-x0) DO
0300          y:=y+SGN(y1-y0)
0310          EXEC setdot(x,y)
0320        NEXT x
0330    ENDCASE
0340  ENDPROC drawline
0350
0360  PROC moveto(xkor,ykor)
0370    IF NOT penup THEN
0380      EXEC drawline(oldx,oldy,xkor,ykor)
0390    ENDIF
0400    oldx:=xkor; oldy:=ykor
0410  ENDPROC moveto
0420
0430  PROC move(x)
0440    xkor:=oldx+x*xangle; ykor:=oldy+x*yangle
0450    IF NOT penup THEN
0460      EXEC drawline(oldx,oldy,xkor,ykor)
0470    ENDIF

```

```

0480   oldx:=xkor; oldy:=ykor
0490 ENDPROC move
0500
0510 PROC turnto(d)
0520   deg:=d
0530   xangle:=COS(deg*pi/180); yangle:=SIN(deg*pi/180)
0540 ENDPROC turnto
0550
0560 PROC turn(d)
0570   deg:=(deg+d) MOD 360
0580   xangle:=COS(deg*pi/180); yangle:=SIN(deg*pi/180)
0590 ENDPROC turn
0600
0610 PROC init
0620   SCREEN$:=CHR$(132)
0630   DIM c$ OF 1,tabel(6)
0640   FOR i:=1 TO 6 DO READ tabel(i)
0650   DATA 1,2,4,8,16,64
0660   oldx:=1; oldy:=1; pi:=ATN(1)*4
0670   deg:=0; xangle:=1; yangle:=0; penup:=FALSE
0680   MARGIN 0
0690 ENDPROC init
0700

```

F.7 Liv

Her er et eksempel på simulering af amøbers vækst. Udgangspunktet er et kvadrat, der er befolket med en række amøber. Man ændrer fordelingen af amøber efter visse regler, hvorefter man udskriver denne næste tilstand (generation). Således fortsættes et antal gange, enten indtil tilstanden er stationær eller et maximalt antal generationer er nået.

Reglerne for en amøbes udvikling er:

- hvis en amøbe har mere end 3 naboer, dør den af sult
- hvis en amøbe har mindre end 2 naboer, dør den af kedsomhed.
- hvis en amøbe har 2 eller 3 naboer, lever den videre
- hvis et tomt felt har præcis 3 naboer, fødes en ny amøbe.

```

0010 INPUT "Maximalt antal generationer >": maxgen
0020 READ stør
0030 DIM mat1(stør+2,stør+2),mat2(stør+1,stør+1)
0040
0050 gen:= 0
0060 stabil:= FALSE
0070 EXEC læsmat2
0080
0090 PRINT CHR$(12)
0100 EXEC udskriv
0110 WHILE gen<maxgen AND NOT stabil DO
0120     EXEC mat1ligmat2
0130     EXEC dannygeneration
0140     EXEC udskriv
0150 ENDWHILE
0160
0170 PROC læsmat2
0180     FOR i:= 2 TO stør+1 DO
0190         FOR j:= 2 TO stør+1 DO READ mat2(i,j)
0200     NEXT j
0210 ENDPROC læsmat2
0220
0230 PROC mat1ligmat2
0240     For i:= 2 TO stør+1 DO
0250         FOR j:= 2 TO stør+1 DO mat1(i,j):= (mat2(i,j)<>0)
0260     NEXT j
0270 ENDPROC mat1ligmat2
0280
0290 PROC udskriv
0300     PRINT AT(1,1);"Generation nr.":gen
0310     FOR j:= 1 TO stør+2 DO PRINT "+";
0320     PRINT
0330     FOR i:=2 TO stør+1 DO
0340         PRINT "+";
0350         FOR j:= 2 TO stør+1 DO
0360             IF mat2(i,j)=0 THEN
0370                 PRINT " ";
0380             ELSE
0390                 PRINT "***";
0400             ENDIF
0410         NEXT j

```

```

0420     PRINT "+"
0430     NEXT i
0440     FOR j:= 1 TO stør+2 DO PRINT "+";
0450     PRINT
0460 ENDPROC udskriv
0470
0480 PROC dannygeneration
0490     stabil:= TRUE
0500     FOR i:= 2 TO stør+1 DO
0510         venstre:=0
0520         midt:= mat1(i-1,2)+mat1(i,2)+mat1(i+1,2)
0530         FOR j:= 2 TO stør+1 DO
0540             højre:= mat1(i-1,j+1)+mat1(i,j+1)+mat1(i+1,j+1)
0550             n:= venstre+midt+højre-mat1(i,j)
0560             CASE n OF
0570                 WHEN 2
0580                     mat2(i,j):= mat1(i,j) // uændret tilstand
0590                 WHEN 3
0600                     mat2(i,j):= 1 // ny bakterie fødes
0610                 OTHERWISE
0620                     mat2(i,j):= 0
0630                 ENDCASE
0640             IF mat1(i,j)<>mat2(i,j) THEN stabil:= FALSE
0650             venstre:= midt; midt:= højre
0660         NEXT j
0670     NEXT i
0680     .gen:= gen+1
0690 ENDPROC dannygeneration
0700 DATA 5
0710 DATA 0,0,0,0,0
0720 DATA 0,1,1,1,0
0730 DATA 1,0,1,0,1
0740 DATA 0,1,1,1,0
0750 DATA 0,0,0,0,0

```

F.8 Tænk på et tal !

Dette programeksempel er også et spil. Spilleren skal tænke på et tal, hvorefter maskinen vil udskrive en række skemaer med tal, og spørge, om det tænkte tal

er blandt de udskrevne. Efter at have udskrevet skemaer et antal gange, fortæller maskinen hvilket tal spilleren tænkte på.

```
0010 PROC opstart
0020   toerpotens:= 6
0030   max:= afrund(2↑toerpotens)
0040   PRINT CHR$(12);"Tænk på et tal mellem 0 og ";max-1
0050   DIM svar$ OF 3
0060   ZONE 10
0070   MARGIN 0
0080 ENDPROC opstart
0090
0100 FUNC afrund(x)
0110   RETURN INT(x+0.5)
0120 ENDFUNC afrund
0130
0140 PROC udvælgta(potens)
0150   PRINT AT(1,2);CHR$(31)
0160   offer:= afrund(2↑potens)
0170   pil:= 1
0180   FOR i:= 1 TO max DO
0190     IF (i DIV offer) MOD 2=1 THEN PRINT i,
0200     NEXT i
0210   PRINT
0220 ENDPROC udvælgta
0230
0240 EXEC opstart
0250 svaret:= 0
0260 FOR gang:= 0 TO toerpotens-1 DO
0270   EXEC udvælgta(gang)
0280   EXEC udskriv
0290   REPEAT
0300     PRINT AT(1,20);CHR$(31);
0310     INPUT "Var tallet blandt de udskrevne (ja/nej) ": svar$
0320     UNTIL svar$="ja" OR svar$="nej"
0330     IF svar$="ja" THEN svaret:= svaret+afrund(2↑gang)
0340   NEXT gang
0350 PRINT "Du tænkte på ";svaret
0360 END
```

F.9 Eksempel fra procedureafsnittet

Som lovet i afsnit 8 bringer vi her en total udskrift af en mulig løsning på problemet omkring elevregistreringen.

Først skal datafilerne oprettes. Det gøres f.eks. med følgende program:

```
0010 PRINT CHR$(12);"Oprettelse af kartoteksfiler"
0020 READ klasselgd,navnlgd,adressedgd
0030 READ postnrlgd,maxelev
0040
0050 DATA 5,40,40,40,500
0060
0070 DIM status$ OF maxelev
0080 FOR i:=1 TO maxelev DO status$:=status$+"L" // Ledig
0090
0100 DELETE "elevoplysn"
0110 DELETE "elevdata"
0120
0130 postlængde:=klasselgd+2+navnlgd+2+adressedgd+2+postnrlgd+2
0140 CREATE "elevdata",postlængde*maxelev/1024
0150 OPEN FILE 1,"elevoplysn", WRITE
0160 WRITE FILE 1: klasselgd,navnlgd,adressedgd,postnrlgd,maxelev
0170 WRITE FILE 1: status$
0180 CLOSE
0190
0200 PRINT "Slut på oprettelse"
0210 END
```

Hovedprogram:

```
0010 EXEC opstart
0020 REPEAT
0030   PRINT
0040   INPUT "Kommando: I(nd,R(et,S(let,F(ærdig "":k$
0050   PRINT
0060   CASE k$ OF
0070     WHEN "I","R"
0080       EXEC fåelevoplysn
0090       EXEC findledigt nr(elevnr)
```

```

0100     EXEC gemelev(elevnr)
0110     WHEN "R","r"
0120     EXEC fåelevnr
0130     EXEC hentelev(elevnr)
0140     EXEC retelev
0150     EXEC gemelev(elevnr)
0160     WHEN "S","s"
0170     EXEC fåelevnr
0180     EXEC hentelev(elevnr)
0190     EXEC sletelev(elevnr)
0200     WHEN "F","f"
0210         // slut på program
0220     OTHERWISE
0230         PRINT "**** Ulovlig kommando"
0240     ENDCASE
0250 UNTIL k$="F" OR k$="f"
0260 EXEC afslut
0270 END
0280
0290 PROC fåelevnr
0300     REPEAT
0310         INPUT "Elevnr : ":elevnr
0320         ok:=FALSE
0330         IF elevnr>=1 AND elevnr<=max THEN
0340             ok:=status$(elevnr:elevnr)="O" // optaget
0350         ENDIF
0360         IF NOT ok THEN PRINT "**** Eleven eksisterer ikke"
0370     UNTIL ok
0380 ENDPROC fåelevnr
0390
0400 PROC fåelevoplysn
0410     REPEAT
0420         INPUT "Klasse      ": klasse$
0430         INPUT "Navn        ": navn$
0440         INPUT "Adresse     ": adresse$
0450         INPUT "Postnr by   ": postnrby$
0460         INPUT "Er oplysningerne korrekte ? (J/N) ": svar$
0470     UNTIL svar$="J" OR svar$="j"
0480 ENDPROC fåelevoplysn
0490
0500 PROC findledigtnr(REF nr)

```



```

0510  nr:=1
0520  WHILE nr<=max AND status$(nr:nr)="O" DO nr:=nr+1
0530  PRINT "Eleven har fået nummer ";nr
0540  ENDPROC findledigtnr
0550
0560  PROC hentelev(nr)
0570  READ FILE 1,nr: klasse$,navn$,adresse$,postnrby$
0580  ENDPROC hentelev
0590
0600  PROC gemelev(nr)
0610  WRITE FILE 1,nr: klasse$,navn$,adresse$,postnrby$
0620  status$(nr:nr):="O"
0630  ENDPROC gemelev
0640
0650  PROC sletelev(nr)
0660  EXEC skrivelev
0670  INPUT "Skal eleven slettes ? (J/N) ": svar$
0680  IF svar$="J" OR svar$="j" THEN status$(nr:nr):="S"
0690  ENDPROC sletelev
0700
0710  PROC skrivelev
0720  PRINT "Klasse      :";klasse$
0720  PRINT "Navn        :";navn$
0730  PRINT "Adresse     :";adresse$
0740  PRINT "Postnr by  :";postnrby$
0750  ENDPROC skrivelev
0760
0770  PROC retelev
0780  REPEAT
0790  EXEC skrivelev
0800  INPUT "Ændring: K(lasse,N(avn,A(dresse,P(ostnr by,F(ærdig ":f$
0810  CASE f$ OF
0820  WHEN "K","k"
0830  INPUT "Ny klasse      :": klasse$
0840  WHEN "N","n"
0850  INPUT "Nyt navn       :": navn$
0860  WHEN "A","a"
0870  INPUT "Ny adresse     :": adresse$
0880  WHEN "P","p"
0890  INPUT "Ny postnr by   :": postnrby$
0900  OTHERWISE

```

```

0910      // Ingen aktion
0920      ENDCASE
0930      UNTIL f$="F" OR f$="f"
0940  ENDPROC retelev
0950
0960  PROC opstart
0970      PRINT CHR$(12);"K a r t o t e k s p r o g r a m"
0980      PRINT "-----"
0990      DIM k$ OF 1,svar$ OF 1,f$ OF 1
1000      OPEN FILE 1,"elevoplys", READ
1010      READ FILE 1: klasselgd,navnlgd,adressedgd,postnrld,max
1020      DIM klasse$ OF klasselgd,navn$ OF navnlgd
1030      DIM adresse$ OF adressedgd,postnrby$ OF postnrld
1040      DIM status$ OF max
1050      READ FILE 1:status$
1060      CLOSE FILE 1
1070      postlængde:=klasselgd+2+navnlgd+2+adressedgd+2+postnrld+2
1080      OPEN FILE 1, "elevdata", RANDOM postlængde
1090      elevnr:=0
1100  ENDPROC opstart
1110
1120  PROC afslut
1130      CLOSE FILE 1
1140      OPEN FILE 1,"nyelevoplys", WRITE
1150      WRITE FILE 1: klasselgd,navnlgd,adressedgd,postnrld,max
1160      WRITE FILE 1: status$
1170      CLOSE FILE 1
1180      DELETE "elevoplys"
1190      RENAME "nyelevoplys","elevoplys"
1200      PRINT "Slut på kartoteksprogram"
1210  ENDPROC afslut

```

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

G

Automatisk opstart af programmer

Ved opstart er det muligt, at få et program indlæst og udført automatisk, hvis programmet gemmes (SAVE) under navnet "LOGON".

Når RcComal80 startes op ledes efter en fil med navn "LOGON" på den CP/M® unit, der er startet op fra (dvs normalt unit A). Findes filen ikke, udskrives "RcComal80 rev x.xx" og systemet er klar til indtastning.

Findes filen derimod, indlæses programmet og startes umiddelbart.

Ønsker man at load et andet program end "LOGON" kan man angive filnavnet i kaldet af RcComal80, f.eks.

COMAL80 MENU

I dette tilfælde vil RcComal80 forsøge at LOADe og udføre en fil med navnet "MENU".

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

REGNECENTRALEN